

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2023

ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗ
ΔΙΑΡΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΧΡΗΣΤΟ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑ
ΥΠΟΥΡΓΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2022

Προς τα μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Καταθέτουμε προς συζήτηση στη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής το Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού του 2023.

Ο Προϋπολογισμός του 2023 καταρτίζεται υπό συνθήκες εξαιρετικά υψηλής αβεβαιότητας, αναφορικά με τις γεωπολιτικές εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Καλείται να συγκεράσει προκλήσεις που αφορούν την ενεργειακή κρίση, την πληθωριστική πίεση στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, την υγειονομική κρίση που εάν και έχει υποχωρήσει, συνεχίζει να επιβαρύνει τις δαπάνες του συστήματος υγείας, αλλά και τις αυξημένες δαπάνες για την αναγκαία αμυντική θωράκιση της χώρας. Την ίδια στιγμή καλείται να διατηρήσει τη δημοσιονομική ισορροπία και τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και να υποστηρίξει ένα ευρύ φάσμα μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της ζωής και της ευημερίας όλων των πολιτών.

Είναι σαφές ότι οι κίνδυνοι που περιβάλλουν τις μακροοικονομικές προβλέψεις, τόσο σε Εθνικό όσο και σε Παγκόσμιο επίπεδο για το 2023, είναι αυξημένοι και συνδέονται κατά κύριο λόγο με τις γεωπολιτικές προκλήσεις, την εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία, τις συνθήκες εφοδιασμού της Ευρώπης με φυσικό αέριο, τις τιμές της ενέργειας και των καυσίμων και την Ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική.

Ωστόσο, η Ελληνική οικονομία έχει επιδείξει σημαντική ανθεκτικότητα, υποστηριζόμενη από τα δημοσιονομικά μέτρα της πολιτείας. Ως αποτέλεσμα, για το 2022 προβλέπεται ρυθμός ανάπτυξης 5,3%, έναντι 4,5% που είχε προβλεφθεί στον Κρατικό Προϋπολογισμό του 2022 και 3,1% που είχε εκτιμηθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2022, τη στιγμή που ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή εκτιμάται να αυξηθεί κατά 8,8%, έναντι 5,6% που προβλεπόταν στο Πρόγραμμα Σταθερότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να διαμορφωθεί σε 12,9% έναντι 13,9% που προβλεπόταν στο Πρόγραμμα Σταθερότητας και 14,2% στον Προϋπολογισμό του 2022.

Το αποτέλεσμα αυτό υποστηρίχθηκε εντός του 2022 από δημοσιονομικά μέτρα ύψους 4,7 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, μέτρα ύψους 4,3 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, αλλά και μεταρρυθμίσεις προς όφελος των πολιτών, όπως ενδεικτικά είναι η διπλή αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 9,7% συνολικά μέσα στο 2022, η περαιτέρω μόνιμη μείωση του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ), από το 2018 κατά 35% και η κατάργηση του φόρου γονικών παροχών-δωρεών.

Για το 2023, υπό τις εξαιρετικά αβέβαιες συνθήκες διαμόρφωσης προβλέψεων και με βάση τις τρέχουσες τιμές μελλοντικών συμβολαίων της ενέργειας, ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή αναμένεται να αυξηθεί κατά 3%, έναντι 4% της Ευρωζώνης, σύμφωνα με τις θερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ η ανάπτυξη αναμένεται να διαμορφωθεί σε 2,1%, έναντι 1,4% του μέσου όρου της Ευρωζώνης σύμφωνα με τις θερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και 0,9% σύμφωνα με τις προβλέψεις Σεπτεμβρίου 2022 της ΕΚΤ. Σημειώνεται ότι οι προβλέψεις για την ανάπτυξη και τον πληθωρισμό, έχουν λόγω των συνθηκών ακραίας γεωπολιτικής αβεβαιότητας, υψηλό βαθμό επισφάλειας και μπορεί να αναθεωρηθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πριν την κατάθεση του τελικού σχεδίου του προϋπολογισμού.

Ο Προϋπολογισμός του 2023 είναι ο πρώτος κρατικός προϋπολογισμός τα τελευταία δώδεκα έτη, που καταρτίζεται εκτός του πλαισίου μνημονιακής επιτήρησης ή ενισχυμένης εποπτείας. Συνεπώς πλέον, όλα τα δημοσιονομικά μεγέθη απεικονίζονται μόνο με τη κοινή μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA) και παραλείπονται πλέον εκτιμήσεις κατά πρόγραμμα.

Το γεγονός αυτό ωστόσο, καταδεικνύει την εθνική ευθύνη απέναντι στις θυσίες των πολιτών τα τελευταία δώδεκα έτη, αλλά και στη νέα γενιά, να διατηρηθεί η δημοσιονομική ισορροπία της χώρας, βασιζόμενοι σε ίδιες δυνάμεις, ακόμη και κάτω από αντίξοες διεθνείς συγκυρίες. Οι δημοσιονομικοί στόχοι

που είχαν τεθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας, αναφορικά με το πρωτογενές πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης, ήτοι ελλείμματος 2% του ΑΕΠ για το 2022 και πλεονάσματος 1,1% του ΑΕΠ για το 2023, αναθεωρούνται σε έλλειμμα 1,7% του ΑΕΠ για το 2022 και πλεόνασμα 0,7% του ΑΕΠ για το 2023. Με αυτό τον τρόπο διατηρείται η δημοσιονομική ισορροπία για την εν λόγω περίοδο, διοχετεύοντας τους απαραίτητους πόρους, έχοντας χτίσει με διορατικότητα ασφαλή ταμειακά διαθέσιμα, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων κατά το νέο έτος.

Στο ανωτέρω αποτέλεσμα, για το 2023 έχει συμπεριληφθεί το σύνολο των δημοσιονομικών μέτρων, ύψους 3,5 δισ. ευρώ, που εξαγγέλθηκαν στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης και επιπλέον 1 δισ. ευρώ αποθεματικό για αυξημένες δαπάνες αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης, πρωτίστως για την επιδότηση λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος και την αντιμετώπιση δαπανών των φορέων γενικής κυβέρνησης.

Επιπλέον, για το έτος 2023 προβλέπεται η διάθεση πόρων ύψους 8,3 δισ. ευρώ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και 5,6 δισ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, εκ των οποίων 3,5 δισ. ευρώ από το σκέλος των επιχορηγήσεων, στο οποίο έως σήμερα έχουν ενταχθεί 372 έργα και εμβληματικές επενδύσεις ύψους 13,5 δισ. ευρώ.

Όπως αναφέρθηκε η αβεβαιότητα γύρω από τις ευρύτερες γεωπολιτικές εξελίξεις, αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα που δυσχεραίνει τη διενέργεια ασφαλών προβλέψεων παγκοσμίως. Σε αυτό το πλαίσιο, το βασικό όπλο οικονομικής άμυνας της χώρας είναι η συνετή δημοσιονομική διαχείριση, κατευθύνοντας τους πόρους που είναι διαθέσιμοι, στον μετριασμό των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης στην Ελληνική κοινωνία και τον παραγωγικό ιστό της χώρας. Παράλληλα, η τήρηση των ρεαλιστικών δημοσιονομικών στόχων είναι το διαβατήριο για την πρόσβαση στις αγορές, τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του Ελληνικού χρέους και την επίτευξη επενδυτικής βαθμίδας, έτσι ώστε να διατηρηθεί η θετική οικονομική προοπτική της χώρας για τα επόμενα έτη.

Οκτώβριος 2022

Χρήστος Σταϊκούρας

Θόδωρος Σκυλακάκης

Υπουργός Οικονομικών

Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 7

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ 7

- 1.1. Μακροοικονομικές εξελίξεις το 2022 7
- 1.2. Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα το 2022 17
- 1.3. Μακροοικονομικές προβλέψεις το 2023 19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 23

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 23

- 2.1. Εκτιμήσεις 2022 23
 - 2.1.1. Κρατικός Προϋπολογισμός 25
 - Έσοδα - Ανάλυση σε δημοσιονομική βάση 25
 - Δαπάνες – Ανάλυση σε δημοσιονομική βάση 27
 - 2.1.2. Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης 33
 - 2.1.3. Ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους 35
- 2.2. Προβλέψεις 2023 37
 - 2.2.1. Κρατικός Προϋπολογισμός 38
 - Έσοδα - Ανάλυση σε δημοσιονομική βάση 38
 - Δαπάνες- Ανάλυση δαπανών σε δημοσιονομική βάση 39
 - 2.2.2. Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης 42
 - 2.2.3. Επισκόπηση δαπανών και εσόδων 43
 - 2.2.4. Προϋπολογισμός επιδόσεων 44
 - 2.2.5. Λειτουργική ταξινόμηση του προϋπολογισμού 44
 - 2.2.6. Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στον προϋπολογισμό – Green Budgeting 44
- 2.3. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2022 και 2023 45
 - 2.3.1. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών της ενεργειακής κρίσης 45
 - 2.3.2. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας 47
 - 2.3.3. Λοιπές δημοσιονομικές παρεμβάσεις 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 51

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ 51

- 3.1. Σύνθεση δημόσιου χρέους 52
 - 3.1.1. Το χρέος της Κεντρικής και Γενικής Κυβέρνησης 52
 - 3.1.2. Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης 52
- 3.2. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους 53
- 3.3. Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου 53
 - 3.3.1. Πρωτογενής αγορά τίτλων 54
 - 3.3.2. Δευτερογενής αγορά τίτλων 54
- 3.4. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2023 55

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1.1.: Απόκλιση τριμηνιαίου ΑΕΠ και συνιστωσών από το προ-πανδημίας επίπεδο	7
Διάγραμμα 1.2.: Πραγματική εγχώρια ζήτηση στην Ευρωζώνη	8
Διάγραμμα 1.3.: Εξέλιξη διεθνών τιμών στην ενέργεια	10
Διάγραμμα 1.4.: Εξέλιξη Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών	15
Διάγραμμα 3.1.: Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης	53

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1.1.: Βασικά μεγέθη της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας	19
Πίνακας 1.2.: Βασικά μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας	22
Πίνακας 2.1.: Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA	30
Πίνακας 2.2.: Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης	37
Πίνακας 2.3.: Εξέλιξη εκκρεμών επιστροφών φόρων	37
Πίνακας 2.4.: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης στην ελληνική οικονομία έτους 2022	46
Πίνακας 2.5.: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία έτους 2022	48
Πίνακας 2.6.: Λοιπές Δημοσιονομικές Παρεμβάσεις	50
Πίνακας 3.1.: Σύνθεση δημόσιου χρέους	52
Πίνακας 3.2.: Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης	53

Σημείωση: Τυχόν διαφορές ποσών ή ποσοστών στους πίνακες οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

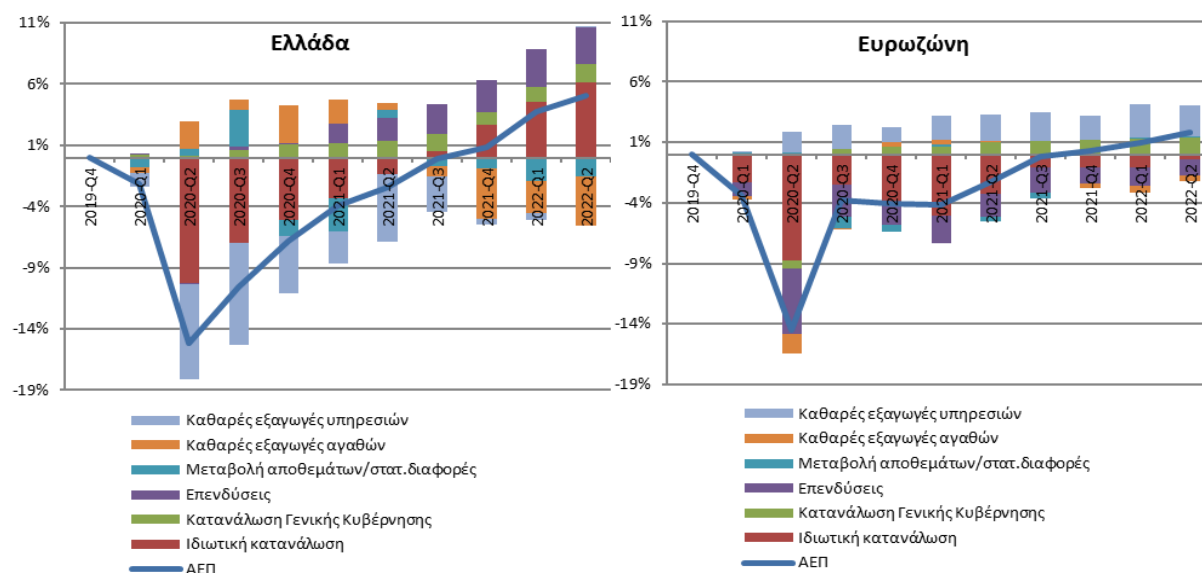
1.1. Μακροοικονομικές εξελίξεις το 2022

Στις αρχές του 2022, η παγκόσμια οικονομία βρισκόταν σε τροχιά πλήρους ανάκτησης των οικονομικών απωλειών που υπέστη λόγω της πανδημίας Covid-19. Το 2021 είχε αποτελέσει χρονιά ισχυρής ανάκαμψης, με ρυθμό ταχύτερο του αναμενόμενου χάρη στη λήψη αποτελεσματικών δημοσιονομικών και χρηματοοικονομικών μέτρων για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας και την υποχώρηση της υγειονομικής κρίσης κατόπιν της διάθεσης των σχετικών εμβολίων.

Ωστόσο, από το δεύτερο εξάμηνο του 2021 αναδύθηκαν διεθνώς παράγοντες ανασχετικοί των εύρωστων οικονομικών προοπτικών, οι οποίοι εκφράστηκαν σταδιακά μέσω του επιταχυνόμενου πληθωρισμού στην ενέργεια και σε βασικά αγαθά, συνδεδεμένοι αρχικά με την αναθέρμανση της παγκόσμιας ζήτησης και εν συνεχεία με γεωπολιτικές εξελίξεις.

Τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα, το τριμηνιαίο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε όρους όγκου είχε επανέλθει στο προ-πανδημίας επίπεδο ήδη από το τέταρτο τρίμηνο του 2021, καταγράφοντας περαιτέρω άνοδο στο πρώτο και στο δεύτερο τρίμηνο του 2022. Η περαιτέρω άνοδος στηρίχθηκε σε διαφορετικές συνιστώσες του ΑΕΠ στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη (Διάγραμμα 1.1.). Στην Ευρωζώνη εμφανίζεται συνεπής θετική συμβολή της κατανάλωσης της Γενικής Κυβέρνησης και των καθαρών εξαγωγών υπηρεσιών, έναντι του τέταρτου τριμήνου του 2019 (προ-πανδημίας). Ωστόσο, η αρνητική απόκλιση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων της Ευρωζώνης, από το προ-πανδημίας επίπεδο, διευρύνθηκε στο πρώτο τρίμηνο του 2022 εν μέσω των αυξανόμενων πληθωριστικών πιέσεων, βελτιούμενη στη συνέχεια στο δεύτερο τρίμηνο του έτους.

Διάγραμμα 1.1.: Απόκλιση τριμηνιαίου ΑΕΠ και συνιστωσών από το προ-πανδημίας επίπεδο (σταθερές τιμές, εποχικά διορθωμένα στοιχεία, ως % του ΑΕΠ τέταρτου τριμήνου 2019)

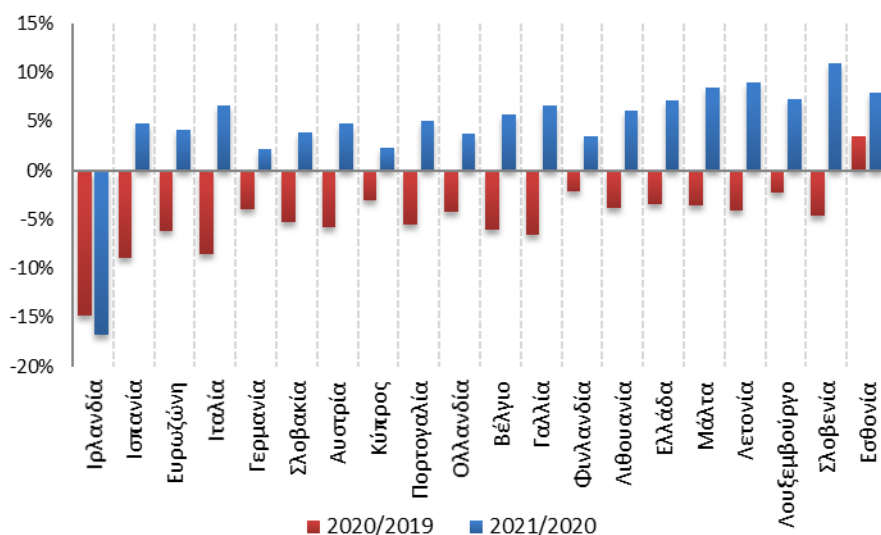

Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή, Eurostat), επεξεργασία Υπουργείου Οικονομικών

Στην Ελλάδα, στο δεύτερο τρίμηνο του 2022, η συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων στην τριμηνιαία ανάπτυξη ήταν θετική για πέμπτο και όγδοο συναπτό τρίμηνο αντίστοιχα, ωθώντας το τριμηνιαίο ΑΕΠ να υπερβεί το προ-πανδημίας επίπεδο δυναμικότερα απ' ό,τι στην Ευρωζώνη. Ταυτόχρονα, η συμβολή του εξωτερικού τομέα στην τριμηνιαία ανάπτυξη ήταν θετική εντός του τριμήνου, καθώς η άνοδος των καθαρών εξαγωγών υπηρεσιών αντιστάθμισαν τις αυξημένες καθарές εισαγωγές αγαθών οι οποίες συνόδευσαν την αναθέρμανση της εγχώριας ζήτησης. Συνολικά, η συγκριτικά μεγαλύτερη δυναμική της ζήτησης στην Ελλάδα έναντι της Ευρωζώνης στο πρώτο εξάμηνο 2022 είναι εμφανής.

Η εν λόγω δυναμική της εγχώριας ζήτησης στην Ελλάδα το 2022, έρχεται σε συνέχεια των θετικών αποτελεσμάτων του 2021. Για την Ευρωζώνη, το 2021 η εξωτερική ζήτηση είχε αυξηθεί έναντι του 2020 με ταχύτερο ρυθμό από τον ρυθμό μείωσής της το 2020 (+10,5% έναντι - 9,2% αντίστοιχα), ενώ η πραγματική εγχώρια ζήτηση είχε ανακάμψει σε ποσοστό 97,7% του επιπέδου του 2019. Συγκριτικά, η ταχύτερη ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης στην Ελλάδα κατέταξε τη χώρα στην έκτη καλύτερη επίδοση της Ευρωζώνης για το 2021 (αύξηση 7,2% σε ετήσια βάση έναντι μείωσης 3,5% το 2020), συγκολλητώντας την μεταξύ των συνολικά οκτώ κρατών-μελών με όγκο εγχώριας ζήτησης μεγαλύτερο από το επίπεδο του 2019 (Διάγραμμα 1.2.).

Διάγραμμα 1.2.: Πραγματική εγχώρια ζήτηση στην Ευρωζώνη (ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής %, συμπερ. μεταβολής αποθεμάτων)

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή, Eurostat/Μακροοικονομική βάση δεδομένων AMECO της Ευρωπαϊκής Επιτροπής)

Αντίστοιχη τάση ανάκαμψης σημειώθηκε το 2021 σε όρους απασχόλησης και πραγματικής παραγωγής. Τόσο για την Ευρωζώνη όσο και για την Ελλάδα, στο τέλος του 2021 η ανάκτηση των απωλειών του 2020 ήταν μεγαλύτερη για την απασχόληση από ό,τι για την πραγματική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ), αντανακλώντας τη μερική επαναφορά της παραγωγικότητας εργασίας στο επίπεδο του 2019. Την ίδια στιγμή, η συγκράτηση σε οριακό ύψος των απωλειών του ονομαστικού μέσου μισθού κατά την πρώτη περίοδο της πανδημίας¹ και εν συνεχεία η ικανή αύξηση του μέσου μισθού² το 2021 (με ρυθμό μεγαλύτερο του μέσου πληθωρισμού), συνέβαλαν στη διατήρηση του μοναδιαίου κόστους εργασίας στο τέλος του 2021 πάνω από το επίπεδο του 2019.

¹ -0,7% στην Ευρωζώνη και στην Ελλάδα το 2020 σε ετήσια βάση.

² +4,1% στην Ευρωζώνη και +1,4% στην Ελλάδα το 2021 σε ετήσια βάση.

Στην αυξητική τάση των μισθών το 2021 εκτιμάται ότι συνέβαλε μεταξύ άλλων η βελτίωση των κυκλικών συνθηκών διεθνώς και η όλο και μεγαλύτερη χρησιμοποίηση των πόρων των αγορών εργασίας εντός του δεύτερου εξαμήνου του έτους (μείωση υποτονικότητας της αγοράς εργασίας³), λόγω της υπερβάλλουσας ζήτησης για εργασία. Στο πρώτο τρίμηνο του 2022 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία), η υπο-χρησιμοποίηση της εργασίας στην Ελλάδα είχε μειωθεί κατά 6,8 ποσοστιαίες μονάδες έναντι της προ-πανδημικής περιόδου, σε 19,5% του εργατικού δυναμικού ηλικίας 15-74 ετών, αγγίζοντας το χαμηλότερο ποσοστό από το τέταρτο τρίμηνο του 2010, και ξεπερνώντας την αντίστοιχη μείωση στην Ευρωζώνη κατά 5,2 ποσοστιαίες μονάδες. Την ίδια στιγμή, ήδη πριν το τέλος του 2021 τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα είχαν ανακτηθεί οι εναπομένουσες απώλειες απασχόλησης (σε εθνικολογιστική βάση) λόγω της πανδημίας (από το τρίτο τρίμηνο 2021 στην Ευρωζώνη και από το δεύτερο τρίμηνο 2021 στην Ελλάδα).

Η βελτίωση που παρατηρήθηκε στην αγορά εργασίας αντανάκλα την αποτελεσματικότητα της επεκτατικής οικονομικής πολιτικής, ως απόκριση στην κρίση της πανδημίας, καθώς τόσο με το δημοσιονομικό σκέλος⁴ όσο και με το νομισματικό σκέλος της⁵ περιόρισε την ύφεση του 2020 και απέτρεψε μόνιμες δυσμενείς επιπτώσεις στον παραγωγικό ιστό των οικονομιών, επιτρέποντας την οικονομική ανάκαμψη σχήματος V σε εύρος χωρών, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.

Την ίδια στιγμή, η ανοδική τάση των μισθών το 2021 αποζημίωσε τα νοικοκυριά για τον διεθνώς επιταχυνόμενο πληθωρισμό, ο οποίος κατά τη διάρκεια του έτους εδράστηκε σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους παράγοντες ανισοροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης.

Οι ανισοροπίες προσφοράς και ζήτησης του 2021 προκλήθηκαν κυρίως από τη δυναμικότερη του αναμενόμενου ανάκαμψη της παγκόσμιας ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες, η οποία αντιμετώπισε, από την πλευρά της προσφοράς, συμφορήσεις της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας και κατάλοιπα των διαταραχών που υπέστη η τελευταία λόγω της πανδημίας. Ως αποτέλεσμα, η υπερβάλλουσα ζήτηση άρχισε να ασκεί ανοδικές πιέσεις στις τιμές παγκοσμίως, με εμφατική την αποτύπωσή τους στον κλάδο της ενέργειας. Κατόπιν, οι γεωπολιτικές εξελίξεις επέφεραν ραγδαίες ανατιμήσεις στην αγορά της ενέργειας και των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών.

Στην περίπτωση της Ευρώπης, το 2021 η επίδραση της χαμηλής βάσης τιμών του 2020 (λόγω μειωμένης τότε ζήτησης εν μέσω πανδημίας) συνυπήρξαν με ορισμένους ιδιοσυγκρασιακούς παράγοντες πληθωριστικών πιέσεων στο φυσικό αέριο: πριν από τον χειμώνα του 2021/2022, τα ευρωπαϊκά αποθέματα φυσικού αερίου εμφανίζονταν μειωμένα ως απόρροια του βαρέως χειμώνα που είχε προηγηθεί, και της μειωμένης διανομής φυσικού αερίου από τη Ρωσία στην Ευρώπη.

Σε αυτό το πλαίσιο, στην αρχή του 2022 και έχοντας μόλις βρει τον βηματισμό της σε μία νέα κανονικότητα μετά την πανδημία, η παγκόσμια κοινότητα ήρθε αντιμέτωπη με μία κρίση ενεργειακής διαχείρισης και πληθωρισμού, η οποία επιδεινώθηκε πριν το τέλος του πρώτου τριμήνου του έτους, εξαιτίας του αστάθμητου παράγοντα του πολέμου στην Ουκρανία. Ο αιφνιδιασμός της διεθνούς κοινότητας και η ενίσχυση του πληθωρισμού διεθνώς έθεσαν τα κράτη της Δύσης σε συνθήκες επιτακτικής νέας συνεργασίας για τη λήψη αποφάσεων οικονομικής και ενεργειακής πολιτικής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) μέσω του Συμβουλίου αντιμετώπισε την έναρξη του πολέμου με την επιβολή σταδιακά επεκτεινόμενων εμπορικών και οικονομικών κυρώσεων προς την Ρωσία, ενώ στο

³ Σύμφωνα με τον ορισμό της Eurostat, η υποτονικότητα στην αγορά εργασίας (labour market slack) αποτελεί το ποσοστό των ανέργων, των ακουσίως υπο-απασχολούμενων με μερική απασχόληση, των ατόμων που είναι διαθέσιμα για εργασία αλλά όχι σε αναζήτηση εργασίας και το αντίστροφο, εκφρασμένο ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού ηλικίας 15-74 ετών.

⁴ Οικονομικά μέτρα στήριξης των εισοδημάτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων λόγω της πανδημίας, κίνητρα διατήρησης της απασχόλησης, μεταβατικά μέτρα στήριξης.

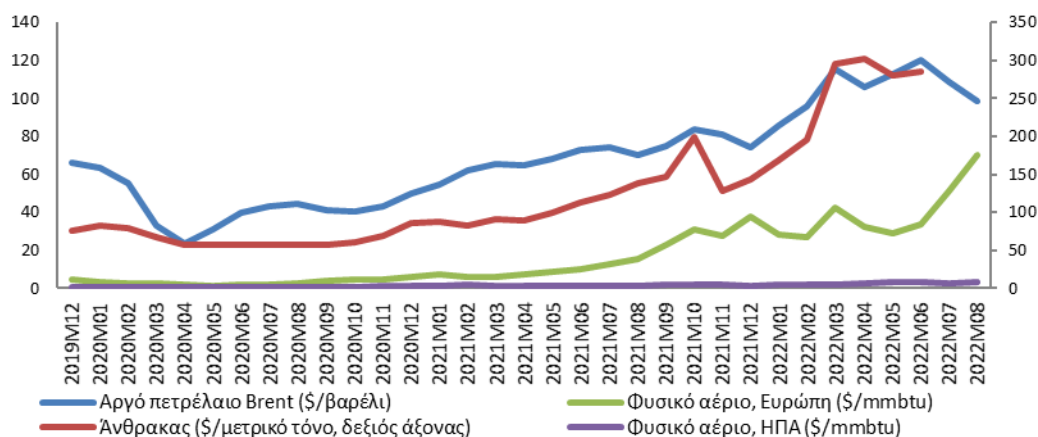
⁵ Παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην αγορά ομολόγων και πολιτική μηδενικών επιτοκίων.

πλαίσιο της έκτης δέσμης κυρώσεων (3 Ιουνίου 2022), η ΕΕ ενέκρινε μερικό εμπάργκο στο ρωσικό πετρέλαιο. Η απόφαση αυτή εμπίπτει στον ευρύτερο σχεδιασμό του REPowerEU Plan⁶ για τη διαφοροποίηση του ενεργειακού χαρτοφυλακίου της Ευρώπης και την απεξάρτησή της από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, παράλληλα με την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης.

Η διαταραχή στις εφοδιαστικές αλυσίδες λόγω του πολέμου και των συνεπαγόμενων κυρώσεων δημιούργησαν το 2022 περαιτέρω στενότητα στο διεθνές εμπόριο ενεργειακών προϊόντων, και άλλων αγαθών όπου η Ρωσία και η Ουκρανία απολάμβαναν μεγάλα εξαγωγικά μερίδια ως το 2021, όπως σιτηρά, βασικά μέταλλα και λιπάσματα. Ως αποτέλεσμα, στην πορεία του 2022 υπήρξε περαιτέρω κλιμάκωση του πληθωρισμού στην ενέργεια και σε βασικά αγαθά, και αύξηση της αβεβαιότητας για την επάρκεια ενεργειακών και επισιτιστικών αγαθών, εν μέσω μετατόπισης των προβλέψεων για τη διάρκεια και τις οικονομικές επιπτώσεις του πολέμου από χρονικό διάστημα μηνών σε χρονικό διάστημα ετών.

Η διοχέτευση των διεθνών οικονομικών επιπτώσεων του πολέμου αναμένεται κυρίως μέσω του καναλιού του πληθωρισμού, με μικρότερες δευτερογενείς επιπτώσεις μέσω του διεθνούς εμπορίου και των χρηματοοικονομικών συνδέσμων με τις εμπόλεμες χώρες. Η πληθωριστική επίπτωση στην ενέργεια αναμένεται αναλογικά εντονότερη στην Ευρώπη από ό,τι σε άλλες δυτικές οικονομίες, λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας του πολέμου και της ηπειρωτικής σύνδεσης με τη Ρωσία όσον αφορά στη διανομή φυσικού αερίου. Αυτό αποτυπώνεται στη σύγκριση της πορείας τιμών στο φυσικό αέριο μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης στο Διάγραμμα 1.3.

Διάγραμμα 1.3.: Εξέλιξη διεθνών τιμών στην ενέργεια (επίπεδο τιμών σε δολάρια)

*για την τιμή άνθρακα υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία έως τον Ιούνιο 2022

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, Commodity Markets, Μηνιαίες τιμές, Σεπτέμβριος 2022

Η μέση μηνιαία διεθνής τιμή του πετρελαίου Brent αυξήθηκε σε υψηλά άνω των 100 δολαρίων ανά βαρέλι από τον Μάρτιο 2022 έως και τον Ιούλιο 2022, με την ανώτατη τιμή να σημειώνεται τον Ιούνιο 2022, στα 120,1 δολάρια/βαρέλι. Ωστόσο, στο δεύτερο εξάμηνο του έτους διαφαίνεται μία σταδιακή εξομάλυνση, εν μέσω αυξανόμενων ανησυχιών για εξασθένιση της παγκόσμιας ζήτησης. Αυτό έγινε εμφανές ήδη τον Αύγουστο 2022, με τη μέση μηνιαία διεθνή τιμή του πετρελαίου Brent να διαμορφώνεται στα 98,6 δολάρια ανά βαρέλι (9,5% χαμηλότερα από τον προηγούμενο μήνα). Ωστόσο, στην ευ-

⁶ Το σχέδιο REPowerEU εγκρίθηκε στις 18 Μαΐου 2022 σε συνέχεια του προκαταρκτικού σχεδίου Μαρτίου 2022 με γενικό στόχο την απεξάρτηση της Ευρώπης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα πολύ πριν από το 2030.

ρωπαϊκή αγορά, η μείωση της τιμής Brent αντισταθμίζεται εν μέρει από την σημαντική μείωση της ισοτιμίας ευρώ δολαρίου κατά περίπου 10% από τον Μάρτιο έως τα τέλη Αυγούστου 2022.

Ακόμη πιο σημαντική ωστόσο ήταν η αύξηση της διεθνούς τιμής φυσικού αερίου, η οποία επηρεάζει και τις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας. Η τιμή TTF του φυσικού αερίου αυξήθηκε από 29 ευρώ ανά μεγαβατώρα τον Ιούνιο 2021, στα 115 ευρώ ανά μεγαβατώρα τον Δεκέμβριο 2021 και περαιτέρω στα ιστορικά υψηλά των 236 ευρώ ανά μεγαβατώρα κατά μέσο όρο τον Αύγουστο 2022, δηλαδή περισσότερο από 700%. Ενδεικτικό της ακραίας διακύμανσης των τιμών, είναι ότι εντός του μηνός Αυγούστου η τιμή έφτασε μέχρι και 339 ευρώ ανά μεγαβατώρα, σημειώνοντας αύξηση περισσότερο από 1000% σε σχέση με πριν την κρίση.

Στο μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο διάστημα, η ένταση των πληθωριστικών πιέσεων στην Ευρώπη λόγω του πολέμου αναμένεται να αποκλιμακωθεί διαμέσου του σχεδιασμού διαφοροποίησης των προμηθευτών ενέργειας της ΕΕ και από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και τη δέσμη μέτρων προσαρμογής στον στόχο του 55%⁷, επί των γενικών προσεγγίσεων της οποίας το Συμβούλιο συμφώνησε στις 29 Ιουνίου 2022.

Ως αποτέλεσμα του πολέμου, η ενίσχυση του πληθωρισμού από τον Μάρτιο 2022 ήταν τέτοια, ώστε έκτοτε ο μηνιαίος ρυθμός αύξησης του πληθωρισμού τόσο της Ευρωζώνης όσο και της Ελλάδας να φτάσει σε ιστορικά υψηλά από το 1997 και μετά, περίοδο κατά την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, αντανakλώντας αντίστοιχες τάσεις στους υποδείκτες τιμών ενέργειας (φυσικό αέριο, πετρέλαιο, ηλεκτρική ενέργεια, ενέργεια θέρμανσης) και τροφίμων, αλλά και του πυρήνα πληθωρισμού.

Στην Ευρωζώνη η αύξηση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.ΔΤΚ) σε σύγκριση με το αντίστοιχο επίπεδο μηνός του προηγούμενου έτους βαίνει επιταχυνόμενη από τον πρώτο μήνα του 2021 και για όλη την υπόλοιπη περίοδο διαθέσιμων στοιχείων (έως τον Αύγουστο 2022). Ως εκ τούτου, τον Αύγουστο 2022 καταγράφηκε ο υψηλότερος ρυθμός πληθωρισμού έως σήμερα στην Ευρωζώνη, που αντιστοιχεί σε 9,1%, εν μέσω αύξησης 12,7% στα τρόφιμα, 38,6% στην ενέργεια και 4,3% στον πυρήνα πληθωρισμού. Για το σύνολο του πρώτου οκταμήνου 2022, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού στην Ευρωζώνη διαμορφώνεται σε 7,6%, από 1,7% στο αντίστοιχο οκτάμηνο 2021.

Στην Ελλάδα, ο ρυθμός πληθωρισμού πέρασε σε θετικό έδαφος τον Ιούνιο 2021, βαίνοντας αυξανόμενος έκτοτε έως τον Ιούνιο 2022, οπότε σημείωσε την ιστορικά υψηλότερη τιμή του, που αντιστοιχεί σε 11,6%. Έκτοτε, ο πληθωρισμός στην Ελλάδα εμφανίζει σημάδια μικρής επιβράδυνσης, καθώς τον Ιούλιο και τον Αύγουστο διαμορφώθηκε ηπιότερα από ό,τι τον Ιούνιο κατά 0,3 και 0,4 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Αυτό οφείλεται πρωτίστως στην εξομάλυνση του ρυθμού αύξησης στον υποδείκτη της ηλεκτρικής ενέργειας (38,5% τον Αύγουστο από 70,4% τον Ιούνιο 2022), που ενσωματώνει τις κυβερνητικές επιδοτήσεις στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος, και στη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης στον υποδείκτη τιμών πετρελαίου (65,1% σταθερά από τον Απρίλιο 2022). Οι εξελίξεις αυτές περιόρισαν τον ρυθμό ετήσιας μεταβολής του Εν.ΔΤΚ στην ενέργεια στο 50,4% τον Αύγουστο, χαμηλότερα από τον μέσο όρο του συνόλου του οκταμήνου 2022 κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες.

Η αυξητική τάση του πυρήνα πληθωρισμού που έφτασε το 5,8% τον Αύγουστο του 2022 στην Ελλάδα, αντανakλά τον υψηλό βαθμό μετακύλισης των αυξήσεων τιμών στην ενέργεια στις τιμές άλλων αγαθών και υπηρεσιών (όπως η ένδυση-υπόδηση, οι μεταφορές, η αεροπορική και θαλάσσια μεταφορά επιβατών, η εκπαίδευση και τα ξενοδοχεία-καφέ-εστιατόρια). Στο σύνολο του πρώτου οκταμήνου

⁷ Ως μέρος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, με τον Ευρωπαϊκό Νόμο για το Κλίμα, η ΕΕ έχει θέσει ως δεσμευτικό στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050. Αυτό απαιτεί να μειωθούν σημαντικά τα τρέχοντα επίπεδα εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου τις επόμενες δεκαετίες. Ως ενδιάμεσο βήμα προς την κλιματική ουδετερότητα, η ΕΕ έχει αυξήσει τη φιλοδοξία της για το 2030 για το κλίμα, δεσμευόμενη να μειώσει τις εκπομπές κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030.

2022, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε ετήσια βάση σε 9,2%, έναντι - 0,8% του οκταμήνου 2021, με τους αντίστοιχους ρυθμούς των υποδεικτών ενέργειας, τροφίμων και πυρήνα πληθωρισμού σε 52,5%, 10,6% και 3,6% αντίστοιχα.

Η κοινή διεθνής παρατήρηση του ως άνω φαινομένου για τον πυρήνα του πληθωρισμού συνέβαλε στην επιτάχυνση της αυστηροποίησης της νομισματικής πολιτικής τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρωζώνη. Μεταξύ Μαρτίου και Ιουλίου 2022, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (FED) προχώρησε σε τέσσερις αυξήσεις του βασικού επιτοκίου κατά 0,25% (Μάρτιος), 0,50% (Μάιος), 0,75% (Ιούνιος και Ιούλιος), ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) προχώρησε σε αύξηση του βασικού επιτοκίου για πρώτη φορά τα τελευταία έντεκα έτη τον Ιούλιο 2022 κατά 0,5%. Η κίνηση αυτή υπήρξε πιο επιθετική του αρχικώς σχεδιαζόμενου, και ισοϋψής με την ανοδικότερη νομισματική απόφαση από το 1999. Πέραν του Ιουλίου, οι προβλέψεις για συνεχιζόμενες πληθωριστικές πιέσεις κατευθύνουν τη νομισματική πολιτική σε νέα αύξηση επιτοκίων, με την ΕΚΤ να αυξάνει εκ νέου το βασικό επιτόκιο κατά 0,75% στις 8 Σεπτεμβρίου 2022 και τη FED να προχωρά στην τρίτη συνεχόμενη αύξηση κατά 0,75% στις 21 Σεπτεμβρίου 2022, με τη συνολική αύξηση από τον Μάρτιο του 2022 να φτάνει το 3,0%.

Εν μέσω υψηλού πληθωρισμού και αποδυναμωμένων προοπτικών ανάπτυξης, η δημοσιονομική πολιτική στην ΕΕ αποφασίστηκε να παραμείνει επεκτατική το 2022, με την απενεργοποίηση της ρήτρας γενικής διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) να μετατίθεται παράλληλα από το 2023 για το 2024. Στην Ελλάδα, το ονομαστικό και το πρωτογενές έλλειμμα του ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 4,1 % και 1,7 % του ΑΕΠ το τρέχον έτος, από 7,4% και 5,0% αντίστοιχα το 2021. Το αποτέλεσμα αυτό διαμορφώνεται λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης εκτιμώμενου ύψους 2,2% του ΑΕΠ για το 2022, με παράλληλη αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης, μέσω του μηχανισμού ανάκτησης των εσόδων από την χονδρική αγορά ενέργειας, για την απορρόφηση του μεγαλύτερου μέρους των ανατιμήσεων στις τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος.

Ειδικότερα, στα μέτρα για την ενεργειακή κρίση που υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2022 συγκαταλέγονται η επιδότηση οικιακών και εταιρικών τιμολογίων στην ηλεκτρική ενέργεια και στο φυσικό αέριο, η αναδρομική επιστροφή του 60% της αύξησης ηλεκτρικού ρεύματος στα οικιακά τιμολόγια μεταξύ Δεκεμβρίου 2021 και Ιουνίου 2022, η μόνιμη μείωση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) στις ζωτροφές και τα λιπάσματα, η προπληρωμένη κάρτα για την αποζημίωση καυσίμων στα νοικοκυριά με επέκταση της ισχύος της για συνολικά έξι μήνες μέσα στο 2022, η ενίσχυση των ευάλωτων νοικοκυριών κατά τον Απρίλιο 2022, η επιδότηση πετρελαίου κίνησης, η επιστροφή του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) πετρελαίου κίνησης στους κατά κύριο επάγγελμα και η επιδότηση των κτηνοτρόφων για το αυξημένο κόστος στις ζωτροφές.

Πολλές από τις παραπάνω παρεμβάσεις ενίσχυσης των εισοδημάτων επεκτάθηκαν ως προς το ύψος τους στο πλαίσιο της παρουσίασης της κυβερνητικής πολιτικής στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης (ΔΕΘ), όπως η παροχή επιπλέον ενίσχυσης στα ευάλωτα νοικοκυριά κατά τον μήνα Δεκέμβριο, η διεύρυνση και αύξηση του επιδόματος θέρμανσης, η επιδότηση του πετρελαίου θέρμανσης, η επέκταση της επιδότησης ενεργειακού κόστους για επιχειρήσεις και νοικοκυριά και η επέκταση του μειωμένου ΦΠΑ το πρώτο εξάμηνο του 2023 για τις μεταφορές, τον καφέ και τα μη αλκοολούχα ποτά και άλλες υπηρεσίες.

Πέραν της ενισχυτικής επίδρασης στα εισοδήματα από τα ως άνω μέτρα κατά της ενεργειακής κρίσης, προς την ίδια κατεύθυνση δρα το συνολικό εύρος της κυβερνητικής πολιτικής για το 2022, όπως η διπλή αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 9,7% συνολικά μέσα στο 2022 (στα 713 ευρώ τον Μάιο 2022 από 650 ευρώ το 2021), η μόνιμη και σημαντική μείωση του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ), η επέκταση της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών και της εισφοράς αλληλεγγύης, η κατάργηση του φόρου γονικών παροχών-δωρεών, το πρόγραμμα Πρώτο Ένσημο, η μείωση του τέλους

συνδρομητικής τηλεφωνίας, η μείωση του φόρου στη συγκέντρωση κεφαλαίων και η παροχή επιχειρηματικών κινήτρων για την αύξηση της πλήρους απασχόλησης.

Στη διάρκεια του 2022, τα κυβερνητικά μέτρα παρείχαν στήριξη στους οικογενειακούς και εταιρικούς προϋπολογισμούς, καθώς οι πληθωριστικές πιέσεις εντεινόταν, ωστόσο οι επιπτώσεις του πληθωρισμού και της αβεβαιότητας αναπόφευκτα αποτυπώθηκαν στα στοιχεία βραχυχρόνιων δεικτών. Οι επιχειρηματικές προσδοκίες υποχώρησαν σταδιακά στη βιομηχανία (101,2 μονάδες βάσης τον Ιούλιο από 116,8 μονάδες βάσης τον Ιανουάριο 2022), στις κατασκευές (94,4 μονάδες τον Ιούλιο από 127,4 μονάδες, αντίστοιχα), και στο λιανικό εμπόριο (103 μονάδες από 110 μονάδες, αντίστοιχα). Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (Economic Sentiment Indicator - ESI) κυμάνθηκε τον Αύγουστο 2022 στις 101,5 μονάδες βάσης, από 114,1 μονάδες τον Ιανουάριο, παραμένοντας ωστόσο υψηλότερα από τον αντίστοιχο δείκτη της Ευρωζώνης κατά σχεδόν τέσσερις μονάδες βάσης, καθόσον ο ευρωπαϊκός έχει υποχωρήσει ήδη από τον Ιούνιο κάτω από το μακροπρόθεσμο όριο των 100 μονάδων. Παρά την επιβράδυνση μεταξύ διαδοχικών τριμήνων, η διατήρηση του ESI στην Ελλάδα πάνω από τις 100 μονάδες σε όλο το οκτάμηνο 2022 καταδεικνύει την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας, και ανατακτά προσδοκίες οικονομικής δραστηριότητας που παραμένουν μεγαλύτερες του διαχρονικού μέσου όρου.

Παρά τις διεθνείς επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία και τις πληθωριστικές πιέσεις, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ στο δεύτερο τρίμηνο του 2022 έφτασε το 7,7%, έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους, με το επίπεδο του να ανέρχεται σε 48,2 δισ. ευρώ, την υψηλότερη επίδοση από το τρίτο τρίμηνο του 2011 (ανώτατη τιμή ενδεκαετίας).

Έναντι του μέσου όρου πραγματικής ανάπτυξης στην Ευρωζώνη για το δεύτερο τρίμηνο 2022 (4,1% σε ετήσια βάση), το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας εμφάνισε σαφώς ταχύτερη άνοδο, κατακτώντας την τέταρτη καλύτερη επίδοση μεταξύ των κρατών-μελών, μετά την Ιρλανδία (10,8%), τη Μάλτα (8,9%) και τη Σλοβενία (8,3%).

Στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου 2022, η επίδοση του πραγματικού ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 7,8% σε ετήσια βάση, υψηλότερα κατά σχεδόν 5 ποσοστιαίες μονάδες από την εξαμηνιαία εκτίμηση του μακροοικονομικού σεναρίου του Προγράμματος Σταθερότητας 2022.

Σε όρους συνιστωσών του ΑΕΠ, τη μεγαλύτερη συμβολή στην ανάπτυξη τόσο του δεύτερου τριμήνου 2022 όσο και του συνόλου του πρώτου εξαμήνου του έτους είχε η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση (7,7% και 7,9% αντίστοιχα), υπό τη στήριξη των κυβερνητικών μέτρων ενίσχυσης των εισοδημάτων, των συσσωρευμένων αποταμιεύσεων της περιόδου της πανδημίας και της σημαντικής δυναμικής στην αγορά εργασίας.

Η απασχόληση, σε εθνικολογιστική βάση, αυξήθηκε κατά 6,7% στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου και κατά 5,0% στο δεύτερο τρίμηνο 2022, τρίμηνο στο οποίο η Ελλάδα κατέγραψε μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων από το αντίστοιχο προ-πανδημίας τρίμηνο για επτά από τους δέκα κλάδους⁸ οικονομικής δραστηριότητας, έναντι έξι κλάδων της Ευρωζώνης⁹. Η αύξηση του αριθμού των μισθωτών υπήρξε ακόμη μεγαλύτερη τόσο στο δεύτερο τρίμηνο 2022 όσο και στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου (6,6% και 8,0%, αντίστοιχα), οδηγώντας σε αυξημένες αμοιβές εξαρτημένης εργασίας στο σύνολο της οικονομίας με εύρωστο ρυθμό 7,8% σε ετήσια βάση και στις δύο περιόδους.

Θετικές παρέμειναν και οι συνεισφορές στο ΑΕΠ από τις υπόλοιπες συνιστώσες της εγχώριας ζήτησης στα πρώτα δύο τρίμηνα του 2022. Οι πραγματικές επενδύσεις αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά 8,7%

⁸ Πρωτογενή τομέα, βιομηχανία, εμπόριο/μεταφορές/διαμονή, ενημέρωση και επικοινωνία, διαχείριση ακίνητης περιουσίας, επαγγελματικές/ επιστημονικές δραστηριότητες, δημόσια διοίκηση.

⁹ Κατασκευές, ενημέρωση και επικοινωνία, διαχείριση ακίνητης περιουσίας, επαγγελματικές/ επιστημονικές δραστηριότητες, δημόσια διοίκηση.

στο δεύτερο τρίμηνο 2022 και κατά 10,9% στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου. Η οριακή υποχώρηση του όγκου επενδύσεων κατά 1,0% μεταξύ πρώτου και δεύτερου τριμήνου του έτους δικαιολογείται από την αύξηση της αβεβαιότητας λόγω της έναρξης του πολέμου και από τη διεθνή αύξηση τιμών και την επίπτωση στα λειτουργικά κόστη των επιχειρήσεων, που σωρευτικά συμπίεσαν τη ζήτηση επενδύσεων σε κατασκευές πλην κατοικιών (- 2,3% έναντι του πρώτου τριμήνου 2022), σε μηχανολογικό εξοπλισμό (- 0,9%), και σε αγροτικά και άλλα προϊόντα (- 0,8%). Ωστόσο, σε ανοδική πορεία μεταξύ διαδοχικών τριμήνων παρέμειναν οι επενδύσεις σε μεταφορικό (5,8%) και τεχνολογικό εξοπλισμό (27,4%), ενώ οι επενδύσεις σε κατοικίες διατήρησαν τον όγκο του προηγούμενου τριμήνου.

Η πραγματική δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε στο δεύτερο τρίμηνο 2022 έναντι του αντίστοιχου τριμήνου 2021 (0,8%), καταγράφοντας μάλιστα επιτάχυνση έναντι του προηγούμενου τριμήνου (1,4%), συνδεδεμένη εν μέρει με αυξημένες υγειονομικές δαπάνες.

Η συμβολή του καθαρού όγκου εξαγωγών υπηρεσιών στο τριμηνιαίο ΑΕΠ παρέμεινε θετική για πέμπτο συνεχόμενο τρίμηνο, υπερ-διπλασιαζόμενη μάλιστα σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο 2022 (5,7% έναντι 2,2% αντίστοιχα), εν μέσω αύξησης των πραγματικών εξαγωγών υπηρεσιών στο δεύτερο τρίμηνο 2022 κατά 47,4% σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης των αντίστοιχων εισαγωγών κατά 9,3%. Ως κύριος μοχλός της εξέλιξης αυτής εντοπίζονται οι τουριστικές εισπράξεις από το εξωτερικό, που σε ονομαστικές τιμές ήταν 4,3 φορές υψηλότερες στο δεύτερο τρίμηνο 2022 από τις αντίστοιχες του 2021, ξεπερνώντας ελαφρώς το επίπεδο του δεύτερου τριμήνου 2019 (έτους με την καλύτερη τουριστική επίδοση όλης της περιόδου διαθέσιμων στοιχείων από το 2002).

Από την άλλη πλευρά, μονίμως αρνητική από το δεύτερο τρίμηνο του 2021 παραμένει η συμβολή του ισοζυγίου αγαθών στην τριμηνιαία ανάπτυξη, λόγω της σημαντικής αύξησης των εισαγωγών αγαθών (+17,5% σε ετήσια βάση στο δεύτερο τρίμηνο του 2022) που συνόδευσαν την αναθέρμανση της εγχώριας ζήτησης, αλλά και την αύξηση της τιμής των εισαγόμενων ενεργειακών προϊόντων. Εντούτοις, οι πραγματικές εξαγωγές αγαθών καταγράφουν συνεπή ανοδική πορεία σε ετήσια βάση από το τρίτο τρίμηνο του 2020, φτάνοντας στο δεύτερο τρίμηνο 2022 σε αύξηση 3,3% σε ετήσια βάση και επίπεδο όγκου 9,1 δισ. ευρώ, που αποτελεί ρεκόρ της περιόδου ιστορικών στοιχείων και υπερβαίνει κατά 75% τον μέσο όρο τριμηνιαίου όγκου όλης της προ-πανδημίας περιόδου από το 1995.

Όσον αφορά το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, βάσει των στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) παρουσίασε βελτίωση στο δεύτερο τρίμηνο 2022 κατά 2,2 δισ. ευρώ έναντι του προηγούμενου τριμήνου, χάρη στην ανοδικότερη πορεία του ισοζυγίου υπηρεσιών υπερβαίνοντας τα 4 δισ. ευρώ, αντίστοιχα. Όπως είναι πρόδηλο από τη μεταστροφή του αποτελέσματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε θετικό έδαφος στους θερινούς μήνες του 2021¹⁰ (Διάγραμμα 1.4.), και την ανάλογη πορεία που καταγράφεται στους τρεις πρώτους μήνες της φετινής θερινής περιόδου (Μάιο, Ιούνιο, Ιούλιο)¹¹, η συμβολή του εποχικού εξωτερικού τουρισμού είναι καθοριστική για τη βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Μάλιστα, τον Ιούλιο του 2022 το πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών ξεπέρασε το αντίστοιχο του Ιουλίου 2021 κατά 93,6%, με αντίστοιχη αύξηση των τουριστικών εισπράξεων κατά 62,7% σε ετήσια βάση.

Η εν λόγω ισχυρή τουριστική δυναμική αναμένεται να οδηγήσει στην ανάκτηση της εναπομένουσας υστέρησης ταξιδιωτικών εισπράξεων έναντι του 2019, με το ετήσιο ύψος των εισπράξεων για το 2022 να πλησιάζει το ύψος των εισπράξεων του 2019. Οι αυξημένες τουριστικές εισπράξεις αναμένεται με

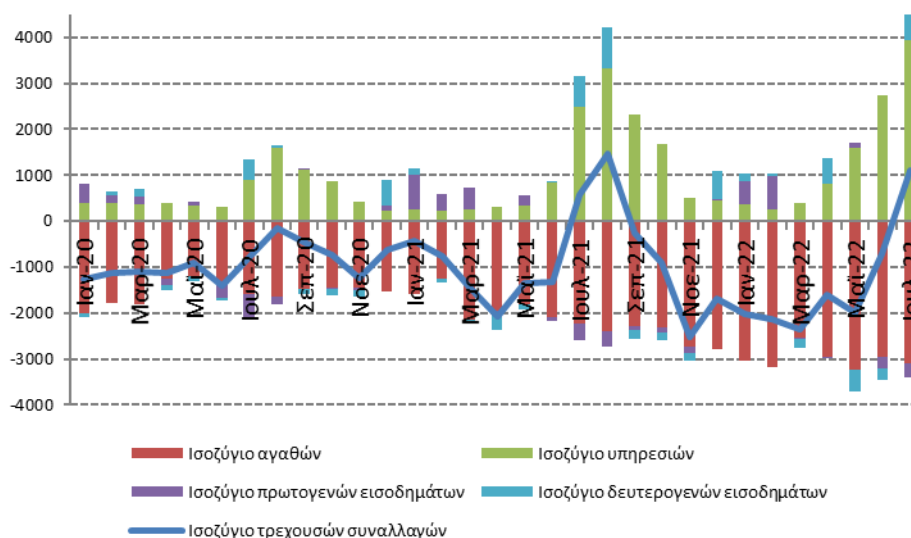
¹⁰ Έτος κατά το οποίο οι εισπράξεις του ταξιδιωτικού ισοζυγίου ανέκτησαν το 44,6% των απωλειών του 2020 λόγω της πανδημίας, φτάνοντας στο 57,8% του επιπέδου του 2019.

¹¹ Αύξηση ταξιδιωτικών εισπράξεων από το εξωτερικό κατά 4,4 δισ. ευρώ την περίοδο Μαΐου - Ιουλίου 2022 σε ετήσια βάση, στο 99,1% του αντίστοιχου επιπέδου του 2019.

τη σειρά τους να αντισταθμίσουν σημαντικό μέρος της επιδείνωσης στο ισοζύγιο αγαθών που προκύπτει από την ταχύτερη αύξηση των εισαγωγών αγαθών έναντι των εξαγωγών αγαθών.

Από την άλλη πλευρά, η σημειούμενη επιδείνωση στο ισοζύγιο αγαθών από τον Ιούλιο 2021 οφείλεται, αφενός, στην επιδείνωση του ισοζυγίου καυσίμων, που αύξησε τη συνεισφορά του στο έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών σε 28% στη δωδεκάμηνη περίοδο Ιουλίου 2021 - Ιουνίου 2022 από 14% την προηγούμενη δωδεκάμηνη περίοδο, και σε 37,5% τον Ιούλιο 2022 από 30,1% τον Ιούλιο του 2021. Αφετέρου, οφείλεται στην επιδείνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών πλην καυσίμων και πλοίων κατά 36,7% έναντι της περιόδου Ιουλίου 2020 - Ιουνίου 2021, σε 23,3 δισ. ευρώ από 17,1 δισ. ευρώ αντίστοιχα, και κατά 22,8% τον Ιούλιο 2022 σε ετήσια βάση.

Διάγραμμα 1.4.: Εξέλιξη Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (εκατ. ευρώ, τρέχουσες τιμές, μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαία στοιχεία Ισοζυγίου Πληρωμών

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022, ο ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται να κυμανθεί κατά μέσο όρο οριακά πάνω από το ύψος του πρώτου εξαμήνου, στη βάση των τρεχουσών εξωτερικών υποθέσεων για αύξηση των πιέσεων λόγω της κρίσης στις διεθνείς τιμές χονδρικής στην ενέργεια, ενόσω η επίδραση υψηλής βάσης των τιμών του δεύτερου εξαμήνου 2021 θα δρα σε μερικώς εξισορροπητική κατεύθυνση. Το υψηλότερο επίπεδο τιμών και η αυξημένη αβεβαιότητα λόγω του πολέμου στην Ουκρανία εκτιμάται ότι θα επιβαρύνουν την ιδιωτική κατανάλωση και την αγορά εργασίας εμφανέστερα σε σύγκριση με το προηγούμενο διάστημα, με παράλληλη επιδείνωση του ελλείμματος στο πραγματικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, λόγω της συνεχιζόμενης μεγαλύτερης αύξησης των εισαγωγών αγαθών έναντι των αντίστοιχων εξαγωγών.

Σε σύνδεση με τα ανωτέρω, στις θετικές εξελίξεις για την ελληνική οικονομία από το τρίτο τρίμηνο 2022 συγκαταλέγεται, πέραν της δυναμικής αύξησης του τουρισμού, η εκτιμώμενη επιτάχυνση της προόδου στην απορρόφηση πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Επιπλέον, σημαίνουσα για την ελληνική οικονομία είναι η έξοδος της Ελλάδας από το καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας, από τις 21 Αυγούστου του τρέχοντος έτους, η οποία αποφασίστηκε στο Eurogroup της 16ης Ιουνίου 2022, μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στη βάση της θετικής 14^{ης} έκθεσης αξιολόγησης ενισχυμένης εποπτείας.

Το τέλος της ενισχυμένης εποπτείας σηματοδοτεί μία σειρά από επιτεύξεις στόχων της ελληνικής οικονομίας, μεταξύ των οποίων η άρση των κεφαλαιακών περιορισμών, η πρόωρη εξόφληση του Διεθνούς

Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), η μείωση του όγκου των μη εξυπηρετούμενων δανείων στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών, η σταδιακή επιστροφή σε συνθήκες δημοσιονομικής ισορροπίας και η διαμόρφωση ισχυρών ταμειακών διαθεσίμων. Τα ανωτέρω αντικατοπτρίστηκαν κατά την τελευταία τριετία σε έντεκα αναβαθμίσεις της ελληνικής οικονομίας παρά τις διαδοχικές εξωγενείς κρίσεις, με την τελευταία να σημειώνεται στις 20 Ιουνίου 2022 από τον ιαπωνικό οίκο αξιολόγησης R&I. Με την αναβάθμιση αυτή, αυξήθηκαν σε τέσσερις οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης (R&I, Standard & Poor's, DBRS και SCOPE Ratings) που έχουν αποδώσει στο Ελληνικό Δημόσιο (ΕΔ) βαθμίδα πιστοληπτικής ικανότητας ισοδύναμη με BB+, ένα μόλις σκαλοπάτι πριν την επενδυτική βαθμίδα.

Στη βάση των ανωτέρω εξελίξεων, η εκτίμηση για την πορεία του πραγματικού ΑΕΠ στο σύνολο του έτους διαμορφώνεται σε 5,3%, υψηλότερα από ό,τι είχε προβλεφθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022 και στον κρατικό προϋπολογισμό 2022, κατά 2,2 και 0,8 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα. Η προς τα πάνω αναθεώρηση του πραγματικού ΑΕΠ σχετίζεται με την καλύτερη του αναμενόμενου επίδοση της ελληνικής οικονομίας στο πρώτο εξάμηνο του έτους, από κοινού με την προς τα πάνω αναθεωρημένη εκτίμηση για τις ετήσιες τουριστικές εισπράξεις και αυξημένο ύψος μέτρων στήριξης για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης.

Σε ονομαστικούς όρους, η οικονομική ανάπτυξη του 2022 εκτιμάται ακόμα υψηλότερα, σε 14,8% σε ετήσια βάση, λόγω της αύξησης του αποπληθωριστή ΑΕΠ κατά 9,1% στο σύνολο του έτους (από 8,4% στο πρώτο εξάμηνο του έτους), στην οποία αναμένεται να συμβάλλουν κυρίως οι αποπληθωριστές της εγχώριας ζήτησης (9,2% στο σύνολο του έτους για τον αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης, 4,4% για τη δημόσια κατανάλωση και 5,9% για τις επενδύσεις). Ο ρυθμός πληθωρισμού βάσει του Εν.ΔΤΚ εκτιμάται σε 8,8% στο σύνολο του 2022, ελαφρώς άνω του ρυθμού του πρώτου εξαμήνου 2022 (8,5%) εν μέσω υψηλής αβεβαιότητας και μεταβλητότητας στις ευρωπαϊκές τιμές φυσικού αερίου.

Ως πρωτεύων παράγοντας της ανάπτυξης στο σύνολο του 2022 εκτιμάται η πραγματική εγχώρια ζήτηση, στη βάση κυρίως της εμπροσθοβαρούς ανάπτυξης της ιδιωτικής κατανάλωσης εντός του έτους. Σημαντικό μέρος της αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ προέρχεται από τη θετική συμβολή των καθαρών εξαγωγών υπηρεσιών, που αντισταθμίζει κατά 76% την αρνητική συμβολή των καθαρών εξαγωγών αγαθών (- 3,1% του ΑΕΠ, εν μέσω μεγαλύτερης ανόδου του όγκου εισαγωγών αγαθών έναντι του όγκου εξαγωγών αγαθών).

Η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί το 2022 κατά 7,2% σε ετήσια βάση (έναντι αύξησης 11,4% στο πρώτο εξάμηνο), με τη σταδιακή αποτύπωση της επίδρασης του πληθωρισμού κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου 2022.

Στην αγορά εργασίας, παροδική κάμψη της θετικής τάσης αναμένεται στο τελευταίο τρίμηνο του 2022 και στο πρώτο τρίμηνο του 2023, λόγω του αυξημένου κόστους παραγωγής και λειτουργίας των επιχειρήσεων, και της μειωμένης ζήτησης λόγω της ενεργειακής κρίσης κατά τους χειμερινούς μήνες. Ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης αναμένεται σε 4,6% στο σύνολο του έτους (από 6,7% στο πρώτο εξάμηνο), με τους αντίστοιχους ρυθμούς για τους μισθωτούς και τον μέσο μισθό σε 5,9% και 1,0% αντίστοιχα (έναντι 8,0% και - 0,2% στο πρώτο εξάμηνο). Ο θετικός ρυθμός αύξησης του μέσου μισθού στο σύνολο του έτους συνδέεται με τη δεύτερη αύξηση του κατώτατου μισθού τον Μάιο του 2022, καθώς και με τη μεγαλύτερη στενότητα της αγοράς εργασίας εντός του 2022 και την ανοδική πίεση στους μισθούς.

Οι πραγματικές επενδύσεις εκτιμάται ότι θα επιταχυνθούν μεταξύ των δύο τελευταίων τριμήνων του 2022, παρά τη δυσμενή διεθνή συγκυρία. Στο σύνολο του έτους, ο ρυθμός αύξησής τους αναμένεται να αγγίξει διψήφιο ποσοστό έναντι του 2021 (10,0%), εν μέσω αύξησης των επενδύσεων σε κατασκευές για τρίτο συνεχόμενο έτος, και με επιταχυνόμενο ρυθμό (ετήσια αύξηση 17,5% για το σύνολο επενδύσεων σε κατασκευές, 13,2% για τις επενδύσεις σε κατοικίες και 19,3% για τις κατασκευές πλην

κατοικιών). Αύξηση εκτιμάται και για την κατηγορία λοιπών προϊόντων (όπως Έρευνα & Ανάπτυξη και έρευνες εξόρυξης κοιτασμάτων ορυκτών), της τάξης του 2,5%, ενώ και οι επενδύσεις σε εξοπλισμό εκτιμάται ότι θα αυξηθούν κατά 8,8% σε ετήσια βάση, σε συνέχεια της σημαντικής αύξησης του όγκου τους κατά 33,2% το 2021.

Η πραγματική δημόσια κατανάλωση εκτιμάται ότι θα παραμείνει κοντά στο επίπεδο του 2021 (+ 0,2%), δεδομένων των αυξημένων υγειονομικών δαπανών.

Οι βραχυπρόθεσμοι κίνδυνοι για τη διαμόρφωση του ρυθμού ανάπτυξης το 2022 συνοψίζονται σε μία μεγαλύτερη του αναμενόμενου επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας στο δεύτερο εξάμηνο του έτους, και κυρίως σε ό,τι αφορά τις οικονομίες της Ευρώπης (εν μέσω του εξελισσόμενου πολέμου στην Ουκρανία), των ΗΠΑ (εν μέσω εντεινόμενων ανισοροπιών στις αγορές προϊόντων και εργασίας) και της Κίνας, στο πλαίσιο της πολιτικής μηδενικών κρουσμάτων Covid-19. Τέλος, δεν μπορεί να αποκλειστεί μία νέα έξαρση της πανδημίας, γεγονός που εντείνει (αν και ελεγχόμενα, πλέον) τις δυνητικές επιπτώσεις ρυθμό ανάπτυξης στην Ελλάδα.

1.2. Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα το 2022

Το 2022 οι καταθέσεις συνέχισαν να αυξάνονται με επιβραδυνόμενο αλλά σημαντικό ρυθμό έναντι του προηγούμενου έτους, ο οποίος διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τους πρώτους επτά μήνες του έτους σε 8,1% (μέσος ρυθμός κατά τους πρώτους επτά μήνες του 2021: 13,1%). Μεταξύ των επιμέρους συνιστωσών, οι καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας συνέχισαν να αυξάνονται με υψηλό ετήσιο ρυθμό άνοδου (κατά μέσο όρο: Ιανουάριος - Ιούλιος 2022: 18,8%, Ιανουάριος - Ιούλιος 2021: 25,6%) ενώ ο ρυθμός μείωσης των καταθέσεων προθεσμίας εντάθηκε (κατά μέσο όρο: Ιανουάριος - Ιούλιος 2022: - 22,8%, Ιανουάριος - Ιούλιος 2021: - 13,7%). Οι αντίρροπες εξελίξεις μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών καταθέσεων με βάση τη ρευστότητά τους, δικαιολογούνται από το επίπεδο των επιτοκίων καταθέσεων. Ειδικότερα, η προσέγγιση των επιτοκίων καταθέσεων προθεσμίας σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα στην υπό εξέταση περίοδο και ο υψηλότερος βαθμός ρευστότητας που προσφέρουν οι καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας τεκμαίρεται ότι συνέβαλε στην ανακατανομή πόρων μεταξύ των κατηγοριών.

Όσον αφορά την ανάλυση κατά τομέα, οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων αυξήθηκαν κατά 20 εκατ. ευρώ τους πρώτους επτά μήνες του τρέχοντος έτους (έναντι σωρευτικής αύξησης 2,8 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2021). Αρνητική επίδραση στις καταθέσεις των επιχειρήσεων ασκεί η άνοδος του κόστους παραγωγής που επέφερε η αύξηση των τιμών ενέργειας. Όσον αφορά τα νοικοκυριά, παρά την αρνητική επίδραση που συνέχισε να ασκεί η συρρίκνωση των στεγαστικών δανείων, οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 1,9 δισ. ευρώ (έναντι αύξησης 5,0 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2021) λόγω της καταγραφόμενης οικονομικής ανάκαμψης. Ο ρυθμός μεταβολής της τραπεζικής χρηματοδότησης (συμπεριλαμβανομένης της ΤτΕ) προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης επιβραδύνθηκε το 2022 και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2022 σε 22,2% έναντι 61% το 2021 (Ιούλιος 2022: 15,3%, Δεκέμβριος 2021: 33,4%). Ο ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας ενισχύθηκε ελαφρά το 2022, λόγω της πιστωτικής επέκτασης που καταγράφηκε στα επιχειρηματικά δάνεια. Αντίθετα, στα νοικοκυριά εξακολούθησαν να καταγράφονται αρνητικοί ρυθμοί μεταβολής των τραπεζικών δανείων.

Αναλυτικότερα, ο ρυθμός μεταβολής των τραπεζικών δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις επιταχύνθηκε το 2022 και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο σε 6,1% το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου έναντι μέσης τιμής 5,7% το 2021 (Ιούλιος 2022: 10,8%, Δεκέμβριος 2021: 3,7%). Η ενίσχυση των πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις υποστηρίχθηκε αφενός από τις βελτιωμένες συνθήκες ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών, λόγω της συμμετοχής τους στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του

Ευρωσυστήματος και της αύξησης του υπολοίπου των καταθέσεων λιανικής και αφετέρου από τη βελτίωση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού, μετά τη μείωση του υπολοίπου των δανείων σε καθυστέρηση. Η σταθεροποίηση των επιτοκίων δανεισμού σε ιστορικά χαμηλά και η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας ευνόησαν τη ζήτηση για τραπεζικές πιστώσεις, οι οποίες παραμένουν για την πλειονότητα των ελληνικών επιχειρήσεων η βασική πηγή άντλησης εξωτερικής χρηματοδότησης. Τέλος, την παροχή επιχειρηματικών πιστώσεων ιδίως προς τις επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους υποστήριξαν τα προγράμματα συγχρηματοδότησης και εγγυοδοσίας αναπτυξιακών φορέων όπως ο όμιλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ) και η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (ΕΑΤ).

Όσον αφορά τα νοικοκυριά, ο ρυθμός μείωσης των τραπεζικών δανείων διατηρήθηκε τους πρώτους επτά μήνες του 2022 σε επίπεδο ελαφρώς χαμηλότερο έναντι της μέσης τιμής του 2021 (Ιανουάριος - Ιούλιος 2022: - 2,2%, 2021: - 2,5%, Ιούλιος 2022: - 2,1%, Δεκέμβριος 2021: - 2,4%). Η διαμόρφωση του ρυθμού μεταβολής των τραπεζικών δανείων προς τα νοικοκυριά σε αρνητικές τιμές οφείλεται αποκλειστικά στα στεγαστικά δάνεια, για τα οποία εξακολούθησαν να καταγράφονται αρνητικές καθαρές ροές. Αντίθετα, ο ρυθμός μεταβολής των καταναλωτικών δανείων διαμορφώθηκε σε θετικές τιμές για πρώτη φορά από το 2010.

Ως προς τη μελλοντική εξέλιξη στην παροχή νέων τραπεζικών πιστώσεων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα, αρνητική επίδραση αναμένεται να έχει η περιοριστική νομισματική πολιτική του Ευρωσυστήματος και η συνακόλουθη αύξηση του κόστους άντλησης ρευστότητας για τις ελληνικές τράπεζες. Από την άλλη πλευρά, η ζήτηση πιστώσεων αναμένεται να ενισχυθεί λόγω του υψηλού πληθωρισμού ενώ ισχυρή αναμένεται και η συμμετοχή των τραπεζών στη συγχρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων τα οποία εντάσσονται στον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility - RRF).

Τα επιτόκια τραπεζικών καταθέσεων που προσφέρονται στις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά στην Ελλάδα, την εξεταζόμενη περίοδο, διαμορφώθηκαν το τρέχον έτος σε οριακά θετικές τιμές στις καταθέσεις προθεσμίας και μηδενίστηκαν στις καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας (λογαριασμοί τρεχούμενοι, όψεως και ταμειευτηρίου). Ειδικότερα, το επιτόκιο των καταθέσεων προθεσμίας, περιλαμβανομένων των καταθέσεων των νοικοκυριών και των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τους πρώτους επτά μήνες του τρέχοντος έτους σε 0,11%, δηλαδή κατά 3 μονάδες βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου επιτοκίου του 2021.

Όσον αφορά το κόστος τραπεζικού δανεισμού, γενικά οι ευνοϊκές συνθήκες ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών αντανακλώνται στους όρους τραπεζικής χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα. Ειδικότερα, το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διατηρήθηκε σε χαμηλά επίπεδα (κατά μέσο όρο 3%), τους πρώτους επτά μήνες του 2022. Το κόστος τραπεζικού δανεισμού των νοικοκυριών ήταν συγκρίσιμο με τη μέση τιμή του 2021 (σε 4,9% έναντι 4,8% το 2021).

Σε πραγματικούς όρους, τα επιτόκια των τραπεζικών δανείων ήταν αρνητικά το 2022, λόγω των έντονων πληθωριστικών πιέσεων που παρατηρήθηκαν το τρέχον έτος. Τα πραγματικά επιτόκια¹² των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά διαμορφώθηκαν αντίστοιχα σε - 5,9% και - 4,0% κατά μέσο όρο την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2022, έναντι μέσων τιμών 2,5% και 4,2% αντιστοίχως για το 2021.

¹² Το πραγματικό επιτόκιο εκτιμάται ως η διαφορά μεταξύ του ονομαστικού επιτοκίου και του δωδεκάμηνου ρυθμού πληθωρισμού.

1.3. Μακροοικονομικές προβλέψεις το 2023

Οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας προβλέπεται να επιδεινωθούν καθώς ο επίμονο υψηλός πληθωρισμός, οι αυστηρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες και οι διαταράξεις από την πλευρά της προσφοράς επηρεάζουν την οικονομική δραστηριότητα. Το πραγματικό ΑΕΠ της παγκόσμιας οικονομίας μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία στα τέλη Φεβρουαρίου του 2022, αναθεωρείται καθοδικά με ασύμμετρες επιπτώσεις μεταξύ των οικονομιών.

Ο ρυθμός αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα επιβραδυνθεί και θα διαμορφωθεί στο 3,2% και 2,9% το 2022 και το 2023 αντίστοιχα, έναντι ανάπτυξης 6,1% το 2021, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΝΤ¹³, το οποίο αναθεωρεί προς τα κάτω τις προβλέψεις του για τρίτη συνεχόμενη φορά. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁴ ο ρυθμός ανάπτυξης του παγκόσμιου ΑΕΠ (εξαιρουμένης της ΕΕ) αναθεωρείται προς τα κάτω κατά 0,3 και 0,4 ποσοστιαίες μονάδες και αναμένεται να διαμορφωθεί σε 3,0% και 3,3% το 2022 και 2023 αντίστοιχα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις οικονομικές προβλέψεις της (Ιούλιος 2022) εκτιμά ρυθμό ανάπτυξης για την ΕΕ 2,7% και 1,5% και για την Ευρωζώνη 2,6% και 1,4% το 2022 και το 2023 αντίστοιχα (Πίνακας 1.1.). Οι προοπτικές της οικονομίας της Ευρωζώνης και της ΕΕ επιβαρύνονται ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις του πολέμου, οι οποίες διαχέονται κυρίως μέσω της περαιτέρω αύξησης των διεθνών τιμών των ενεργειακών προϊόντων, των τροφίμων και άλλων βασικών προϊόντων, των αυστηρότερων χρηματοπιστωτικών συνθηκών, αλλά και δευτερογενώς μέσω της επιβράδυνσης της παγκόσμιας ζήτησης. Ειδικότερα, οι οικονομικές συνέπειες εξαιτίας του πολέμου, αναμένεται να είναι εντονότερες στα κράτη-μέλη της ΕΕ λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας και υψηλής εξάρτησης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα. Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός αναμένεται να ανέλθει στο 8,3% στην ΕΕ και 7,6% στην Ευρωζώνη το 2022, πριν υποχωρήσει το 2023 σε 4,6% και 4,0% αντίστοιχα.

Πίνακας 1.1.: Βασικά μεγέθη της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2021	2022*	2023*
Παγκόσμιο ΑΕΠ	6,1	3,2	2,9
ΑΕΠ ΕΕ**	5,4	2,7	1,5
ΑΕΠ Ευρωζώνης**	5,3	2,6	1,4
ΑΕΠ ΗΠΑ	5,7	2,3	1,0
Όγκος παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες)	10,1	4,1	3,2
Πληθωρισμός			
α. Προηγμένες οικονομίες	3,1	6,6	3,3
β. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες	5,9	9,5	7,3
γ. Ευρωζώνη**	2,6	7,6	4,0
Τιμή πετρελαίου (Brent, USD/barrel)**	70,7	108,2	95,6

Πηγές: IMF, World Economic Outlook, Ιούλιος 2022

* Εκτιμήσεις/προβλέψεις

** Θερινές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ιούλιος 2022

Στις προηγμένες οικονομίες ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 2,5% το 2022 και 1,4% το 2023, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΔΝΤ. Μεταξύ των προηγμένων

¹³ IMF, World Economic Outlook, July 2022.

¹⁴ European Commission, European Economic Forecast, July 2022.

οικονομιών, υψηλότεροι ρυθμοί το 2022 αναμένονται στην Ισπανία και στον Καναδά, ενώ χαμηλότεροι στη Γερμανία και την Ιαπωνία. Για τις ΗΠΑ αναμένεται ρυθμός ανάπτυξης 2,3% για το 2022 και 1,0% για το 2023, αναθεωρημένος καθοδικά, αντανakλώντας εν μέρει τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών και τις επιπτώσεις της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής.

Στις αναδυόμενες αγορές και αναπτυσσόμενες οικονομίες, σύμφωνα με το ΔΝΤ, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται στο 3,6% το 2022 και 3,9% το 2023. Οι επιπτώσεις της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία προβλέπεται να είναι σημαντικότερες για τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες μεσοπρόθεσμα, καθώς αυτές διαθέτουν γενικώς μικρότερα περιθώρια άσκησης αντικυκλικής πολιτικής. Η Κίνα και η Ινδία, αν και παρουσιάζουν κάμψη σε σχέση με το 2021, προβλέπεται να επιτύχουν ρυθμό ανάπτυξης 3,3% και 7,4% αντίστοιχα για το 2022 και 4,6% και 6,1% αντίστοιχα για το 2023.

Μετά την ανάκαμψη που σημειώθηκε στον όγκο του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών το 2021, προβλέπεται επιβράδυνση το 2022 και 2023, αντανakλώντας τον περιορισμό της παγκόσμιας ζήτησης και τις διαταράξεις στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες. Το ΔΝΤ τον Ιούλιο του 2022 αναθεωρώντας καθοδικά τις προβλέψεις του, εκτιμά ότι η αύξηση του όγκου του παγκόσμιου εμπορίου θα ανέλθει σε 4,1% το 2022 και 3,2% το 2023.

Ο παγκόσμιος πληθωρισμός αναθεωρείται ανοδικά λόγω της αύξησης των τιμών τροφίμων και ενέργειας καθώς και των ανισορροπιών προσφοράς - ζήτησης και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ αναμένεται να ανέλθει στο 6,6% στις αναπτυσσόμενες οικονομίες και στο 9,5% στις αναδυόμενες αγορές και αναπτυσσόμενες οικονομίες το 2022 και να διαμορφωθεί στο 3,3% και 7,3% αντίστοιχα το 2023. Οι παράγοντες που οδηγούν στην ανοδική αναθεώρηση του πληθωρισμού διαφοροποιούνται μεταξύ των οικονομιών. Όπως αναφέρεται στη θερινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στις ανεπτυγμένες χώρες, η στενότητα των αγορών εργασίας εκτιμάται ότι θα ωθήσει τους μισθούς σε υψηλότερα επίπεδα, διατηρώντας τον πληθωρισμό πάνω από τους στόχους που θέτουν οι κεντρικές τράπεζες. Σε ορισμένες αναπτυσσόμενες οικονομίες, πηγή επιδείνωσης των πληθωριστικών πιέσεων, εκτιμάται ότι θα αποτελέσει η έκθεσή τους σε υψηλές τιμές εμπορευμάτων σε συνδυασμό με την υποτίμηση των νομισμάτων τους έναντι του δολαρίου.

Οι γεωπολιτικές εντάσεις προκαλούν σημαντική αστάθεια στις τιμές ενέργειας, ενώ προς την ίδια κατεύθυνση συμβάλλουν και τα χαμηλά επίπεδα πετρελαϊκών αποθεμάτων καθώς και η έλλειψη δεσμεύσεων σημαντικού αριθμού παραγωγών πετρελαίου για αύξηση της παραγωγής. Η μέση τιμή του αργού πετρελαίου, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναμένεται να αυξηθεί στα 108,2 δολάρια το βαρέλι το 2022 από 70,7 δολάρια το βαρέλι το 2021, για να υποχωρήσει στα 95,6 δολάρια το 2023.

Οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας επισκιάζονται από σειρά κινδύνων, με σημαντικότερο την εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία με τις ανάλογες επιπτώσεις στις τιμές των εμπορευμάτων και ιδίως της ενέργειας. Όσο οι κεντρικές τράπεζες των ανεπτυγμένων οικονομιών αυξάνουν τα επιτόκια για την καταπολέμηση του υψηλού πληθωρισμού, οι χρηματοπιστωτικές συνθήκες θα γίνονται δυσχερέστερες παγκοσμίως, αυξάνοντας τον κίνδυνο να προκληθεί κρίση χρέους, ιδίως σε αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Σε συνθήκες περιοριστικής νομισματικής πολιτικής ο ρόλος της δημοσιονομικής πολιτικής θα είναι κρίσιμος ώστε να αμβλυνθούν οι συνέπειες για τους λιγότερο προνομιούχους. Οι αυξημένες τιμές τροφίμων και ενέργειας ενδέχεται να προκαλέσουν ελλείψεις, ενώ ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι πιθανό να συντελέσει μεσοπρόθεσμα στην περαιτέρω αύξηση των γεωπολιτικών κινδύνων, με αρνητικές επιπτώσεις για το παγκόσμιο εμπόριο και τη διαχείριση της κλιματικής αλλαγής. Στους ανωτέρω κινδύνους θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η πανδημία καθώς δεν έχει ακόμα εξαλειφθεί. Τέλος, οι βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας περιβάλλονται από υψηλή αβεβαιότητα.

Για την ελληνική οικονομία, το 2023 θα είναι το πρώτο έτος λειτουργίας εκτός της στενής δημοσιονομικής επιτήρησης που ξεκίνησε το 2010 με το πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής. Ωστόσο, η σταδιακή επαναφορά σε τροχιά συνετούς δημοσιονομικής πολιτικής, ώστε να διασφαλιστεί η πρόσβαση στις αγορές, υπαγορεύει ο δημοσιονομικός σχεδιασμός να κινηθεί σε συγκριτικά στενότερα περιθώρια εντός του 2023, έναντι της μεγάλης δημοσιονομικής επέκτασης που ακολουθήθηκε για τις κρίσεις της πανδημίας και της ενέργειας την περίοδο 2020 - 2022.

Με την ενεργειακή κρίση ακόμα ενεργή, σηματοδοτείται η σημασία των αυτόματων σταθεροποιητών για την αποφυγή μεγάλης επιβράδυνσης της ανάπτυξης. Αυτοί ενισχύονται από το 2023 με τα νέα μέτρα ελάφρυνσης των νοικοκυριών και επιχειρήσεων σε ό,τι αφορά τη μόνιμη μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών περίπου 2,2 εκατ. εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα και την αναστολή σε μόνιμη βάση της εισφοράς αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα, με επέκταση του μέτρου στο δημόσιο και στους συνταξιούχους.

Πέραν αυτών των δύο μέτρων, τα νέα κυβερνητικά μέτρα στήριξης της οικονομίας με έναρξη εφαρμογής το 2023, όπως ανακοινώθηκαν στο πλαίσιο της ΔΕΘ, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τη νέα αύξηση του κατώτατου μισθού από τον Μάιο 2023, την αναμόρφωση του ειδικού μισθολογίου των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ), την διευθέτηση μισθολογικών αιτημάτων των ενόπλων δυνάμεων, την κατάργηση της ειδικής εισφοράς 1% υπέρ του Ταμείου Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ), την αύξηση του φοιτητικού επιδόματος, την επέκταση του επιδόματος μητρότητας στον ιδιωτικό τομέα, τα σημαντικά κίνητρα για επέκταση της πλήρους απασχόλησης μέσω της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών και του τέλους επιτηδεύματος, η αναστολή του ΦΠΑ για νέες οικοδομές και το συνολικό πλαίσιο δράσεων στήριξης της στέγασης, με επίκεντρο τη νέα γενιά.

Από την άνοιξη του 2023, η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να ενδυναμωθεί στη βάση των ως άνω μέτρων και της υποχώρησης του ρυθμού αύξησης του δείκτη τιμών. Η αναμενόμενη περαιτέρω εξομάλυνση των διεθνών τιμών στο πετρέλαιο, που από κοινού με τη συνεχιζόμενη επιδότηση ενεργειακού κόστους για νοικοκυριά και επιχειρήσεις και την ομαλοποίηση της λειτουργίας της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας, συνεπάγονται για το 2023 σημαντικά ηπιότερο κατ' εκτίμηση ρυθμό πληθωρισμού έναντι του 2022 (3,0% κατά μέσο όρο στο σύνολο του έτους).

Ακόμα, η προσήλωση στην υλοποίηση απορρόφησης των πόρων του ΤΑΑ αναμένεται να φέρει επιτάχυνση της ετήσιας συμβολής του στην ανάπτυξη στις 1,9 ποσοστιαίες μονάδες. Η ανωτέρω υλοποίηση προβλέπεται ότι θα αποτελέσει τον κύριο μοχλό επενδύσεων του 2023, των οποίων ο όγκος προβλέπεται κατά 16% υψηλότερος έναντι του 2022, και τον βασικό παράγοντα ανθεκτικότητας της αγοράς εργασίας που θα συντελέσει στη μείωση της ανεργίας κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες του εργατικού δυναμικού στο 2023, σε ποσοστό 12,6% βάσει του ορισμού της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.

Ο συνολικός αριθμός εργαζομένων το 2023 αναμένεται να ανέλθει σε 4,9 εκατ. απασχολούμενους, ύψος που αποτελεί ρεκόρ για όλη την περίοδο διαθέσιμων στοιχείων από το 1995. Εντούτοις, σε ετήσια βάση η πρόβλεψη για τους απασχολούμενους κινείται για το 2023 ελαφρώς ανοδικά (κατά 9,7 χιλιάδες ή + 0,2% έναντι του 2022), εν μέσω επιβραδυνόμενης εξωτερικής ζήτησης και αυξημένου λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων.

Ο ρυθμός αύξησης της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης εκτιμάται σε 1,3% έναντι του 2022 (επίπεδο που είναι αυξημένο κατά 7,8% έναντι του προ-πανδημίας επιπέδου). Την ίδια στιγμή, η κατανάλωση της Γενικής Κυβέρνησης το 2023 αναμένεται να παραμείνει πάνω από το προ-πανδημίας επίπεδο, ωστόσο ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της το 2023 εκτιμάται αρνητικός κατά 1,5%, εν μέσω της σταδιακής προσαρμογής στους μεσοπρόθεσμους στόχους της δημοσιονομικής πολιτικής (Πίνακας 1.2.).

Ο εξωτερικός τομέας της οικονομίας αναμένεται να διατηρήσει αρνητική τη συμβολή του στην πραγματική ανάπτυξη το 2023, κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες, όμως με την αρνητική συμβολή του ισοζυγίου

αγαθών να συρρικνώνεται στο ένα πέμπτο του 2022 στη βάση της πρόβλεψης για αύξηση των ελληνικών εξαγωγών αγαθών κατά 3,5% ετησίως σε όρους όγκου. Από την άλλη πλευρά, στο πραγματικό ισοζύγιο υπηρεσιών προβλέπεται αντιστροφή της συμβολής στο ΑΕΠ σε ελαφρώς αρνητική (- 0,1%), εξαιτίας της επίπτωσης της ενεργειακής κρίσης στους προϋπολογισμούς των ξένων ταξιδιωτών, και της επιβράδυνσης του παγκόσμιου εμπορίου και των συναφών μεταφορικών υπηρεσιών. Σε εθνικολογιστικούς όρους, το έλλειμμα του ονομαστικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να επιδεινωθεί έναντι του 2022 κατά περίπου 1 δισ. ευρώ, αυξανόμενο ως ποσοστό του ΑΕΠ από το 6,9% το 2022 στο 7,1%.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πρόβλεψη για την ετήσια αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ το 2023 ανέρχεται σε 2,1%, μειωμένη έναντι του 2022, αλλά πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (1,4% σύμφωνα με τις θερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και 0,9% σύμφωνα με τις προβλέψεις Σεπτεμβρίου 2022 της ΕΚΤ).

Πίνακας 1.2.: Βασικά μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2021	2022**	2023**
ΑΕΠ	8,3	5,3	2,1
Ιδιωτική κατανάλωση	7,8	7,2	1,3
Δημόσια κατανάλωση	3,7	0,2	-1,5
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	19,6	10,0	16,0
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	21,9	9,0	1,8
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	16,1	10,3	3,1
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	2,1	9,1	3,1
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	0,6	8,8	3,0
Απασχόληση*	0,5	4,6	0,2
Ποσοστό ανεργίας*	12,8	11,0	10,8
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	14,7	12,9	12,6

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή), εκτιμήσεις/προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών

* Σε εθνικολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/προβλέψεις

Είναι σαφές ότι οι κίνδυνοι που περιβάλλουν την τρέχουσα πρόβλεψη για το 2023 είναι αυξημένοι και συνδέονται κατά κύριο λόγο με τις γεωπολιτικές εξελίξεις και την εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία (διάρκεια πολέμου, βαθμός έντασης των κυρώσεων, συνθήκες εφοδιασμού της Ευρώπης με φυσικό αέριο). Επιπλέον, μία πλήρης και παρατεταμένη διακοπή της διανομής φυσικού αερίου από τη Ρωσία θα σηματοδοτήσει υψηλότερες τιμές φυσικού αερίου στην Ευρώπη για μεγαλύτερο διάστημα, ενδεχόμενο του οποίου η πραγματοποίηση θα μπορούσε να οδηγήσει, ελλείψει επαρκούς εφοδιασμού, την ευρωπαϊκή οικονομία σε συνθήκες ύφεσης. Ταυτόχρονα, υψηλότερος πληθωρισμός θα μπορούσε να οδηγήσει σε μία πιο απότομη σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής που θα επιβάρυνε την παγκόσμια και εγχώρια ανάπτυξη. Είναι γεγονός, ότι η αβεβαιότητα γύρω από τις ευρύτερες γεωπολιτικές εξελίξεις, αποτελεί ίσως τον σημαντικότερο παράγοντα που δυσχεραίνει την διενέργεια ασφαλών μακροοικονομικών προβλέψεων, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε αυτά τα πλαίσια, το βασικό όπλο οικονομικής άμυνας της χώρας είναι η προσεκτική δημοσιονομική διαχείριση, κατευθύνοντας του πόρους που είναι διαθέσιμοι, στον μετριασμό των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης στην ελληνική κοινωνία και τον παραγωγικό ιστό της χώρας. Παράλληλα, η τήρηση των δημοσιονομικών στόχων είναι το διαβατήριο για την πρόσβαση στις αγορές, αλλά και της διασφάλισης της βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους, έτσι ώστε να διατηρηθεί η θετική οικονομική προοπτική της χώρας για τα επόμενα έτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

2.1. Εκτιμήσεις 2022

Η εμφάνιση της πανδημίας Covid-19 είχε ως αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει το 2020 την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του ΣΣΑ, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της ΕΕ και οδήγησε στη χαλάρωση των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών κανόνων αρχικά για το έτος 2020 και εν συνεχεία για τα έτη 2021, 2022 και 2023. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του πρωτογενούς αποτελέσματος της Γενικής Κυβέρνησης για το έτος 2021 είχε, για δεύτερη διαδοχική χρονιά, η εφαρμογή των δημοσιονομικών μέτρων για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, η οποία ενέσκηψε το πρώτο τρίμηνο του 2020. Το έτος 2021, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (European System of Accounts - ESA), διαμορφώθηκε σε έλλειμμα ύψους 9.090 εκατ. ευρώ (5,0% του ΑΕΠ).

Στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2022, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης του έτους 2022, με βάση τη μεθοδολογία ESA, είχε εκτιμηθεί ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 2.680 εκατ. ευρώ ή 1,4% του ΑΕΠ, ενώ στο Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2022 και κατόπιν της εντατικοποίησης της ενεργειακής κρίσης, το πρωτογενές αποτέλεσμα είχε προβλεφθεί σε έλλειμμα ύψους 4.039 εκατ. ευρώ ή 2,0% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, το ανωτέρω πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 3.579 εκατ. ευρώ ή 1,7% του ΑΕΠ.

Η οικονομική και δημοσιονομική πολιτική που ασκήθηκε κατά το έτος 2022 επηρεάστηκε καθοριστικά από δύο βασικούς παράγοντες: την ενεργειακή και τη συνεχιζόμενη υγειονομική κρίση, έστω και με μικρότερες πλέον δημοσιονομικές επιπτώσεις. Η ενεργειακή κρίση, ως συνέπεια του πολέμου στην Ουκρανία, έχει οδηγήσει σε σημαντικές αυξήσεις στις τιμές των ενεργειακών αλλά και άλλων προϊόντων σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Ως εκ τούτου, αποφασίστηκε από την ελληνική κυβέρνηση η προώθηση σημαντικών δημοσιονομικών παρεμβάσεων για την οικονομική ενίσχυση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

Οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 2.3., έχουν ως βασικούς στόχους:

- την κάλυψη σημαντικού μέρους των αυξήσεων των τιμών στους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων,
- την απορρόφηση σημαντικού μέρους των ανατιμήσεων των καυσίμων κίνησης,
- την οικονομική ενίσχυση των νοικοκυριών, ενόψει του επερχόμενου χειμώνα, για τη θέρμανση των κατοικιών τους,
- τη στήριξη, μέσω οικονομικής ενίσχυσης, ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (χαμηλοσυνταξιούχοι, ΑΜΕΑ, ανασφάλιστοι υπερήλικες κλπ), προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις έντονες πληθωριστικές πιέσεις,
- την ενίσχυση του αγροτικού τομέα με στοχευμένες φορολογικές ελαφρύνσεις και επιδοτήσεις,

- τον περιορισμό της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από τους φορείς του δημοσίου τομέα, τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις μέσω λήψης μέτρων και
- τη μείωση του κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω λήψης μέτρων, όπως π.χ. αντικατάσταση ενεργοβόρων συσκευών και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάνελ.

Παράλληλα, συνεχίστηκε η εφαρμογή δημοσιονομικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας με βασικούς στόχους:

- την περαιτέρω ενίσχυση του ΕΣΥ με προσωπικό, εξοπλισμό, εμβόλια, διαγνωστικούς ελέγχους κλπ,
- την ενίσχυση των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα με τη μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών και την αναστολή καταβολής της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης και
- την ενίσχυση των πληττόμενων επιχειρήσεων μέσω φορολογικών και ασφαλιστικών ελαφρύνσεων, οικονομικών ενισχύσεων και κάλυψης δανειακών υποχρεώσεων.

Εκτός από τα παραπάνω, βασικές προτεραιότητες για το έτος 2022 αποτελούν:

- η ανάπτυξη της οικονομίας μέσω της αύξησης των δαπανών που καλύπτονται από το ΤΑΑ,
- η συνέχιση της μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης των νοικοκυριών και επιχειρήσεων, μέσω της σημαντικής μείωσης του ΕΝΦΙΑ, της επέκτασης του μειωμένου ΦΠΑ σε μια σειρά από υπηρεσίες, της παροχής φορολογικών κινήτρων για χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών, για πράσινες επενδύσεις και καινοτομία, όπως και για συνεργασίες και εταιρικούς μετασχηματισμούς,
- η στήριξη της απασχόλησης και η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων μέσω κινήτρων για αύξηση της πλήρους απασχόλησης και σημαντική αύξηση του κατώτατου μισθού,
- η ενίσχυση των νέων, μέσω της επέκτασης και της αύξησης του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος, της εφαρμογής του προγράμματος «Πρώτο Ένσημο» για την ενίσχυση της απασχόλησής τους, της κατάργησης τόσο του φόρου γονικών παροχών-δωρεών όσο και του τέλους συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας και την εφαρμογή συνεκτικού πλαισίου στεγαστικής πολιτικής,
- η ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων, με την αύξηση των δαπανών και των παραλαβών εξοπλιστικών συστημάτων, καθώς και την οικονομική στήριξη των στελεχών αυτών,
- η αποτελεσματικότερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και
- η συνέχιση της επισκόπησης δαπανών στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, προκειμένου να δημιουργηθεί δημοσιονομικός χώρος για την εφαρμογή δράσεων με προσανατολισμό στην οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση των κοινωνικών παροχών.

Σημαντικό γεγονός αποτέλεσε η έξοδος της χώρας από το καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας από την 21^η Αυγούστου τρέχοντος έτους, η οποία αποφασίστηκε στο Eurogroup της 16^{ης} Ιουνίου 2022, μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στη βάση της θετικής 14^{ης} έκθεσης αξιολόγησης. Πλέον, η χώρα εντάσσεται σε στάδιο απλής μεταπρογραμματικής παρακολούθησης, όπως και οι λοιπές χώρες που ολοκλήρωσαν αντίστοιχα προγράμματα, καθώς υλοποίησε το μεγαλύτερο μέρος των δεσμεύσεων που είχε αναλάβει έναντι του Eurogroup, παρά τις αντίξοες συνθήκες που προκάλεσαν η υγειονομική και ενεργειακή κρίση.

Οι εκτιμήσεις για το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης του 2022 και οι αντίστοιχες προβλέψεις για το 2023 παρουσιάζονται παρακάτω (Πίνακας 2.1). Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον εν λόγω πίνακα είναι εκφρασμένα σε δημοσιονομική βάση.

2.1.1. Κρατικός Προϋπολογισμός

Έσοδα - Ανάλυση σε δημοσιονομική βάση

Τα καθαρά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, μετά τη μείωση των επιτροφών φόρων, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 60.962 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 5.537 εκατ. ευρώ ή 10,0%, έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022.

Αναλυτικότερα:

Φόροι

Τα έσοδα από φόρους αναμένεται να ανέλθουν στο ύψος των 54.608 εκατ. ευρώ αυξημένα κατά 4.553 εκατ. ευρώ ή 9,1% έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022. Η αύξηση αυτή οφείλεται: α) στους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, λόγω της σταδιακής επαναφοράς της στην κανονικότητα μετά τις επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 αλλά και της σημαντικής αύξησης των μισθών, γεγονός που επηρεάζει κυρίως τα έσοδα από τους άμεσους φόρους (φόροι εισοδήματος) και β) στις έντονες πληθωριστικές πιέσεις που αντιμετωπίζει και η χώρα μας, ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης, γεγονός που επηρεάζει κυρίως τους έμμεσους φόρους και ειδικότερα τα έσοδα από τον ΦΠΑ. Πιο συγκεκριμένα:

Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως ο ΦΠΑ, οι ΕΦΚ, οι φόροι με μορφή χαρτοσήμου και οι φόροι επί χρηματοοικονομικών και κεφαλαιακών συναλλαγών. Οι φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στο ύψος των 31.469 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 2.978 εκατ. ευρώ ή 10,5% έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022. Ειδικότερα, τα έσοδα από τον ΦΠΑ αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 21.326 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 2.571 εκατ. ευρώ από τον στόχο και τα έσοδα από τους ΕΦΚ εκτιμώνται στο ποσό των 7.113 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 46 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι δασμοί και τα λοιπά τέλη που επιβάλλονται στις εισαγωγές από κράτη μη μέλη της ΕΕ με βάση το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο. Εκτιμώνται έσοδα 423 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 126 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022.

Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας

Οι τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας, που περιλαμβάνουν κυρίως τον ΕΝΦΙΑ, αναμένεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 2.381 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 121 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022, λόγω της τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου του ΕΝΦΙΑ (νέες αντικειμενικές αξίες, μείωση συντελεστών κυρίου φόρου, επέκταση των εκπτώσεων).

Λοιποί φόροι επί παραγωγής

Τα κύρια έσοδα της κατηγορίας αυτής προέρχονται από το τέλος επιτηδεύματος και από τη συμμετοχή του Δημοσίου στα κέρδη της ΤτΕ. Οι λοιποί φόροι παραγωγής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 1.205 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 172 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως λόγω του αυξημένου μερίσματος από την ΤτΕ κατά 116 εκατ. ευρώ.

Φόρος εισοδήματος

Το ύψος του φόρου εισοδήματος (φυσικών προσώπων, νομικών προσώπων και λοιπών κατηγοριών) αναμένεται να διαμορφωθεί στα 16.558 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1.210 εκατ. ευρώ ή 7,9%, έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022. Ειδικότερα, εκτιμάται ότι τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων θα ανέλθουν σε 11.138 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 786 εκατ. ευρώ από τον στόχο, ενώ τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων εκτιμώνται στο ποσό των 4.118 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 325 εκατ. ευρώ από τον στόχο.

Φόροι κεφαλαίου

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι φόροι και τα τέλη κληρονομιών, δωρεών, γονικών και λοιπών παροχών. Εκτιμώνται έσοδα 226 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 56 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022.

Λοιποί τρέχοντες φόροι

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τα τέλη κυκλοφορίας οχημάτων και τα διάφορα μη ταξινομημένα φορολογικά έσοδα. Τα έσοδα από τους λοιπούς τρέχοντες φόρους αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 2.345 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 132 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου, λόγω της εκτιμώμενης αύξησης κατά 139 εκατ. ευρώ των εσόδων που καταχωρούνται στα μη ταξινομημένα φορολογικά έσοδα.

Κοινωνικές εισφορές

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τις εισφορές των εργαζομένων για παροχές υγείας από το δημόσιο. Εκτιμώνται έσοδα 55 εκατ. ευρώ, χωρίς απόκλιση από τον στόχο.

Μεταβιβάσεις

Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται κυρίως τα έσοδα από:

- το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) που αναμένεται να ανέλθει σε 4.913 εκατ. ευρώ, καθώς και μέρος του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ, ύψους 30 εκατ. ευρώ,
- τη μεταφορά αποδόσεων λόγω της διακράτησης ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (ΕΔ) στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs) και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs) της ΕΚΤ, καθώς και επιστροφή τόκων EFSF, συνολικού ύψους 748 εκατ. ευρώ και
- το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ύψους 3.199 εκατ. ευρώ.

Το σύνολο των εσόδων από μεταβιβάσεις αναμένεται να ανέλθει στα 9.065 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 1.499 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022, κυρίως λόγω των αυξημένων εσόδων του ΠΔΕ κατά 678 εκατ. ευρώ, καθώς και της είσπραξης εσόδων από ANFAs και SMPs και από επιστροφή τόκων EFSF, ύψους 748 εκατ. ευρώ, τα οποία δεν είχαν προβλεφθεί.

Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τα έσοδα από παράβολα, μισθώματα κτιρίων και υποδομών, καθώς και από προμήθειες, λόγω παροχής εγγύησης του ΕΔ. Οι πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 819 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 154 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022, λόγω κυρίως των αυξημένων εσόδων από:

- προμήθειες για την παροχή της εγγύησης του ΕΔ, κατά 51 εκατ. ευρώ,
- προμήθειες είσπραξης ιδίων πόρων για λογαριασμό της ΕΕ, κατά 29 εκατ. ευρώ,

- παροχή τελωνειακών υπηρεσιών, κατά 37 εκατ. ευρώ και
- παράβολα, κατά 13 εκατ. ευρώ.

Λοιπά τρέχοντα έσοδα

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες εσόδων, με κυριότερες τα μερίσματα από τη συμμετοχή του δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο διαφόρων εταιρειών, τους τόκους από ομόλογα που κατέχει το ΕΔ, τις διάφορες κατηγορίες προστίμων και προσαυξήσεων, το μεγαλύτερο ποσοστό των εσόδων του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ, το οποίο προέρχεται κυρίως από επιστροφές ποσών από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) για εκτέλεση έργων επενδύσεων, καθώς και τις επιστροφές ιδίων πόρων από την ΕΕ. Τα λοιπά τρέχοντα έσοδα αναμένεται να διαμορφωθούν στα 2.222 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 195 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022, κυρίως λόγω των αυξημένων εσόδων από μερίσματα φορέων του δημοσίου κατά 136 εκατ. ευρώ.

Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων

Η κατηγορία αυτή αφορά έσοδα από την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του ΕΔ, μέσω της διαδικασίας αποκρατικοποιήσεων από το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ). Εκτιμώνται έσοδα ύψους 19 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 5 εκατ. ευρώ από τον στόχο του προϋπολογισμού 2022.

Επιστροφές φόρων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 5.827 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 870 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022, κυρίως λόγω των αυξημένων επιστροφών του ΦΠΑ.

Πληροφοριακά στοιχεία

Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του ΠΔΕ περιλαμβάνονται στις κατηγορίες «Μεταβιβάσεις» και «Λοιπά τρέχοντα έσοδα». Ειδικότερα, τα έσοδα ΠΔΕ αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 4.932 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 442 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου προϋπολογισμού 2022.

Έσοδα Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Τα έσοδα του ΤΑΑ περιλαμβάνονται στην κατηγορία «Μεταβιβάσεις» και αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 3.199 εκατ. ευρώ, χωρίς απόκλιση έναντι του στόχου προϋπολογισμού 2022.

Δαπάνες – Ανάλυση σε δημοσιονομική βάση

Οι συνολικές δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2022 σε δημοσιονομική βάση εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 72.464 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 6.869 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τον στόχο του προϋπολογισμού 2022. Η αύξηση αυτή, όπως προκύπτει από την ανάλυση των δαπανών κατά μείζονα κατηγορία, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης ως αποτέλεσμα των δυσμενών γεωπολιτικών εξελίξεων. Η διάθεση των απαραίτητων επιπλέον κονδυλίων υλοποιήθηκε με την ψήφιση δύο συμπληρωματικών προϋπολογισμών (άρθρο 230, ν.4920/2022 και άρθρο 123, ν.4972/2022).

Παροχές σε εργαζόμενους

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι τακτικές αποδοχές, οι πρόσθετες αποδοχές, οι παροχές σε είδος, οι παροχές κληρωτών και οι αντίστοιχες εργοδοτικές εισφορές αιρετών, οργάνων διοίκησης, τακτικών υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων με σχέση εργασίας αορίστου και ορισμένου χρόνου.

Για το 2022 οι δαπάνες της ανωτέρω κατηγορίας εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 13.659 εκατ. ευρώ αυξημένες κατά 60 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στο διορισμό 8.586 μόνιμων εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το σχολικό έτος 2022-2023, καθώς και σε νέες μισθολογικές παρεμβάσεις.

Κοινωνικές Παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το επίδομα θέρμανσης, τις συντάξεις που συνεχίζουν να καταβάλλονται απευθείας από το κράτος (παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016), καθώς και τις λοιπές παροχές κοινωνικής πρόνοιας σε είδος και σε χρήμα και εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 446 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 225 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022. Η αύξηση αυτή οφείλεται, κυρίως, στην προβλεπόμενη αύξηση του επιδόματος θέρμανσης.

Μεταβιβάσεις

Οι μεταβιβαστικές πληρωμές περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις και αποδόσεις σε υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης, όπως Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ), νοσοκομεία, δομές Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΠΦΥ), καθώς και σε λοιπούς φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης, οργανισμούς του εξωτερικού και στην ΕΕ. Επίσης, περιλαμβάνονται οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις, οι καταπτώσεις εγγυήσεων, οι αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και οι αποζημιώσεις λόγω δικαστικών αποφάσεων.

Οι συνολικές μεταβιβαστικές πληρωμές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 32.711 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 2.886 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της ανάγκης επιπρόσθετης οικονομικής ενίσχυσης των πολιτών και των επιχειρήσεων έναντι της ενεργειακής κρίσης.

Αναλυτικότερα, οι κυριότερες μεταβολές έναντι του στόχου του προϋπολογισμού 2022 εντοπίζονται στις εξής κατηγορίες:

- Μεταβιβάσεις προς ΟΚΑ με αύξηση σε σχέση με τον στόχο κατά 980 εκατ. ευρώ, κυρίως διότι στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι επιπλέον μεταβιβάσεις με σκοπό την κάλυψη δράσεων για την ενίσχυση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, όπως:
 - πρόσθετη οικονομική ενίσχυση σε χαμηλοσυνταξιούχους τον Απρίλιο και τον Δεκέμβριο 2022, ύψους 377 εκατ. ευρώ,
 - πρόσθετη οικονομική ενίσχυση τον Απρίλιο και τον Δεκέμβριο 2022 σε 35.000 ανασφάλιστους υπερήλικες του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), ύψους 16 εκατ. ευρώ,
 - πρόσθετη οικονομική ενίσχυση τον Απρίλιο και τον Δεκέμβριο σε 172.000 δικαιούχους επιδομάτων ΑΜΕΑ, ύψους 71 εκατ. ευρώ,
 - διπλή δόση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος τον Απρίλιο και τον Δεκέμβριο, ύψους 93 εκατ. ευρώ,
 - επιπλέον μιάμιση μηνιαία δόση επιδόματος παιδιών ΟΠΕΚΑ τον Απρίλιο και τον Δεκέμβριο 2022 σε 800.000 δικαιούχους, ύψους 234 εκατ. ευρώ και

- οικονομική ενίσχυση 250 ευρώ τον Δεκέμβριο 2022 σε 100.000 μακροχρόνια ανέργους, ύψους 25 εκατ. ευρώ.

Επίσης, στο πλαίσιο αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας, περιλαμβάνεται και η κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή, ύψους 31 εκατ. ευρώ.

- Μεταβιβάσεις προς ΟΤΑ (α' και β' βαθμού) και Νοσοκομεία & ΥΠΕ-ΠΕΔΥ, οι οποίες αυξήθηκαν σε σχέση με τον στόχο κατά 115 και 186 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα.
- Λοιπές μεταβιβάσεις και μεταβιβάσεις σε λοιπά νομικά πρόσωπα με αύξηση σε σχέση με τον στόχο κατά 1.221 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω των μέτρων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, ως ακολούθως:
 - προπληρωμένη κάρτα (ή κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό) σε νοικοκυριά για την αγορά καυσίμων κίνησης (fuel pass), ύψους 300 εκατ. ευρώ,
 - επιστροφή μέρους της αύξησης του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας νοικοκυριών (πρώτη κατοικία) με εισόδημα έως 45.000 ευρώ (power pass), ύψους 296 εκατ. ευρώ,
 - επιδότηση κτηνοτρόφων για το αυξημένο κόστος ζωοτροφών, ύψους 50 εκατ. ευρώ και
 - επιδότηση οδηγών ταξί με 200 ευρώ τον Απρίλιο, λόγω αυξημένων τιμών καυσίμων, ύψους 5 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, αυτή η κατηγορία ενισχύθηκε από πιστώσεις που είχαν προβλεφθεί για την αντιμετώπιση της πανδημίας και αφορούν:

- την αποζημίωση ειδικού σκοπού των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή (περιλαμβάνονται πληρωμές δώρων Πάσχα και Χριστουγέννων), ύψους 39 εκατ. ευρώ,
- το πρόγραμμα βραχυχρόνιας απασχόλησης ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ που επεκτάθηκε έως τον Μάιο 2022, ύψους 72 εκατ. ευρώ,
- την κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών και την επιδότηση 200 ευρώ σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια ανέργου, για περίοδο 6 μηνών, στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημιουργία 150.000 νέων θέσεων εργασίας, ύψους 119 εκατ. ευρώ,
- την ενίσχυση επιχειρήσεων του πολιτισμού λόγω περιορισμού θέσεων σε θέατρα, κινηματογράφους, συναυλιακούς χώρους κ.λπ., ύψους 64 εκατ. ευρώ,
- τις οικονομικές ενισχύσεις και αποζημιώσεις αερολιμένων και αεροπορικών γραμμών, ύψους 42 εκατ. ευρώ και
- την αποζημίωση ιδιοκτητών ακινήτων που εισπράττουν μειωμένο ενοίκιο λόγω της πανδημίας, ύψους 49 εκατ. ευρώ.

Τέλος, περιλαμβάνονται και οι δαπάνες δράσεων ειδικού σκοπού στο πλαίσιο των ενεργειακών και κλιματικών στόχων, οι οποίες καλύπτονται από τα έσοδα από το πράσινο τέλος στο πετρέλαιο εσωτερικής καύσης diesel, ύψους 103 εκατ. ευρώ.

- Λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνεται η επιδότηση αγροτών για το αυξημένο κόστος λιπασμάτων, ύψους 60 εκατ. ευρώ, καθώς και η επιπρόσθετη στήριξη του πρωτογενούς τομέα από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης ύψους 42 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 2.1.: Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) (σε εκατ. ευρώ)

	2021	2022		2023
	ΔΥΕ Απριλίου 2022	Προϋπ/σμός	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
I. Καθαρά έσοδα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ-ζ)	53.280	55.425	60.962	61.488
α. Φόροι (1+2+3+4+5+6+7)	48.243	50.055	54.608	56.190
1. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	26.618	28.491	31.469	32.138
εκ των οποίων: Φόροι προστιθέμενης αξίας	17.294	18.755	21.326	21.889
Ειδικό φόρο κατανάλωσης	6.686	7.067	7.113	7.143
2. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	305	297	423	418
3. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	2.645	2.503	2.381	2.380
4. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	1.180	1.034	1.205	1.387
5. Φόρος εισοδήματος	15.124	15.348	16.558	17.240
εκ των οποίων: Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ)	10.340	10.352	11.138	11.180
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρίες (ΝΠ)	3.571	3.794	4.118	4.714
6. Φόροι κεφαλαίου	202	170	226	226
7. Λοιποί τρέχοντες φόροι	2.169	2.213	2.345	2.402
β. Κοινωνικές εισφορές	55	55	55	55
γ. Μεταβιβάσεις	7.052	7.567	9.065	6.644
δ. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	598	665	819	936
ε. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.297	2.027	2.222	3.528
εκ των οποίων: ε1. Επιστροφές δαπανών για τόκους	0	0	0	0
στ. Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων	-1	13	19	16
ζ. Επιστροφές εσόδων	4.966	4.957	5.827	5.881
Πληροφοριακά στοιχεία:				
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ¹	4.693	4.490	4.932	4.436
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ²	307	3.199	3.199	3.466
II. Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ+ζ+η+θ+ι) /3	70.661	65.594	72.464	69.411
α. Παροχές σε εργαζομένους	13.494	13.599	13.659	13.672
β. Κοινωνικές Παροχές	269	221	446	398
γ. Μεταβιβάσεις	37.743	29.825	32.711	31.433
δ. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	2.322	1.136	2.266	1.430
ε. Επιδοτήσεις	361	80	412	80
στ. Τόκοι	5.498	5.550	6.000	7.000
ζ. Λοιπές Δαπάνες	420	101	91	81
η. Πιστώσεις υπό κατανομή	8.916	13.922	15.259	15.110
θ. Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	1.638	1.160	1.620	207
ι. Τιμαλήφ	1	0	0	0
Πληροφοριακά στοιχεία:				
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ¹	8.694	7.800	8.800	8.300
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ²	307	3.199	3.199	3.466
III. Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (I-II)	-17.382	-10.170	-11.502	-7.923
% ΑΕΠ	-9,5%	-5,4%	-5,5%	-3,6%
IV. Πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (III+II.στ-Ι.ε1)	-11.884	-4.620	-5.502	-923
% ΑΕΠ	-6,5%	-2,5%	-2,6%	-0,4%
V. Ισοζύγιο νομικών προσώπων κατά ESA	2.707	1.953	1.618	2.169
Έσοδα	9.482	9.877	17.242	22.552
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	3.828	3.711	4.317	4.110
Τόκοι πιστωτικοί	572	580	537	551
Φόροι	2.077	2.331	9.106	14.628
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-8	-7	-5	-8
Λοιπά έσοδα	3.013	3.262	3.287	3.271
Έξοδα	6.775	7.924	15.624	20.383
Παροχές σε Εργαζόμενους	1.339	1.328	1.357	1.341
Τόκοι χρεωστικοί	310	358	291	287
Λοιπά έξοδα	2.298	2.845	3.109	2.816
Επενδυτικές δαπάνες	917	1.288	1.239	1.518
Λοιπές μεταβιβάσεις	506	348	691	352
Επιδοτήσεις	1.405	1.758	8.937	14.069
VI. Ισοζύγιο Νοσοκομείων - ΠΦΥ κατά ESA	-346	-220	-350	43
Έσοδα	2.783	2.689	2.940	3.274
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	1.849	1.582	1.798	2.129
Μεταβιβάσεις από ΕΟΠΥΥ	783	902	902	902
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-31	0	0	0
Λοιπά έσοδα	182	205	240	243

Πίνακας 2.1.: Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) (σε εκατ. ευρώ)				
	2021	2022		2023
	ΔΥΕ Απριλίου 2022	Προϋπ/σμός	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
Έξοδα	3.129	2.909	3.290	3.231
Παροχές σε Εργαζόμενους	691	690	734	748
Τόκοι χρεωστικοί	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	2.223	2.099	2.406	2.329
Επενδυτικές δαπάνες	215	120	150	154
VII. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (III+V+VI)	-15.021	-8.436	-10.235	-5.711
VIII. Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	-170	60	-246	-105
Έσοδα	6.808	7.018	7.320	7.443
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	4.292	4.276	4.517	4.646
Τόκοι πιστωτικοί	30	39	31	31
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-18	-23	-23	-23
Φόροι	1.652	1.897	1.882	1.829
Λοιπά έσοδα	852	830	913	960
Έξοδα	6.978	6.958	7.566	7.548
Παροχές σε Εργαζόμενους	2.720	2.622	2.745	2.740
Τόκοι χρεωστικοί	28	71	16	40
Κοινωνικές παροχές	116	167	181	186
Λοιπά έξοδα	2.210	1.942	2.559	2.422
Επενδυτικές δαπάνες	1.904	2.156	2.065	2.159
IX. Ισοζύγιο ΟΚΑ κατά ESA	1.600	960	1.781	1.310
Έσοδα	45.094	44.836	47.482	47.199
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	20.371	20.562	21.838	21.448
Αποδόσεις περιουσίας	1.305	1.221	1.237	1.237
Ασφαλιστικές εισφορές (πραγματικές)	22.635	22.330	23.636	23.777
Κοινωνικοί πόροι	502	492	530	497
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	4	0	0	0
Λοιπά έσοδα	278	231	241	241
Έξοδα	43.494	43.876	45.701	45.889
Παροχές σε Εργαζόμενους	359	377	345	348
Κοινωνικές παροχές εκ των οποίων: συντάξεις	36.059	36.447	37.680	38.136
Κοινωνικές παροχές σε είδος	29.708	29.938	30.416	31.644
Κοινωνικές παροχές σε είδος	4.479	4.428	4.580	4.628
Λοιπά έξοδα	445	514	497	508
Επενδυτικές δαπάνες	2	12	28	56
Μεταβιβάσεις	1.699	1.598	1.691	1.555
Επιδότησεις	451	500	879	657
X. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (VII+VIII+IX)	-13.590	-7.416	-8.700	-4.506
% ΑΕΠ	-7,4%	-4,0%	-4,1%	-2,0%
XI. Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	4.500	4.736	5.121	6.131
% ΑΕΠ	2,5%	2,5%	2,4%	2,8%
XII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (X+XI)	-9.090	-2.680	-3.579	1.624
% ΑΕΠ	-5,0%	-1,4%	-1,7%	0,7%
ΑΕΠ	182.830	187.278	209.943	220.974

¹ Τα έσοδα του ΠΔΕ περιέχονται στις μεταβιβάσεις και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, ενώ οι δαπάνες του ΠΔΕ περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.

² Τα έσοδα του ΤΑΑ περιέχονται στις μεταβιβάσεις, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.

³ Οι δαπάνες της κεντρικής διοίκησης αναλύονται σύμφωνα με τις μείζονες κατηγορίες του π.δ. 54/2018 (Α' 103).

Αγορές αγαθών και υπηρεσιών

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δαπάνες καταναλωτικού χαρακτήρα. Οι σχετικές δαπάνες για το έτος 2022 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 2.266 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 1.129 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου (1.136 εκατ. ευρώ), καθώς περιλαμβάνουν:

- την ενίσχυση των λειτουργικών δαπανών των υπουργείων μέσω πιστώσεων του τακτικού και ειδικού αποθεματικού (παρ. 1 και παρ. 8 του άρθρου 59 του ν.4270/2014 αντίστοιχα) ύψους 181 εκατ. ευρώ,
- την πραγματοποίηση δαπανών που δεν είχαν προβλεφθεί στον κρατικό προϋπολογισμό (άρθρο 74 του ν.4270/2014), ύψους 42 εκατ. ευρώ, οι οποίες καλύπτονται από αντίστοιχα έσοδα,

- τις επιπλέον δαπάνες φορέων της Κεντρικής Διοίκησης για ηλεκτρισμό και καύσιμα, ύψους 260 εκατ. ευρώ και
- την κάλυψη των αυξημένων υγειονομικών δαπανών, λόγω της πανδημίας Covid-19 (π.χ. εξοπλισμός, αναλώσιμα, εμβόλια, self tests), ύψους 435 εκατ. ευρώ.

Επιδοτήσεις

Η συνολική εκτίμηση για αυτή την κατηγορία ανέρχεται σε 412 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 332 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως λόγω των επιδοτήσεων πετρελαίου κίνησης και θέρμανσης, ύψους 210 και 94 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, για την ενίσχυση των τελικών καταναλωτών απέναντι στην ενεργειακή κρίση, καθώς και λόγω της επιδότησης παγίων δαπανών επιχειρήσεων ύψους 24 εκατ. ευρώ. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται επίσης οι επιδοτήσεις προς τα Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ) για την καθολική ταχυδρομική υπηρεσία και προς την ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ.

Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)

Η εκτίμηση για τις δαπάνες τόκων σε ακαθάριστη δημοσιονομική βάση, ανέρχεται σε 6.000 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 450 εκατ. ευρώ σε σχέση τον αρχικό στόχο.

Λοιπές δαπάνες

Οι λοιπές δαπάνες περιλαμβάνουν κυρίως τη δαπάνη για τις επιστροφές στην ΕΕ από ανεκτέλεστα προγράμματα, καθώς και τη δαπάνη για τα πρόστιμα προς την ΕΕ. Η εκτιμώμενη δαπάνη ανέρχεται σε 91 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 10 εκατ. ευρώ από τον στόχο.

Πιστώσεις υπό κατανομή

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι δαπάνες του ΠΔΕ, του ΤΑΑ, το τακτικό και ειδικό αποθεματικό, καθώς και το αποθεματικό για πρόσθετες δράσεις κατά της ενεργειακής κρίσης. Οι συνολικές δαπάνες για την κατηγορία αυτή, εκτιμώνται σε 15.259 εκατ. ευρώ, αυξημένες έναντι του στόχου κατά 1.338 εκατ. ευρώ. Η μεταβολή οφείλεται κυρίως στους ακόλουθους παράγοντες:

- Αύξηση του ανώτατου ορίου δαπανών του ΠΔΕ, μέσω συμπληρωματικών προϋπολογισμών, κατά 1.000 εκατ. ευρώ (άρθρο 230, ν.4920/2022 και άρθρο 123, ν.4972/2022),
- πρόβλεψη δαπανών τακτικού προϋπολογισμού μέσω αποθεματικού, ύψους 2.080 εκατ. ευρώ, για δράσεις κατά της ενεργειακής κρίσης,
- διάθεση αποθεματικού για κάλυψη δράσεων κατά της πανδημίας Covid-19, ύψους 1.000 εκατ. ευρώ, το οποίο είχε προβλεφθεί στον αρχικό προϋπολογισμό και
- διάθεση πιστώσεων για νέες προσλήψεις προσωπικού του οποίου η μισθοδοσία καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Τέλος, τονίζεται ότι οι πιστώσεις από το αποθεματικό (τακτικό και ειδικό) ανακατανέμονται κατά τη διάρκεια του έτους, προς ενίσχυση άλλων κατηγοριών δαπανών. Μέχρι την 29^η Ιουλίου 2022 είχαν διατεθεί 741 εκατ. ευρώ προκειμένου να αντιμετωπισθούν δαπάνες κυρίως για την:

- εκτέλεση τελεσίδικων και αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων,
- αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και ενίσχυση των πληγέντων,
- πληρωμή, προς παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας, ληξιπρόθεσμων οφειλών παρελθόντων ετών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης και

- ενίσχυση του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) για την κάλυψη της απώλειας εσόδων, λόγω απαλλαγής της συμμετοχής στη φαρμακευτική δαπάνη των πρώην δικαιούχων του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ).

Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι αποκτήσεις πάγιου εξοπλισμού των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και οι δαπάνες αγοράς οπλικών συστημάτων. Οι συνολικές δαπάνες εκτιμώνται σε 1.620 εκατ. ευρώ, 459 εκατ. ευρώ αυξημένες σε σχέση με τον στόχο. Οι κυριότερες μεταβολές οφείλονται σε αύξηση των φυσικών παραλαβών οπλικών συστημάτων κατά 404 εκατ. ευρώ, σε δαπάνες ύψους 23 εκατ. ευρώ για πρόσθετες εργασίες που απαιτούνται για την πλήρη επιχειρησιακή απόδοση των υποβρυχίων του Πολεμικού Ναυτικού και σε δαπάνες ύψους 31 εκατ. ευρώ για την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου στον χώρο του πρώην εργοστασίου της «ΠΥΡΚΑΛ» στον Δήμο Δάφνης-Υμηττού, για τη δημιουργία του κυβερνητικού πάρκου.

Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Ο προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων έτους 2022, οι δαπάνες του οποίου περιλαμβάνονται στις πιστώσεις υπό κατανομή, προέβλεπε 6.500 εκατ. ευρώ για συγχρηματοδοτούμενα έργα και 1.300 εκατ. ευρώ για έργα χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους. Επίσης προέβλεπε 3.199 εκατ. ευρώ για έργα χρηματοδοτούμενα από το ΤΑΑ. Τον Απρίλιο του 2022 και εν μέσω διεύρυνσης της ενεργειακής κρίσης, ψηφίστηκε συμπληρωματικός προϋπολογισμός, ο οποίος περιλάμβανε την αύξηση του ορίου δαπανών του ΠΔΕ ύψους 600 εκατ. ευρώ και αφορούσε το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος, προκειμένου να υλοποιηθούν δράσεις για τη στήριξη του αγροτικού τομέα και την ενίσχυση επαγγελματικών ομάδων και επιχειρήσεων. Για τον ίδιο λόγο και για τη χρηματοδότηση επιπρόσθετων μέτρων αντιμετώπισης της συνεχιζόμενης ενεργειακής κρίσης, τον Σεπτέμβριο ψηφίστηκε νέος συμπληρωματικός προϋπολογισμός αυξάνοντας το όριο δαπανών του ΠΔΕ κατά 400 εκατ. ευρώ (εθνικό σκέλος 200 εκατ. ευρώ και συγχρηματοδοτούμενο σκέλος 200 εκατ. ευρώ).

Πέρα από την εξυπηρέτηση των προαναφερόμενων επείγουσών αναγκών στήριξης τομέων της οικονομίας, το ΠΔΕ 2022 στοχεύει σταθερά στην υλοποίηση αναπτυξιακών έργων που συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ, επιτυγχάνοντας υψηλή απορρόφηση των σχετικών πόρων, όπως και στη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομών, δράσεων που ενισχύουν την απασχόληση, την εκπαίδευση, την κατάρτιση, την πολιτική προστασία και τη διοικητική μεταρρύθμιση του κράτους.

Επίσης, στο πλαίσιο εκτέλεσης του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», υλοποιούνται δράσεις που εντάσσονται στους τέσσερις βασικούς πυλώνες του σχεδίου («Πράσινη μετάβαση», «Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή», «Ψηφιακή μετάβαση», «Ιδιωτικές επενδύσεις, οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός») και χρηματοδοτούνται ιδιωτικές επενδύσεις από πόρους των δανείων του ΤΑΑ.

2.1.2. Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης

Νομικά Πρόσωπα

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των νομικών προσώπων για το έτος 2022 αναμένεται να διαμορφωθεί στα 1.618 εκατ. ευρώ, χαμηλότερο κατά 335 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τις προβλέψεις του προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2022, κυρίως λόγω των αυξημένων δαπανών που συνδέονται με την ενεργειακή κρίση και την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας.

Νοσοκομεία και Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των Νοσοκομείων και της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 350 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας επιδείνωση σε σχέση με τον στόχο του προϋπολογισμού κατά 130 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, τα έσοδα εκτιμάται ότι θα είναι αυξημένα κατά 251 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω των έκτακτων επιχορηγήσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό για την αντιμετώπιση δαπανών Covid-19.

Εντούτοις, τα έξοδα εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση κατά 381 εκατ. ευρώ, γεγονός που οφείλεται, τόσο στη αύξηση των δαπανών για τη λήψη μέτρων πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης και περιορισμού της διάδοσης του κορωνοϊού, όσο και στην αύξηση των τιμών στα αγαθά και στις υπηρεσίες ως αποτέλεσμα της ενεργειακής κρίσης. Για την αντιμετώπιση των αυξημένων αναγκών έχει προβλεφθεί σημαντική ενίσχυση των επιχορηγήσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό, έτσι ώστε το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των νοσοκομείων για το έτος 2023 να μεταβληθεί σε πλεονασματικό, όπως παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2.2.

Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)

Το ισοζύγιο κατά ESA του υποτομέα των ΟΤΑ, για το έτος 2022, αναμένεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα 246 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας επιδείνωση κατά 307 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τις προβλέψεις του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ έτους 2022. Οι αναθεωρημένες εκτιμήσεις του ισοζυγίου προς το δυσμενέστερο οφείλονται, κατά κύριο λόγο, στην επίδραση της ενεργειακής κρίσης και των αυξημένων πληθωριστικών πιέσεων γενικότερα, παρά τις αυξημένες μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό στους ΟΤΑ. Για αυτό το σκοπό από το 2023, αυξάνονται μόνιμα οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) κατά 120 εκατ. ευρώ ετησίως.

Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του υποτομέα των ΟΚΑ για το 2022 εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει βελτίωση κατά 821 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του προϋπολογισμού και αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.781 εκατ. ευρώ.

Τα συνολικά έσοδα εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση κατά 2.646 εκατ. ευρώ, αντικατοπτρίζοντας κυρίως την εκτιμώμενη αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές κατά 1.306 εκατ. ευρώ, καθώς και την αύξηση των τρεχουσών και λοιπών κεφαλαιακών μεταβιβάσεων κατά 1.276 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, η αναθεωρημένη εκτίμηση για το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών οφείλεται κατά κύριο λόγο:

- στη βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών και ειδικότερα, στην αύξηση της απασχόλησης ως αποτέλεσμα του αυξημένου ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις, καθώς και στην επίδραση της δεύτερης αύξησης του κατώτατου μισθού εντός του 2022 (από 1.5.2022),
- στα αυξημένα έσοδα από ρυθμίσεις οφειλών και
- στις βελτιωμένες, σε σχέση με τις προβλέψεις, εισπράξεις εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές έτους 2021, οι οποίες αποτελούν τη βάση υπολογισμού εκτίμησης του ύψους των εισφορών για το έτος 2022.

Επίσης, η αύξηση των τρεχουσών και λοιπών κεφαλαιακών μεταβιβάσεων κατά 1.276 εκατ. ευρώ οφείλεται κατά κύριο λόγο στις αυξημένες μεταβιβάσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό, το ΠΔΕ και το ΤΑΑ.

Πιο συγκεκριμένα, προβλέπονται:

- έκτακτες μεταβιβάσεις συνολικού ύψους 816 εκατ. ευρώ προς τον Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ε-ΕΦΚΑ), τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ) και τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) για τη στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών λόγω υψηλού πληθωρισμού (χαμηλοσυνταξιούχοι, ανασφάλιστοι υπερήλικες του ΟΠΕΚΑ, δικαιούχοι επιδομάτων ΑΜΕΑ, δικαιούχοι ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και επιδόματος παιδιού, μακροχρόνια άνεργοι),
- αύξηση κατά 124 εκατ. ευρώ της επιχορήγησης προς τον ΕΟΠΥΥ κυρίως για δαπάνες αντιμετώπισης της πανδημίας Covid-19,
- μεταβίβαση ύψους 30 εκατ. ευρώ προς τον ε-ΕΦΚΑ για την κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή λόγω Covid-19 και
- μεταβιβάσεις ύψους 314 εκατ. ευρώ από το ΤΑΑ προς τη ΔΥΠΑ για την υλοποίηση δράσεων μεταρρύθμισης των πολιτικών απασχόλησης και στήριξης των ανέργων.

Αντίστοιχα, οι δαπάνες εκτιμάται ότι θα αυξηθούν κατά 1.825 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού. Η ανωτέρω μεταβολή οφείλεται κυρίως:

- στην αύξηση των κοινωνικών παροχών κατά 1.233 εκατ. ευρώ, γεγονός που αποδίδεται κατά κύριο λόγο:
 - ο στην αυξημένη κατά 478 εκατ. ευρώ δαπάνη για καταβολή κύριων συντάξεων ως αποτέλεσμα της επιτάχυνσης του ρυθμού εκκαθάρισης εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης και
 - ο στις μεταβιβάσεις προς τα ευάλωτα νοικοκυριά για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού συνολικού ύψους 816 εκατ. ευρώ.
- στην αύξηση κατά 152 εκατ. ευρώ των κοινωνικών παροχών σε είδος (φαρμακευτική δαπάνη, δαπάνη παροχών υγείας ΕΟΠΥΥ) στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης προσπάθειας για κάλυψη της αυξημένης ζήτησης για υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης εν μέσω πανδημίας.

2.1.3. Ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους

Η ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (ΦΓΚ) και των εκκρεμών επιστροφών φόρου είναι μία σημαντική παράμετρος που συμβάλλει καθοριστικά στην εξυγίανση των προϋπολογισμών των ΦΓΚ και στην ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας.

Είναι γεγονός ότι τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19 καθώς και η ενεργειακή κρίση δημιούργησαν καθυστερήσεις στους φορείς στην προσπάθεια αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών.

Με απαρέγκλιτο στόχο την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των ΦΓΚ προς τρίτους, υιοθετήθηκαν οι προτάσεις της ομάδας εργασίας¹⁵ για την αναμόρφωση, επικαιροποίηση και απλούστευση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη δημοσιονομική διαχείριση στην Κεντρική Διοίκηση, κυριότερες από τις οποίες ήταν οι εξής:

- έκδοση της αριθμ. 2/85154/ΔΠΓΚ/04-03-2022 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Αναπροσαρμογή ορίων της παρ. 1 του άρθρου 67 του ν. 4270/2014 - Καθορισμός δα-

¹⁵ Η ομάδα εργασίας συστάθηκε με την υπ' αριθ. 141238/10.12.2020 (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 1047/21.2.2020) (ΑΔΑ: 6ΒΩΗΗ-3Γ8) απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσιονομικής Πολιτικής.

πανών για τις οποίες δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 67 του ν. 4270/2014 περί πολυετών υποχρεώσεων»,

- διασφάλιση της ταμειακής ρευστότητας των ΦΓΚ στην έναρξη κάθε οικονομικού έτους με την καταβολή μέχρι την 20^η Ιανουαρίου κάθε έτους, έως και του ενός τετάρτου (1/4) της προβλεπόμενης ετήσιας επιχορήγησης ή χρηματοδότησης από φορείς της Κεντρικής Διοίκησης (άρθρο 84 ν. 4843/2021) και
- καθορισμός δόσεων για την τμηματική καταβολή της ετήσιας επιχορήγησης των νοσοκομείων του ΕΣΥ από το Υπουργείο Υγείας (άρθρο 85 ν. 4843/2021).

Στη συνέχεια παρατίθενται στοιχεία αναφορικά με την εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των ΦΓΚ:

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των ΟΤΑ προς τρίτους ανήλθαν τον μήνα Ιούλιο του τρέχοντος έτους στο ποσό των 124 εκατ. ευρώ. Το αντίστοιχο ποσό τον Ιούλιο του 2021 ήταν 153 εκατ. ευρώ, παρουσίασε δηλαδή μείωση της τάξης του 19%.

Ιδιαίτερα προβλήματα ρευστότητας αντιμετωπίζουν νομικά πρόσωπα που ανήκουν στη Γενική Κυβέρνηση, ιδίως συγκοινωνιακοί φορείς, όπως οι εταιρείες «Σταθερές Συγκοινωνίες ΑΕ» (ΣΤΑΣΥ ΑΕ), «Οδικές Συγκοινωνίες ΑΕ» (ΟΣΥ ΑΕ), «Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών ΑΕ» (ΟΑΣΑ ΑΕ) κ.λπ., κυρίως λόγω της ενεργειακής κρίσης. Ωστόσο, η επιχορήγηση που δόθηκε κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος, οδήγησε στη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022, ενώ επιπλέον επιχορήγηση διατίθεται κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022.

Για τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των εταιρειών «Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα ΑΕ» (ΕΑΣ) και «Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία ΑΕ» (ΕΑΒ), σχεδιάστηκε ένα στοχευμένο πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των φορέων αυτών ως στρατιωτικών βιομηχανιών που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, το οποίο περιλάμβανε μεταξύ άλλων την αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου. Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις αυτών των δύο φορέων ανήλθαν τον μήνα Ιούλιο του 2022 στο ποσό των 14 εκατ. ευρώ, μειωμένες σε σχέση με το αντίστοιχο ποσό του Ιουλίου του 2021 κατά 25 εκατ. ευρώ.

Τέλος, μείωση παρατηρείται και στις οφειλές από εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης ως αποτέλεσμα των εντατικών προσπάθειών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και του e-ΕΦΚΑ, με την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου εκκαθαρίσεων των σχετικών αιτήσεων. Ειδικότερα, το ύψος των οφειλών αυτών κατά τον μήνα Ιούλιο 2022 ανήλθε στα 77 εκατ. ευρώ και εξαιρουμένων των εισφορών ύψους 33 εκατ. ευρώ που παρακρατούνται υπέρ του ΕΔ, του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ) και του ΕΟΠΥΥ, το καθαρό ποσό ανήλθε στα 44 εκατ. ευρώ.

Για τα νοσοκομεία εάν και παρατηρείται σε ονομαστικούς όρους ποσό ληξιπρόθεσμων οφειλών ύψους 1.032 εκατ. ευρώ τον Ιούλιο του 2022, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών περιλαμβάνουν ποσά clawback και rebate που δεν έχουν συμψηφιστεί. Συνεπώς, οι καθαρές ληξιπρόθεσμες οφειλές των νοσοκομείων τον Ιούλιο 2022, εκτιμώνται σε 138 εκατ. ευρώ.

Οι καθαρές ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης, λαμβάνοντας υπόψη τον συμψηφισμό Clawback και Rebate υπολογίζονται για τον Ιούλιο 2022 σε 886 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα, το Ιούλιο του 2021 λαμβάνοντας υπόψη τον συμψηφισμό Clawback και Rebate, τα καθαρά ληξιπρόθεσμα υπολογίζονται σε 1.040 εκατ. ευρώ, σηματοδοτώντας πτώση 14,8% σε ετήσια βάση. Σημειώνεται ότι οι ληξιπρόθεσμες οφειλές γενικής κυβέρνησης παρουσιάζουν έντονη εποχικότητα, με μειωμένες ληξιπρόθεσμες οφειλές κατά τον Δεκέμβριο κάθε έτους.

Η εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης και των εκκρεμών επιστροφών φόρων παρατίθενται παρακάτω (Πίνακας 2.2 και Πίνακας 2.3.)

**Πίνακας 2.2.: Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης
Δεκέμβριος 2020 - Ιούλιος 2022* (σε εκατ. ευρώ)**

Φορέας Γενικής Κυβέρνησης	Δεκ. 2020	Ιούλ. 2021	Δεκ. 2021	Ιαν. 2022	Φεβρ. 2022	Μάρτ. 2022	Απρ. 2022	Μάιος 2022	Ιούν. 2022	Ιούλ. 2022
Κράτος	30	54	38	39	41	58	81	100	103	84
ΟΤΑ	146	153	82	82	98	128	136	123	122	124
ΟΚΑ	356	470	431	456	457	473	462	437	403	385
Νοσοκομεία	502	927	606	739	890	1056	998	955	1016	1032
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	195	163	145	153	162	175	178	174	151	155
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης	1.229	1.769	1.302	1.469	1.648	1.890	1.855	1.789	1.795	1.780

* Στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των Νοσοκομείων και του ΕΟΠΥΥ (υποτομέας ΟΚΑ) περιλαμβάνονται και ποσά clawback και rebate που δεν έχουν συμψηφιστεί.

**Πίνακας 2.3.: Εξέλιξη εκκρεμών επιστροφών φόρων Δεκέμβριος 2020 - Ιούλιος 2022
(σε εκατ. ευρώ)**

	Δεκ. 2020	Δεκ. 2021	Ιαν. 2022	Φεβρ. 2022	Μάρτ. 2022	Απρ. 2022	Μάιος 2022	Ιούν. 2022	Ιούλ. 2022
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων	636	552	774	912	651	544	541	610	697
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων άνω των 90 ημερών (ληξιπρόθεσμες επιστροφές) από την ημερομηνία έκδοσης του ΑΦΕΚ	427	336	345	356	336	329	314	338	291
α) εκ των οποίων ποσό που δε μπορεί να αποπληρωθεί λόγω εξωγενών παραγόντων (μη ανταπόκριση δικαιούχου ή μη προσκόμιση δικαιολογητικών)	357	293	299	300	296	293	290	286	266
β) λοιπές εκκρεμείς επιστροφές φόρων άνω των 90 ημερών (ληξιπρόθεσμες επιστροφές)	70	43	45	57	40	36	25	52	25
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων κάτω των 90 ημερών (μη ληξιπρόθεσμες επιστροφές) από την ημερομηνία έκδοσης του ΑΦΕΚ	209	215	429	555	314	215	227	272	407

2.2. Προβλέψεις 2023

Τα δημοσιονομικά μεγέθη του έτους 2023 ενσωματώνουν μέτρα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης ως απόρροια της συνεχιζόμενης εξέλιξης του πολέμου στην Ουκρανία. Επίσης, προβλέπονται μειωμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης της πανδημίας Covid-19 σε σχέση με τα τρία πρώτα έτη εμφάνισής της. Τέλος, διατηρείται η γενική ρήτρα διαφυγής του ΣΣΑ.

Βασική προτεραιότητα στη χάραξη της οικονομικής πολιτικής αποτελεί η αντιμετώπιση των συνεπειών που επέφερε η ενεργειακή κρίση στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις. Για τον σκοπό αυτό, προωθούνται όλες οι απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να καλυφθεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος από

τις ανατιμήσεις στην ηλεκτρική ενέργεια, στα καύσιμα και στα λοιπά προϊόντα, εξασφαλίζοντας παράλληλα την αποφυγή δημοσιονομικού εκτροχιασμού της ελληνικής οικονομίας.

Παράλληλα με την εφαρμογή παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των ανατιμήσεων στην ενέργεια, λαμβάνονται νέα μέτρα, με σκοπό την αύξηση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων, με τα κυριότερα από αυτά να έχουν μόνιμο χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, η οριστική κατάργηση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για όλους τους μισθωτούς ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, καθώς και για τους συνταξιούχους αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση του πραγματικού εισοδήματός τους. Επίσης, αναμορφώνεται το μισθολόγιο των ιατρών του ΕΣΥ.

Η επίλυση του στεγαστικού προβλήματος που αντιμετωπίζει σημαντική μερίδα πολιτών αποτελεί προτεραιότητα. Για τον σκοπό αυτό θα υλοποιηθούν δράσεις με αντικείμενο την επιδότηση της ανακαίνισης κατοικιών και τη χορήγηση δανείων για αγορά πρώτης κατοικίας για νέους, την ανακαίνιση και ενοικίαση κενών κατοικιών και τη στέγαση ευάλωτων νοικοκυριών.

Τέλος, για το ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα της υπογεννητικότητας που αντιμετωπίζει η χώρα μας, σε συνέχεια των δημοσιονομικών μέτρων που εφαρμόστηκαν τα προηγούμενα έτη, θα επεκταθεί η χορήγηση του επιδόματος μητρότητας στον ιδιωτικό τομέα από τους 6 στους 9 μήνες.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις για το έτος 2023, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε δημοσιονομική βάση, προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.624 εκατ. ευρώ ή 0,7% του ΑΕΠ.

2.2.1. Κρατικός Προϋπολογισμός

Έσοδα - Ανάλυση σε δημοσιονομική βάση

Τα καθαρά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 61.488 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 527 εκατ. ευρώ ή 0,9% έναντι του 2022, λόγω της προβλεπόμενης μεγέθυνσης της οικονομίας όπως αντικατοπτρίζεται στις μακροοικονομικές προβλέψεις. Ειδικότερα:

- οι φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 32.138 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 668 εκατ. ευρώ έναντι του 2022,
- οι φόροι και δασμοί επί εισαγωγών προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ποσό των 418 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 5 εκατ. ευρώ έναντι του 2022,
- οι τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας προβλέπονται σε 2.380 εκατ. ευρώ, στο ίδιο ύψος με τις εκτιμήσεις του 2022,
- οι λοιποί φόροι επί παραγωγής προβλέπεται να ανέλθουν σε 1.387 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 182 εκατ. ευρώ έναντι του 2022, λόγω κυρίως του προβλεπόμενου αυξημένου μερίσματος από την ΤτΕ, κατά 179 εκατ. ευρώ,
- ο φόρος εισοδήματος προβλέπεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 17.240 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 682 εκατ. ευρώ έναντι του 2022. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στα προβλεπόμενα έσοδα του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων, ο οποίος αναμένεται να ανέλθει σε 4.714 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 595 εκατ. ευρώ έναντι του 2022, ενώ ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων προβλέπεται στο ποσό των 11.180 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένος κατά 42 εκατ. ευρώ έναντι του 2022, παρά τη μόνιμη κατάργηση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στους συνταξιούχους, στους δημοσίους υπαλλήλους και στον ιδιωτικό τομέα.

- οι φόροι κεφαλαίου προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 226 εκατ. ευρώ, στο ίδιο ύψος με τις εκτιμήσεις του 2022,
- οι λοιποί τρέχοντες φόροι προβλέπονται στο ποσό των 2.402 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 57 εκατ. ευρώ από το 2022,
- οι κοινωνικές εισφορές προβλέπονται στο ποσό των 55 εκατ. ευρώ, χωρίς διαφοροποίηση από το 2022,
- οι μεταβιβάσεις προβλέπεται να διαμορφωθούν σε 6.644 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 2.421 εκατ. ευρώ έναντι του 2022, λόγω κυρίως των μειωμένων εσόδων του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ, κατά 1.981 εκατ. ευρώ και της μη πρόβλεψης για είσπραξη εσόδων από ANFAs, SMPs και τόκους EFSF, λόγω ολοκλήρωσης του προγράμματος, ενώ το 2022 τα σχετικά έσοδα ανήλθαν στο ποσό των 748 εκατ. ευρώ. Αντιθέτως, αυξημένα προβλέπονται τα έσοδα του ΤΑΑ κατά 267 εκατ. ευρώ,
- οι πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 936 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 116 εκατ. ευρώ έναντι του 2022, κυρίως λόγω της είσπραξης ποσού 88 εκατ. ευρώ που αφορά το ενοίκιο και τη συμμετοχή του δημοσίου στα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων των περιφερειακών αεροδρομίων, σύμφωνα με τη σύμβαση παραχώρησης,
- τα λοιπά τρέχοντα έσοδα προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 3.528 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 1.306 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως λόγω πρόβλεψης αυξημένων εσόδων του ΠΔΕ κατά 1.485 εκατ. ευρώ έναντι του 2022 που προέρχεται από τη θετική δημοσιονομική συμβολή των προκαταβολών από τα ευρωπαϊκά προγράμματα,
- οι πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ποσό των 16 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 3 εκατ. ευρώ έναντι του 2022 και
- οι επιστροφές φόρων προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 5.881 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 54 εκατ. ευρώ έναντι του 2022.

Πληροφοριακά στοιχεία

Στις κατηγορίες «Μεταβιβάσεις» και «Λοιπά τρέχοντα έσοδα», περιλαμβάνονται έσοδα ΠΔΕ ύψους 4.436 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 496 εκατ. ευρώ έναντι του 2022.

Στην κατηγορία «Μεταβιβάσεις» περιλαμβάνονται έσοδα από το ΤΑΑ, ποσού 3.466 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 267 εκατ. ευρώ έναντι του 2022.

Δαπάνες- Ανάλυση δαπανών σε δημοσιονομική βάση

Οι συνολικές δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2023 προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν σε 69.411 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 3.052 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη εκτίμηση έτους 2022, κυρίως λόγω του περιορισμού των μέτρων που προβλέπονται για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19 και της χρονικής διαφοροποίησης των φυσικών παραλαβών των εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Παροχές σε εργαζόμενους

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής κατά το έτος 2023 προβλέπεται να ανέλθουν στα 13.672 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 13 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με την εκτίμηση έτους 2022. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αναμόρφωση από το 2023 του ειδικού μισθολογίου των ιατρών του ΕΣΥ και στην πλήρη εφαρμογή των μισθολογικών παρεμβάσεων για τη στήριξη των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων.

Κοινωνικές Παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στα 398 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 48 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2022, κυρίως λόγω της αυξημένης καταβολής του επιδόματος θέρμανσης εντός του 2022.

Μεταβιβάσεις

Οι δαπάνες για τις μεταβιβάσεις σε φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 31.433 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 1.277 εκατ. ευρώ έναντι της εκτίμησης του 2022, κυρίως λόγω της μείωσης της δαπάνης εξαιτίας του περιορισμού των μέτρων κατά της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης. Επισημαίνεται ότι μέρος των υπό κατανομή πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης αναμένεται να απορροφηθεί ανάλογα με τον βαθμό υλοποίησης των σχετικών δράσεων.

Αγορές αγαθών και υπηρεσιών

Η προβλεπόμενη δαπάνη για το έτος 2023 ανέρχεται σε 1.430 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 836 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη εκτίμηση 2022, κυρίως λόγω της μείωσης των δαπανών φορέων για την αντιμετώπιση της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης. Επισημαίνεται ότι μέρος των υπό κατανομή πιστώσεων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης θα διατεθεί για την κάλυψη αντίστοιχων δράσεων με δαπάνες της κατηγορίας αυτής.

Επιδοτήσεις

Η δαπάνη για το έτος 2023 προβλέπεται να ανέλθει στα 80 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 332 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2022, κυρίως λόγω των αυξημένων επιδοτήσεων που διατίθενται για πετρέλαιο κίνησης και θέρμανσης εντός του 2022.

Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)

Η πρόβλεψη για τις δαπάνες τόκων σε ακαθάριστη δημοσιονομική βάση, ανέρχεται σε 7.000 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 1.000 εκατ. ευρώ σε σχέση με την εκτίμηση έτους 2022.

Λοιπές δαπάνες

Στην κατηγορία αυτή η προβλεπόμενη δαπάνη ανέρχεται σε 81 εκατ. ευρώ, 10 εκατ. ευρώ χαμηλότερη από την αντίστοιχη εκτίμηση έτους 2022.

Πιστώσεις υπό κατανομή

Η πρόβλεψη για το σύνολο της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στα 15.110 εκατ. ευρώ και σε σχέση με την εκτίμηση έτους 2022, οι προβλεπόμενες δαπάνες είναι μειωμένες κατά 149 εκατ. ευρώ. Η μείζονα κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως:

- 8.300 εκατ. ευρώ για το ΠΔΕ,
- 3.466 εκατ. ευρώ για επιχορηγούμενα έργα του ΤΑΑ,
- υπό κατανομή πιστώσεις για δαπάνες πλήρωσης θέσεων προσωπικού και για λοιπές δαπάνες αποδοχών ύψους 549 εκατ. ευρώ,
- πιστώσεις τακτικού και ειδικού αποθεματικού του άρθρου 59 του ν. 4270/2014, ύψους 700 και 300 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων και επείγουσών δαπανών,
- ποσό ύψους 150 εκατ. ευρώ για δαπάνες εκλογών,

- ποσό ύψους 100 εκατ. ευρώ για την εξυπηρέτηση των δαπανών του πτωχευτικού κώδικα των άρθρων 28 & 223 του ν. 4738/2020,
- πιστώσεις για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης, ύψους 180 εκατ. ευρώ και
- πιστώσεις για τις μη προσδιορισμένες δαπάνες για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, ύψους 1.000 εκατ. ευρώ.

Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων

Η προβλεπόμενη δαπάνη θα ανέλθει στα 207 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 1.413 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2022, κυρίως λόγω του αυξημένου ύψους των φυσικών παραλαβών των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας το έτος 2022.

Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας με δράσεις που συμβάλλουν στην αύξηση του ιδιωτικού και δημόσιου κεφαλαίου της οικονομίας και στηρίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία και τον εκσυγχρονισμό της χώρας σε μακροχρόνια βάση.

Για το έτος 2023 προβλέπεται η διάθεση πόρων ύψους 8.300 εκατ. ευρώ, με κατανομή της συνολικής δαπάνης μεταξύ των έργων που θα συγχρηματοδοτηθούν από πόρους της ΕΕ, ύψους 6.800 εκατ. ευρώ και εκείνων που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους, ύψους 1.500 εκατ. ευρώ. Ειδικότερα:

- μέσω της εκτέλεσης προγραμμάτων που εντάσσονται στο νέο ΕΣΠΑ 2021-2027, υποστηρίζονται οι πέντε στόχοι που έχουν τεθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο και συγκεκριμένα ο μετασχηματισμός των επιχειρήσεων, οι «πράσινες» επενδύσεις και η καθαρή ενέργεια, οι πολυτροπικές μεταφορές, το ανθρώπινο δυναμικό και οι κοινωνικές υπηρεσίες και τέλος, η βιώσιμη τοπική ανάπτυξη. Σταθερή επιδίωξη για την υλοποίηση του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ και για το 2023 παραμένει η απορρόφηση των πόρων, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η εισροή της αναλογούσας κοινοτικής συνδρομής στο πλαίσιο των αναπτυξιακών στόχων που προαναφέρθηκαν και
- από εθνικούς πόρους χρηματοδοτούνται αναπτυξιακές δράσεις του κράτους που δεν είναι επιλέξιμες σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, αναπτυξιακές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δράσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και της πολιτικής προστασίας και επιπλέον καλύπτονται έκτακτες ανάγκες, όπως η αποκατάσταση ζημιών σε έργα υποδομής από φυσικές καταστροφές.

Δαπάνες Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ)

Οι δαπάνες για την υλοποίηση δράσεων που χρηματοδοτούνται από το σκέλος των επιχορηγήσεων του ΤΑΑ, προβλέπονται πέραν του ορίου δαπανών που αφορά το εθνικό και το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του ΠΔΕ και για το 2023 το όριό τους ανέρχεται στα 3.466 εκατ. ευρώ. Οι προαναφερόμενες δράσεις εντάσσονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», το οποίο αποτελεί ένα εκτενές πλέγμα μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που αφορούν μεταξύ άλλων την πράσινη οικονομία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας.

Ο συνολικός προϋπολογισμός των 372 έργων, που μέχρι στιγμής έχουν ενταχθεί στο Εθνικό Σχέδιο ανέρχεται στα 13.500 εκατ. ευρώ και περιλαμβάνουν εμβληματικές επενδύσεις, όπως το πρόγραμμα «Εξοικονομώ» για νοικοκυριά, επιχειρήσεις και το δημόσιο, το οποίο συνεχίζεται και το 2023 με επιπλέον 333 εκατ. ευρώ, ηλεκτρικές διασυνδέσεις των νησιών και επενδύσεις αποθήκευσης ενέργειας, τον αυτοκινητόδρομο κεντρικής Ελλάδας E-65 και μεγάλα έργα όπως:

- αναβαθμίσεις στο δίκτυο του Διαχειριστή του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ), με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την προστασία του περιβάλλοντος, συνολικού προϋπολογισμού 60 εκατ. ευρώ,
- ανάπτυξη δικτύου μικροδορυφόρων σε συνδυασμό με εφαρμογές πολλαπλών χρήσεων στα πεδία των τηλεπικοινωνιών, της επιτήρησης των συνόρων, της παρακολούθησης των δασικών πυρκαγιών και σε άλλους τομείς της οικονομίας, προϋπολογισμού 200 εκατ. ευρώ,
- νέο σύστημα ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων, προϋπολογισμού 20 εκατ. ευρώ,
- δευτερογενής πρόληψη στον τομέα της υγείας, προϋπολογισμού 154 εκατ. ευρώ και
- προώθηση της ποιότητας, της καινοτομίας και της εξωστρέφειας στα πανεπιστήμια - πανεπιστήμια αριστείας (194 εκατ. ευρώ).

Όσον αφορά στο δανειακό σκέλος του Εθνικού Σχεδίου, για τα επενδυτικά σχέδια που έχουν κατατεθεί έχει προβλεφθεί απορρόφηση στον τακτικό προϋπολογισμό ποσό ύψους 2,4 δισ. ευρώ για το 2022 και 2,1 δισ. ευρώ για το 2023.

2.2.2. Λοιποί υποτομείς Γενικής Κυβέρνησης

Νομικά Πρόσωπα

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των νομικών προσώπων για το έτος 2023 προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 2.169 εκατ. ευρώ, βελτιωμένο κατά 551 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις εκτιμήσεις του προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2022.

Νοσοκομεία και Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των Νοσοκομείων και της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 43 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας βελτίωση κατά 393 εκατ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο εκτιμώμενο μέγεθος του 2022.

Η μεταβολή αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην προβλεπόμενη αύξηση των εσόδων κατά 334 εκατ. ευρώ, από τη σημαντική ενίσχυση των επιχορηγήσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό για την κάλυψη των δαπανών των νοσοκομείων και της ΠΦΥ που προκύπτουν: α) από την αύξηση των τιμών στα αγαθά και τις υπηρεσίες εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης και β) από την ανάγκη ανταπόκρισης των υγειονομικών υπηρεσιών στην απαίτηση για πρόσβαση των ασθενών σε νέες αποτελεσματικές θεραπείες.

Ταυτόχρονα, προβλέπεται ότι τα έξοδα θα παρουσιάσουν μείωση κατά 59 εκατ. ευρώ, κυρίως εξαιτίας της εκτιμώμενης σταδιακής αποκλιμάκωσης του ύψους των έκτακτων δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας σε σχέση με το 2022.

Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)

Το ισοζύγιο κατά ESA του υποτομέα των ΟΤΑ, για το έτος 2023, προβλέπεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα 105 εκατ. ευρώ, βελτιωμένο κατά 142 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2022. Το έτος 2023, εκτός της αύξησης των ΚΑΠ κατά 120 εκατ. ευρώ, προβλέπονται αυξημένες επιχορηγήσεις από το ΠΔΕ με την περαιτέρω ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας των Φορέων του υποτομέα, λόγω και της συνεχιζόμενης ωρίμανσης των έργων του επενδυτικού προγράμματος «Αντώνης Τρίτσης», καθώς και της θετικής επίδρασης του ΤΑΑ.

Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του υποτομέα των ΟΚΑ προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.310 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 471 εκατ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο εκτιμώμενο μέγεθος για το 2022.

Πιο συγκεκριμένα, τα έσοδα προβλέπεται να είναι μειωμένα κατά 283 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2022. Ειδικότερα, η μείωση του ύψους των μεταβιβάσεων κατά 390 εκατ. ευρώ, που σχετίζεται με έκτακτες επιδοτήσεις του 2022 λόγω κορωνοϊού και ενεργειακής κρίσης, αντισταθμίζεται μερικώς από την προβλεπόμενη αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές κατά 140 εκατ. ευρώ.

Αντίστοιχα, οι δαπάνες των ΟΚΑ προβλέπεται να είναι αυξημένες κατά 188 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2022, γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση κατά 456 εκατ. ευρώ των κοινωνικών παροχών. Η μεταβολή αυτή προκύπτει κατά κύριο λόγο από την αύξηση κατά 1.227 εκατ. ευρώ της συνταξιοδοτικής δαπάνης και πιο συγκεκριμένα, της δαπάνης για τις κύριες συντάξεις, εξαιτίας κυρίως: α) της αναπροσαρμογής των συντάξεων με βάση τον συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ και του ποσοστού μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 25 παρ. 4 του ν. 4670/2020, η οποία προβλέπεται να ανέλθει σε 830 εκατ. ευρώ και β) της προβλεπόμενης αύξησης του ρυθμού απονομής νέων συντάξεων.

Επιπρόσθετα, προβλέπεται αύξηση κατά 48 εκατ. ευρώ των κοινωνικών παροχών σε είδος (φαρμακευτική δαπάνη, δαπάνη παρόχων υγείας) του ΕΟΠΥΥ.

Αντίθετα, μείωση κατά 136 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2022 παρουσιάζει η δαπάνη των ΟΚΑ για μεταβιβάσεις προς τρίτους, κυρίως εξαιτίας της εκτιμώμενης ολοκλήρωσης της καταβολής εντός του 2022 των αναδρομικών ποσών στους κληρονόμους των συνταξιούχων ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, με βάση τις διατάξεις των ν. 4714/2020 και ν. 4767/2020.

Επίσης, μείωση συνολικά κατά 222 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2022 εμφανίζει και η δαπάνη της ΔΥΠΑ για την υλοποίηση δράσεων μεταρρύθμισης των πολιτικών απασχόλησης και στήριξης των ανέργων που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ και το ΤΑΑ.

2.2.3. Επισκόπηση δαπανών και εσόδων

Το Υπουργείο Οικονομικών έχει υιοθετήσει τις επισκοπήσεις δαπανών και εσόδων ως κύριο μηχανισμό δημιουργίας δημοσιονομικού περιθωρίου μέσα από την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων από πλευράς των Υπουργείων και των λοιπών ΦΓΚ. Προς αυτή την κατεύθυνση, συνεχίζεται τόσο κατά το τρέχον έτος όσο και για το έτος προϋπολογισμού 2023, η διενέργεια καθολικής επισκόπησης δαπανών, η οποία περιλαμβάνει οριζόντιες και τομεακές δράσεις.

Για το 2023, λαμβάνοντας υπόψιν και το νέο περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί με τη διεθνή ενεργειακή κρίση, βασική προτεραιότητα αποτελούν οι «πράσινες» επισκοπήσεις, οι οποίες επικεντρώνονται στη λήψη μέτρων για τον περιορισμό της κατανάλωσης ενέργειας και τη συγκράτηση των αντίστοιχων δαπανών, καθώς και η προώθηση παρεμβάσεων που έχουν θετικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Σε αυτό το πλαίσιο, εντάσσεται και η δράση για την παρακολούθηση των ενεργειακών καταναλώσεων των φορέων του δημόσιου τομέα μέσα από την ηλεκτρονική εφαρμογή publicenergysavings.gov.gr.

Ο συντονισμός και η παρακολούθηση των δράσεων επισκόπησης δαπανών και εσόδων γίνεται από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ) σε συνεργασία με τους φορείς.

2.2.4. Προϋπολογισμός επιδόσεων

Ο προϋπολογισμός του 2022 συνοδεύτηκε από την πρώτη παρουσίαση προϋπολογισμού επιδόσεων για το σύνολο των φορέων κεντρικής διοίκησης.

Η μεταρρύθμιση του προϋπολογισμού επιδόσεων συνεχίζεται το 2023, με περαιτέρω συστηματοποίηση της παρακολούθησης των στοιχείων επίδοσης των φορέων. Το ΓΛΚ συνεργάζεται στενά με τα Υπουργεία και τους λοιπούς φορείς κεντρικής διοίκησης για τη βελτίωση κύριων παραμέτρων του συστήματος, όπως η διαμόρφωση και αποτύπωση Κύριων Δεικτών Επίδοσης (Key Performance Indicators-KPIs) για κάθε Πρόγραμμα.

Παράλληλα, προχωρά η διαμόρφωση βασικών παραμέτρων για την προετοιμασία της παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού με βάση τη δομή των Προγραμμάτων.

Το 2023 σχεδιάζεται να ενισχυθεί περαιτέρω η προετοιμασία για τη σταδιακή μετάβαση στο νέο σύστημα προϋπολογισμού επιδόσεων, στη βάση και της ανάπτυξης του νέου πληροφοριακού συστήματος δημοσιονομικής διαχείρισης που θα το υποστηρίζει (Gov-erp).

2.2.5. Λειτουργική ταξινόμηση του προϋπολογισμού

Η ανάπτυξη της δομής των Προγραμμάτων και η αποτύπωση των βασικών χρηματοδοτούμενων δράσεων από κάθε πηγή, ήτοι τακτικό προϋπολογισμό, εθνικό και συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των πόρων από το ΤΑΑ, αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη των αναφορών της λειτουργικής ταξινόμησης του προϋπολογισμού, σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο CoFoG.

Για τον σκοπό της διασύνδεσης της ταξινόμησης κατά Πρόγραμμα με τη λειτουργική Ταξινόμηση που αναπτύχθηκε περαιτέρω για το 2023 σε δεύτερο βαθμό, πραγματοποιήθηκε συνεργασία των αρμόδιων Υπηρεσιών του ΓΛΚ, της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) και του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Η πλήρης ανάπτυξη του νέου συστήματος προϋπολογισμού επιδόσεων, το οποίο είναι δυναμικό, καθώς και το νέο πληροφοριακό σύστημα δημοσιονομικής διαχείρισης αναμένεται να συμβάλουν σε περαιτέρω βελτίωση της παρεχόμενης πληροφόρησης της λειτουργικής ταξινόμησης, η οποία θα συνοδεύει τον ετήσιο προϋπολογισμό.

2.2.6. Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στον προϋπολογισμό – Green Budgeting

Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στον προϋπολογισμό αποτελεί βασική συνιστώσα του νέου συστήματος δημοσιονομικής μεταρρύθμισης.

Η Ελλάδα λαμβάνει υπόψη της τη διεθνή εμπειρία για την ανάπτυξη ενός νέου συστήματος που θα ενσωματώνει καλές διεθνείς πρακτικές ενώ, παράλληλα, θα είναι προσαρμοσμένο στις δικές της ανάγκες και θα υποστηρίζει τη βέλτιστη ανταπόκριση της χώρας στις υποχρεώσεις της, όπως απορρέουν και από το πλαίσιο των διεθνών οργανισμών στους οποίους μετέχει.

Η παρουσίαση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των χρηματοδοτούμενων πολιτικών αναμένεται να υποστηρίξει τη λήψη αποφάσεων σε συστημικό - ολιστικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τόσο οικονομικά δεδομένα, όσο και στοιχεία επίδοσης, τα οποία θα παρακολουθούνται στο πλαίσιο του προ-

Υπολογισμού επιδόσεων, καθώς επίσης και τις ειδικές συνθήκες που ισχύουν διεθνώς στον τομέα της ενέργειας.

2.3. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2022 και 2023

2.3.1. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών της ενεργειακής κρίσης

Οι πολεμικές επιχειρήσεις στην Ουκρανία οδήγησαν σε πρωτόγνωρη ενεργειακή κρίση και ραγδαία αύξηση των τιμών της ενέργειας στην ΕΕ και κατά συνέπεια και στη χώρα μας. Οι παρεμβάσεις που θεσμοθετήθηκαν για τη στήριξη νοικοκυριών και επιχειρήσεων είχαν ως κύριο στόχο να απορροφήσουν μεγάλο μέρος των ανατιμήσεων της ενέργειας.

Το δημοσιονομικό κόστος των ανωτέρω παρεμβάσεων για το 2022 ανέρχεται στα 4,7 δισ. ευρώ, το οποίο αναλύεται ειδικότερα σε:

- 102 εκατ. ευρώ μείωση των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης,
- 12 δισ. ευρώ αύξηση δαπανών Γενικής Κυβέρνησης. Εκ του συνόλου των παρεμβάσεων δαπανών ποσό ύψους 9,5 δισ. ευρώ καλύπτεται από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης, ποσό ύψους 2,5 δισ. ευρώ καλύπτεται από τον τακτικό προϋπολογισμό, ενώ ποσό ύψους 12 εκατ. ευρώ χρηματοδοτείται από το ΠΔΕ. Το μεγαλύτερο μέρος (7,5 δισ. ευρώ) των δαπανών που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης θα καλυφθούν από έσοδα του Ταμείου, που προέρχονται κυρίως από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, από την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και από την αγορά χονδρικής πώλησης παραγωγής ενέργειας.

Οι κυριότερες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης αφορούν:

- σε επιδοτήσεις στην κατανάλωση φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας νοικοκυριών και επιχειρήσεων (συνολικό δημοσιονομικό κόστος 9,5 δισ. ευρώ),
- στην επιστροφή του 60% της αύξησης του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακά τιμολόγια που εκδόθηκαν από 01/12/2021 έως και 31/06/2022 (δημοσιονομικό κόστος 296 εκατ. ευρώ),
- στην αύξηση του επιδόματος θέρμανσης και στην επιδότηση πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης (συνολικό δημοσιονομικό κόστος 453 εκατ. ευρώ),
- στην εφαρμογή του μέτρου της προπληρωμένης κάρτας για αγορά καυσίμων κίνησης (fuel pass) για συνολικά 6 μήνες, από τον Απρίλιο 2022 έως τον Σεπτέμβριο 2022 (δημοσιονομικό κόστος 300 εκατ. ευρώ),
- σε επιδοτήσεις γεωργών και κτηνοτρόφων λόγω του αυξημένου κόστους λιπασμάτων και ζωοτροφών αντίστοιχα, στη μείωση του ΦΠΑ στις ζωοτροφές και τα λιπάσματα και στην επιστροφή του ΕΦΚ πετρελαίου κίνησης στους αγρότες (συνολικό δημοσιονομικό κόστος 212 εκατ. ευρώ) και
- στην οικονομική ενίσχυση ευάλωτων νοικοκυριών (χαμηλοσυνταξιούχων, ανασφάλιστων υπερηλίκων του ΟΠΕΚΑ, ΑΜΕΑ, κλπ) τον Απρίλιο 2022 και τον Δεκέμβριο 2022 με το συνολικό δημοσιονομικό κόστος να ανέρχεται στα 816 εκατ. ευρώ.

Το οικονομικό έτος 2023 προκειμένου να καλυφθούν οι δαπάνες από την εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπιση της ακρίβειας και της ενεργειακής κρίσης, πέραν των πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί

για το επίδομα θέρμανσης, προβλέπονται επιπλέον πιστώσεις ύψους 1 δισ. ευρώ ως αποθεματικό, πρωτίστως για την επιδότηση λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος, αναλόγως της εξέλιξης των τιμών της ενέργειας και για την αντιμετώπιση αυξημένων ενεργειακών δαπανών των φορέων γενικής κυβέρνησης.

Πίνακας 2.4.: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης στην ελληνική οικονομία έτους 2022 (σε εκατ. ευρώ)		
α/α	Περιγραφή	Ποσό
A.	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	-102
1	Επιστροφή Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης πετρελαίου κίνησης στους αγρότες	-72
2	Μείωση ΦΠΑ στις ζωοτροφές από 13% σε 6%	-15
3	Μείωση ΦΠΑ στα λιπάσματα από 13% σε 6%	-15
B.	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης	-12.024
1	Επιδότηση στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας νοικοκυριών	-3.585
2	Επιδότηση στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας επιχειρήσεων	-5.480
3	Επιδότηση στην κατανάλωση φυσικού αερίου νοικοκυριών (επιπλέον των επιδοτήσεων της ΔΕΠΑ)	-93
4	Επιδότηση στην κατανάλωση φυσικού αερίου επιχειρήσεων	-347
5	Επιδότηση του 80% της αύξησης του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας σε παροχές αγροτικής χρήσης για την περίοδο Αυγούστου - Δεκεμβρίου 2021	-28
6	Αύξηση επιδόματος θέρμανσης και παροχή κινήτρων για την αντικατάσταση του φυσικού αερίου με άλλες μορφές καυσίμων*	-150
7	Ενίσχυση ύψους 200 ευρώ τον Απρίλιο 2022 και 250 ευρώ τον Δεκέμβριο 2022 σε συνταξιούχους με μηνιαίο εισόδημα έως 600 και 800 ευρώ αντίστοιχα	-377
8	Ενίσχυση ύψους 200 ευρώ τον Απρίλιο 2022 και 250 ευρώ τον Δεκέμβριο 2022 σε 35.000 ανασφάλιστους υπερήλικες του ΟΠΕΚΑ	-16
9	Ενίσχυση ύψους 200 ευρώ τον Απρίλιο 2022 και 250 ευρώ τον Δεκέμβριο 2022 σε 172.000 δικαιούχους επιδομάτων ΑΜΕΑ	-71
10	Διπλή δόση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος τον Απρίλιο 2022 και τον Δεκέμβριο 2022 σε 225.000 δικαιούχους	-93
11	Μιάμιση επιπλέον μηνιαία δόση επιδόματος παιδιών ΟΠΕΚΑ τον Απρίλιο 2022 και τον Δεκέμβριο 2022 σε 800.000 δικαιούχους	-234
12	Επιδότηση κτηνοτρόφων για το αυξημένο κόστος ζωοτροφών	-50
13	Ένταξη στο Μεταφορικό Ισοδύναμο της μεταφοράς ζωοτροφών στην Κρήτη	-8
14	Αύξηση της επιδότησης για τη μεταφορά ζωοτροφών στα μικρά νησιά του Αιγαίου	-4
15	Επιπλέον κόστος φορέων ΓΚ για ηλεκτρισμό και καύσιμα	-500
16	Προπληρωμένη κάρτα σε νοικοκυριά για αγορά καυσίμων κίνησης (fuel pass)	-300
17	Επιδότηση πετρελαίου κίνησης (12 λεπτά ανά λίτρο)	-210
18	Επιδότηση οδηγών ταξί με 200 ευρώ τον Απρίλιο λόγω αυξημένων τιμών καυσίμων	-5
19	Επιστροφή του 60% της αύξησης του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας για την πρώτη κατοικία νοικοκυριών με εισόδημα έως 45.000 ευρώ (power pass)	-296
20	Επιδότηση αγροτών για το αυξημένο κόστος λιπασμάτων	-60
21	Ενίσχυση ύψους 250 ευρώ τον Δεκέμβριο 2022 σε 100.000 μακροχρόνια ανέργους	-25
22	Επιδότηση πετρελαίου θέρμανσης (20 λεπτά ανά λίτρο)**	-94
	<i>Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό</i>	-2.480
	<i>Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ</i>	-12
	<i>Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης</i>	-9.533
Γ.	Έσοδα Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης	7.464
	Συνολικό Δημοσιονομικό Κόστος των Παρεμβάσεων (Α+Β+Γ)	-4.662
<p>Σημείωση: το θετικό πρόσημο (+) δηλώνει αύξηση εσόδου ή μείωση δαπάνης και το αρνητικό πρόσημο (-) δηλώνει μείωση εσόδου ή αύξηση δαπάνης.</p> <p>* Για το επίδομα θέρμανσης το συνολικό κόστος εκτιμάται σε 300 εκατ. ευρώ. Επιπλέον 150 εκατ. ευρώ αναμένεται να εκταμιευτούν εντός του 2023.</p> <p>** Για την επιδότηση του πετρελαίου θέρμανσης η συνολική δαπάνη για τους μήνες Ιανουάριο-Δεκέμβριο εκτιμάται σε 156 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 62 εκατ. ευρώ αναμένεται να εκταμιευτούν τον Ιανουάριο του 2023.</p>		

2.3.2. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας

Εκτός από τις προαναφερθείσες παρεμβάσεις με σκοπό την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, συνεχίστηκε η εφαρμογή παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19. Το κόστος αυτών των παρεμβάσεων για το έτος 2022 είναι σαφώς μειωμένο σε σχέση με τα δύο προηγούμενα έτη, κυρίως λόγω της μείωσης των συνεπειών της πανδημίας.

Το συνολικό δημοσιονομικό κόστος των παρεμβάσεων για το 2022 ανέρχεται σε 4,3 δισ. ευρώ. Από το σύνολο των παρεμβάσεων αυτών τα 1,6 δισ. ευρώ καλύπτονται από τον τακτικό προϋπολογισμό και ποσό ύψους 503 εκατ. ευρώ χρηματοδοτείται από το ΠΔΕ.

Οι κυριότερες παρεμβάσεις αφορούν:

- τη μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα (849 εκατ. ευρώ),
- την αναστολή της καταβολής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα (732 εκατ. ευρώ),
- τη μείωση του συντελεστή ΦΠΑ σε διάφορες κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών (450 εκατ. ευρώ),
- τη μη επιστρεπτέα επιχορήγηση σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις μέσω των ΟΤΑ (160 εκατ. ευρώ),
- την κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών και επιδότηση σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια ανέργων (119 εκατ. ευρώ) και
- το Πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ 2» για δανειολήπτες νομικά πρόσωπα που επλήγησαν από την πανδημία (83 εκατ. ευρώ).

Επισημαίνεται ότι η υλοποίηση των περισσότερων παρεμβάσεων είχε ξεκινήσει κατά τα δύο πρώτα έτη εμφάνισης της πανδημίας, ωστόσο κρίθηκε σκόπιμη η επέκτασή τους και το 2022.

Για το 2023, πέραν την μόνιμης πλέον υιοθέτησης της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών και της εισφοράς αλληλεγγύης, έχουν προβλεφθεί επιπλέον πιστώσεις 180 εκατ. ευρώ για την κάλυψη του μισθολογικού κόστους του έκτακτου υγειονομικού προσωπικού, ενώ το μέρος των δαπανών του συστήματος υγείας που έχουν παγιωθεί, έχουν μεταφερθεί στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Υγείας, των Νοσοκομείων και του ΕΟΠΠΥ.

Πίνακας 2.5.: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία έτους 2022 (σε εκατ. ευρώ)		
α/α	Περιγραφή	Ποσό
A. Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης		
		-2.216
1	Μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα	-849
2	Αναστολή καταβολής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα	-732
3	Αναστολή πληρωμών βεβαιωμένων οφειλών και δόσεων ρυθμίσεων φορολογικών υποχρεώσεων για επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους, εργαζόμενους και ελεύθερους επαγγελματίες	-4
4	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στις υπηρεσίες μεταφοράς προσώπων και των αποσκευών τους	-268
5	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ σε μη αλκοολούχα ποτά και σε υπηρεσίες διάθεσης μη αλκοολούχων ποτών και ροφημάτων	-158
6	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στα εισιτήρια κινηματογράφων, θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών, στα γυμναστήρια και τις σχολές χορού, στο τουριστικό πακέτο	-24
7	Αναστολή πληρωμής τέλους συνδρομητικής τηλεόρασης	-9
8	Απώλεια εσόδων από τη μείωση στις μισθώσεις κύριας κατοικίας, στις μισθώσεις για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών φοιτητών, καθώς και στις επαγγελματικές μισθώσεις επιχειρήσεων	-151
9	Κρατική ενίσχυση επιχειρήσεων με τη μορφή της επιδότησης παγίων δαπανών (συμφηφισμός με φορολογικές υποχρεώσεις)	-21
B. Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης		
		-2.124
1	Αποζημίωση ειδικού σκοπού ύψους 534 ευρώ σε μηνιαία βάση των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή (περιλαμβάνονται πληρωμές δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα) και στους εποχικά εργαζόμενους του τουριστικού κλάδου	-39
2	Πρόγραμμα βραχυχρόνιας απασχόλησης ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	-72
3	Αποζημίωση ιδιοκτητών-εκμισθωτών ακινήτων που εισπράττουν μειωμένο ενοίκιο λόγω της πανδημίας	-49
4	Κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού, των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή	-31
5	Κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών από τον κρατικό προϋπολογισμό και επιδότηση 200 ευρώ σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια ανέργου, για περίοδο 6 μηνών, στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημιουργία 150.000 νέων θέσεων εργασίας	-119
6	Πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ 2» για δανειολήπτες νομικά πρόσωπα που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19	-83
7	Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	-160
8	Επιδότηση επιτοκίου των επιχειρηματικών δανείων των επιχειρήσεων οι οποίες ανήκουν σε πληττόμενους κλάδους, υπό την προϋπόθεση της διατήρησης των θέσεων εργασίας	-10
9	Κάλυψη αυξημένων υγειονομικών δαπανών λόγω της πανδημίας Covid-19 (εξοπλισμός, υποδομές, αναλώσιμα, εμβόλια, self test κτλ.)	-910
10	Μισθολογικό κόστος έκτακτου υγειονομικού προσωπικού και καταβολή έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης στους εργαζόμενους των νοσοκομείων, του ΕΟΔΥ, του ΕΚΑΒ, και της Πολιτικής Προστασίας	-212
11	Κάλυψη των έκτακτων δαπανών, λόγω της πανδημίας Covid-19, των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης	-70
12	Νέες προσλήψεις στα μέσα μαζικής μεταφοράς (ΟΣΥ/ΣΤΑΣΥ), χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) επιπλέον λεωφορείων και σύμβαση με ΚΤΕΛ	-50
13	Ενίσχυση του προγράμματος κοινωνικού τουρισμού του Υπουργείου Τουρισμού και του ΟΑΕΔ	-37
14	Επιπρόσθετη στήριξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	-42
15	Αποζημίωση ακτοπλοϊκών γραμμών και εταιρειών ΚΤΕΛ και ΤΡΑΙΝΟΣΕ για τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν στις θέσεις επιβατών	-14
16	Ενίσχυση επιχειρήσεων του πολιτισμού λόγω περιορισμού θέσεων σε θέατρα, κινηματογράφους, συναυλιακούς χώρους κτλ.	-64
17	Οικονομικές ενισχύσεις και αποζημιώσεις αερολιμένων και αεροπορικών γραμμών που επιβαρύνουν τον τακτικό προϋπολογισμό	-42
18	Κρατική ενίσχυση επιχειρήσεων με τη μορφή της επιδότησης παγίων δαπανών (συμφηφισμός με ασφαλιστικές εισφορές)	-24
19	Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης για επιχειρήσεις του τουριστικού κλάδου, γυμναστήρια και παιδότοπους μέσω ΠΔΕ	-42
20	Αποζημίωση σε εταιρείες διοργάνωσης συνεδρίων, εκθέσεων, εκδηλώσεων, τροφοδοσίας, κέντρων νυχτερινής διασκέδασης, σχολών χορού και αλιευτικών σκαφών	-55
	<i>Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό</i>	-1.621
	<i>Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ</i>	-503
	Συνολικό Δημοσιονομικό Κόστος των Παρεμβάσεων (A+B)	-4.340
<i>Σημείωση: το θετικό πρόσημο (+) δηλώνει αύξηση εσόδου ή μείωση δαπάνης και το αρνητικό πρόσημο (-) δηλώνει μείωση εσόδου ή αύξηση δαπάνης.</i>		

2.3.3. Λοιπές δημοσιονομικές παρεμβάσεις

Επιπρόσθετα, το 2022 θεσπίστηκαν στοχευμένες παρεμβάσεις για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και τη στήριξη των οικογενειακών προϋπολογισμών που πλήττονται από τις έντονες πληθωριστικές πιέσεις. Το συνολικό κόστος αυτών ανέρχεται σε 1 δισ. ευρώ για το 2022 και σε 3,5 δισ. ευρώ για το 2023. Από το σύνολο των παρεμβάσεων έτους 2022, τα 962 εκατ. ευρώ χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ ενώ τα 39 εκατ. ευρώ καλύπτονται από τον τακτικό προϋπολογισμό. Αντίστοιχα, το 2023 τα 377 εκατ. ευρώ θα χρηματοδοτηθούν από το ΠΔΕ και τα 688 εκατ. ευρώ θα καλυφθούν από τον τακτικό προϋπολογισμό.

Ειδικότερα:

- για την εξοικονόμηση ενέργειας επιδοτείται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάνελ σε νοικοκυριά, επιχειρήσεις και αγροτικές εκμεταλλεύσεις και επεκτείνεται η εφαρμογή του προγράμματος «Ανακυκλώνω/αλλάζω» (δημοσιονομικό κόστος 840 εκατ. ευρώ),
- για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους στέγασης για τους νέους εισάγεται το πρόγραμμα «Ανακαινίζω/Εξοικονομώ», με το οποίο παρέχονται επιδοτήσεις για ανακαίνιση και εξοικονόμηση ενέργειας κατοικιών, καθώς και πρόγραμμα χαμηλότοκου δανεισμού για αγορά πρώτης κατοικίας από νέους και νέα ζευγάρια έως 39 ετών,
- για την αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας επεκτείνεται από το 2023 το επίδομα μητρότητας στον ιδιωτικό τομέα από τους 6 στους 9 μήνες με δημοσιονομικό κόστος 64 εκατ. ευρώ και
- για τη στήριξη των φοιτητών που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους, δεδομένης της αύξησης του κόστους των μισθωμάτων κατοικίας, χορηγείται αυξημένο επίδομα στέγασης (δημοσιονομικό κόστος 26 εκατ. ευρώ για καθένα από τα έτη 2022 και 2023).

Επίσης, πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα αποτελούν:

- η αναμόρφωση του ειδικού μισθολογίου των ιατρών του ΕΣΥ και οι μισθολογικές παρεμβάσεις για τη στήριξη των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων (συνολικό δημοσιονομικό κόστος 13 εκατ. ευρώ για το 2022 και 103 εκατ. ευρώ για το 2023) και
- η παροχή κινήτρων για την επέκταση της τουριστικής περιόδου και κατά τη χειμερινή περίοδο, κυρίως μέσω της επέκτασης του προγράμματος «Τουρισμός για Όλους» με συνολικό δημοσιονομικό κόστος 31 εκατ. ευρώ για το 2022 και 20 εκατ. ευρώ για το 2023.

Τέλος, οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις φορολογικής φύσης αφορούν:

- τη μόνιμη κατάργηση της καταβολής της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στους υπαλλήλους του δημοσίου, στους συνταξιούχους και στον ιδιωτικό τομέα από το 2023 με σκοπό την αύξηση του πραγματικού εισοδήματός τους (δημοσιονομικό κόστος 1,24 δισ. ευρώ),
- τη συνέχιση και στο 2023 της μείωσης του συντελεστή ΦΠΑ σε υπηρεσίες μεταφοράς προσώπων, σε υπηρεσίες διάθεσης μη αλκοολούχων ποτών και ροφημάτων, στα εισιτήρια κινηματογράφων, θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών, στα γυμναστήρια και τις σχολές χορού και στο τουριστικό πακέτο (συνολικό δημοσιονομικό κόστος 246 εκατ. ευρώ),
- την αναστολή του ΦΠΑ για νέες οικοδομές (δημοσιονομικό κόστος 18 εκατ. ευρώ) και
- τη διατήρηση της μείωσης κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα (δημοσιονομικό κόστος 871 εκατ. ευρώ).

Πίνακας 2.6.: Λοιπές Δημοσιονομικές Παρεμβάσεις (σε εκατ. ευρώ)			
α/α	Περιγραφή	2022	2023
A.	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	0	-2.426
1	Διατήρηση της μείωσης κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα	0	-871
2	Κατάργηση της καταβολής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, καθώς και στους συνταξιούχους	0	-1.241
3	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στις υπηρεσίες μεταφοράς προσώπων και των αποσκευών τους έως τον Ιούνιο 2023	0	-147
4	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ σε μη αλκοολούχα ποτά και σε υπηρεσίες διάθεσης μη αλκοολούχων ποτών και ροφημάτων έως τον Ιούνιο 2023	0	-86
5	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στα εισιτήρια κινηματογράφων, θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών, στα γυμναστήρια και τις σχολές χορού, στο τουριστικό πακέτο έως τον Ιούνιο 2023	0	-13
6	Αναστολή ισχύος του ΦΠΑ 24% για νέες οικοδομές έως τέλος του 2024	0	-18
7	Κατάργηση ειδικής εισφοράς 1% υπέρ του Ταμείου Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων	0	-50
B.	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης	-1.001	-1.065
1	Μισθολογικές παρεμβάσεις για στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων	-13	-50
2	Αναμόρφωση του ειδικού μισθολογίου των Ιατρών του ΕΣΥ	0	-53
3	Επέκταση επιδόματος μητρότητας ιδιωτικού τομέα από τους 6 στους 9 μήνες από το 2023	0	-64
4	Πρόγραμμα Ανακαινίζω/Ενοικιάζω για Κενά Σπίτια	0	-50
5	Αύξηση ΚΑΠ των ΟΤΑ από το 2023	0	-120
6	Αύξηση του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος	-26	-26
7	Πρόγραμμα μίσθωσης ιδιωτικών ακινήτων με σκοπό να διατεθούν με πολύ χαμηλό μίσθωμα σε ευάλωτους Έλληνες δικαιούχους (Εστία 2)	-2	-7
8	Κίνητρα για επέκταση τουριστικής περιόδου	-31	-20
9	Πρόγραμμα Ανακαινίζω / Εξοικονομώ για νέους ηλικίας 18 έως 39 ετών	0	-300
10	Αύξηση δικαιούχων του προγράμματος ανακυκλώνω/αλλάζω συσκευή κατά 200.000	-140	0
11	Επιδότηση κτηνοτρόφων από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης λόγω αύξησης της τιμής των ζωοτροφών	-89	0
12	Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάνελ σε νοικοκυριά, επιχειρήσεις και αγροτικές εκμεταλλεύσεις με στόχο την μείωση του ενεργειακού κόστους*	-700	0
13	Πρόγραμμα χαμηλότοκου δανεισμού για την αγορά πρώτης κατοικίας από νέους και νέα ζευγάρια έως 39 ετών	0	-375
	<i>Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό</i>	-39	-688
	<i>Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ</i>	-962*	-377
	Συνολικό Δημοσιονομικό Κόστος των Παρεμβάσεων (A+B)	-1.001	-3.491
<p>Σημείωση: το θετικό πρόσημο (+) δηλώνει αύξηση εσόδου ή μείωση δαπάνης και το αρνητικό πρόσημο (-) δηλώνει μείωση εσόδου ή αύξηση δαπάνης.</p> <p>* Μέρος των εν λόγω πιστώσεων του ΠΔΕ αναμένεται να απορροφηθεί και εντός του 2023.</p>			

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Οι πολεμικές επιχειρήσεις στην Ουκρανία σε συνδυασμό με την εκτόξευση του ενεργειακού κόστους παγκοσμίως, δημιούργησαν ένα περιβάλλον έντονων πληθωριστικών πιέσεων με συνεχείς αναταράξεις στις διεθνείς αγορές. Η χρηματοδότηση της Ελλάδας μέσω των κεφαλαιαγορών ήταν περιορισμένη το 2022, κυρίως λόγω των χαμηλών χρηματοδοτικών αναγκών και της διατήρησης των συνολικών ταμειακών διαθεσίμων του ΕΔ στα υψηλά επίπεδα των προηγούμενων ετών. Οι εκδόσεις που πραγματοποιήθηκαν μέσω κοινοπραξίας είχαν σημαντικό ποσοστό υπερκάλυψης του βιβλίου προσφορών τους και συνέχισαν να διατίθενται κατά προτεραιότητα σε τελικούς επενδυτές, ενώ στη δευτερογενή αγορά η διαπραγμάτευση των ελληνικών ομολόγων διενεργείται πλέον σε αυξημένα επίπεδα αποδόσεων σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Θετικό αντίκτυπο στις διεθνείς αγορές είχε η τελευταία πρόωρη αποπληρωμή του συνολικού υπολοίπου του δανείου του ΔΝΤ στις αρχές Απριλίου του 2022, ύψους 1.186,7 εκατ. ευρώ, ενώ σχεδιάζεται να ακολουθήσει η πρόωρη αποπληρωμή μέρους των ευρωπαϊκών δανείων του Greek Loan Facility (GLF), ύψους 2.645 εκατ. ευρώ, η οποία αναμένεται να έχει πραγματοποιηθεί έως το τέλος του τρέχοντος έτους, αφού θα έχουν προηγουμένως ολοκληρωθεί οι απαραίτητες νομικές διαδικασίες των κρατών-μελών της Ευρωζώνης.

Το αξιόχρεο του ΕΔ, παρά το δύσκολο διεθνές περιβάλλον, αναβαθμίστηκε εκ νέου το 2022 από τους οίκους αξιολόγησης Standard & Poor's, DBRS και R&I οι οποίοι αξιολογούν πλέον την ελληνική οικονομία μία μόλις θέση πριν την επενδυτική βαθμίδα, η επίτευξη της οποίας θα αποτελέσει ένα σημαντικό μήνυμα εμπιστοσύνης προς τους διεθνείς επενδυτές για την τοποθέτησή τους σε ελληνικά ομόλογα.

Ειδικότερα, οι χρηματοδοτικές ανάγκες του ΕΔ κατά τη διάρκεια του 2022 καλύφθηκαν καταρχήν από κοινοπρακτικές εκδόσεις και επανεκδόσεις ομολόγων σταθερού επιτοκίου δεκαετούς και επταετούς διάρκειας συνολικής ονομαστικής αξίας 4.500 εκατ. ευρώ, από κοινοπρακτική έκδοση πενταετούς ομολόγου κυμαινόμενου επιτοκίου ύψους 1.000 εκατ. ευρώ, από επανεκδόσεις μακροπρόθεσμων ομολόγων μέσω δημοπρασίας συνολικής ονομαστικής αξίας 1.400 εκατ. ευρώ, από εκταμίευση δόσης ύψους 1.845,5 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο της δανειακής σύμβασης με την ΕΕ για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Σταθερότητας, καθώς επίσης και από αναχρηματοδότηση βραχυπρόθεσμου χρέους. Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός του ΕΔ πραγματοποιήθηκε μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων τρίμηνης, εξαμήνης και ετήσιας διάρκειας, καθώς επίσης και μέσω πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements, τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) για την αξιοποίηση των διαθεσίμων, κυρίως, των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Στις 31/8/2022 το σύνολο των δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Μηχανισμό Στήριξης ανήλθε σε 239.538,4 εκατ. ευρώ, τα οποία, μετά την πλήρη εξόφληση του ΔΝΤ, συνίστανται αποκλειστικά σε ευρωπαϊκά δάνεια των κρατών - μελών της Ευρωζώνης.

3.1. Σύνθεση δημόσιου χρέους

3.1.1. Το χρέος της Κεντρικής και Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 392.300 εκατ. ευρώ ή 186,9% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2022, έναντι 388.337 εκατ. ευρώ ή 212,4% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2021, παρουσιάζοντας μείωση κατά 25,5 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2021.

Το 2023 το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 395.030 εκατ. ευρώ ή 178,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 8,1 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2022.

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 355.000 εκατ. ευρώ ή 169,1% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2022, έναντι 353.389 εκατ. ευρώ ή 193,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2021, παρουσιάζοντας μείωση κατά 24,2 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2021. Το 2023, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 357.000 εκατ. ευρώ ή 161,6% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 7,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ έναντι του 2022 (Πίνακας 3.1.).

Πίνακας 3.1.: Σύνθεση δημόσιου χρέους (σε εκατ. ευρώ)						
	2018	2019	2020	2021	2022*	2023**
Ομόλογα	51.551	55.601	66.880	80.794	85.940	89.460
Βραχυπρόθεσμοι τίτλοι	15.280	12.613	11.801	11.800	11.800	11.800
Δάνεια	267.597	258.898	259.968	258.786	255.560	254.770
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	24.521	28.903	35.357	36.957	39.000	39.000
Α. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	358.949	356.015	374.006	388.337	392.300	395.030
(ως % του ΑΕΠ)	199,9%	194,3%	226,2%	212,4%	186,9%	178,8%
Β Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους Ε.Δ.	-7.724	-8.275	-13.780	-14.729	-16.100	-16.100
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (Α+Β)	351.225	347.740	360.226	373.608	376.200	378.930
(ως % του ΑΕΠ)	195,6%	189,8%	217,9%	204,3%	179,2%	171,5%
Δ. Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-16.504	-16.649	-19.093	-20.219	-21.200	-21.930
Ε. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	334.721	331.091	341.133	353.389	355.000	357.000
(ως % του ΑΕΠ)	186,4%	180,7%	206,3%	193,3%	169,1%	161,6%
ΑΕΠ	179.558	183.250	165.326	182.830	209.943	220.974

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

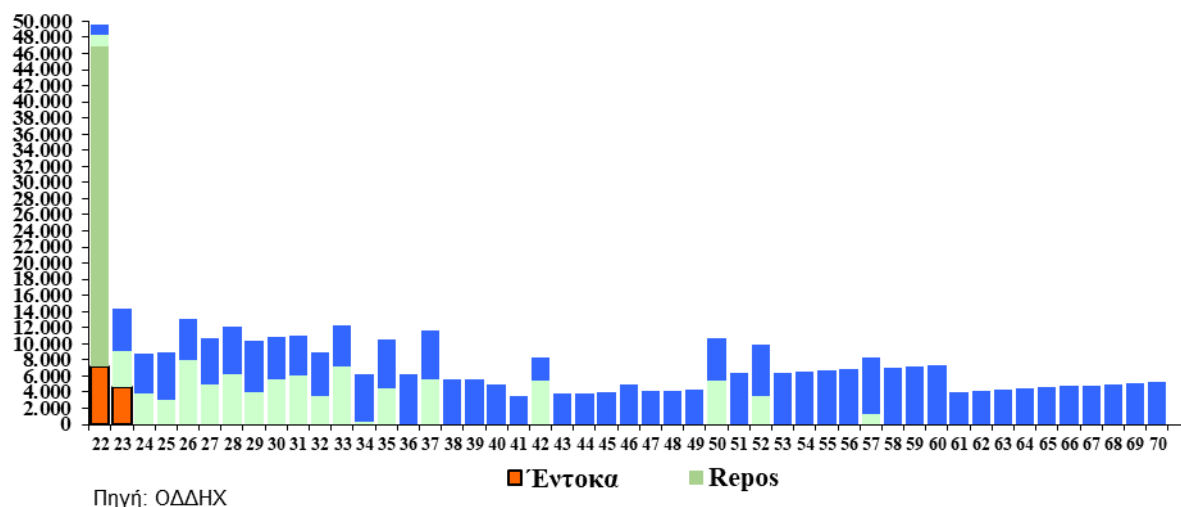
* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

3.1.2. Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης, στις 31/8/2022, εκτείνεται μέχρι το έτος 2070. Η περαιτέρω δανειοδότηση του ΕΔ μέσω των αγορών τα επόμενα έτη αναμένεται να αντικαταστήσει σταδιακά τα δάνεια με ομόλογα (Διάγραμμα 3.1.).

Διάγραμμα 3.1.: Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 31/08/2022 (σε εκατ. ευρώ)

3.2. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους

Οι δαπάνες για τόκους του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης διαμορφώνονται κοντά στα επίπεδα των 5.500-6.200 εκατ. ευρώ, ήτοι από 2,5% έως 3,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ (Πίνακας 3.2). Οι μειωμένες δαπάνες τόκων τα τελευταία χρόνια οφείλονται στη μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους μετά την ανταλλαγή των ομολόγων (PSI) του Μαρτίου 2012 και την επαναγορά του Δεκεμβρίου 2012, στη μείωση των επιτοκίων των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης και στην αναβολή καταβολής τόκων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ), στην πτώση των επιτοκίων του ευρώ και τις συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίων.

Πίνακας 3.2.: Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ποσά σε εκατ. ευρώ)						
	2018	2019	2020	2021	2022*	2023**
Τόκοι προ SWAP	4.671	5.185	4.588	4.504	4.850	5.850
Τόκοι μετά SWAP	5.554	6.001	6.276	5.967	5.980	5.550
Τόκοι μετά SWAP ως % του ΑΕΠ	3,1%	3,3%	3,8%	3,3%	2,8%	2,5%

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

Σημείωση: Οι τόκοι προ SWAP υπολογίζονται συμψηφιστικά και αφορούν τις πληρωμές τόκων μείον τις εισπράξεις από επανεκδόσεις ομολόγων, αρνητικά επιτόκια κ.λπ.

3.3. Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Το έκτακτο, λόγω της πανδημίας, πρόγραμμα αγοράς κρατικών χρεογράφων (“Pandemic Emergency Purchase Programme” –PEPP) ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2022, ωστόσο η ΕΚΤ θα επανεπενδύει τα ποσά κεφαλαίου από την εξόφληση τίτλων που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο του PEPP κατά τη λήξη τους τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 2024, ενώ παρατάθηκε για το ίδιο χρονικό διάστημα το καθεστώς

επιλεξιμότητας των ελληνικών ομολόγων, έτσι ώστε να γίνονται αποδεκτά ως εγγύηση για τις πράξεις χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος.

Η συνολική συμμετοχή των ελληνικών ομολόγων στο έκτακτο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ εκτιμάται σε περίπου 39 δισ. ευρώ, γεγονός που καθιστά αναγκαία την κατά το δυνατόν συχνότερη έκδοση νέων τίτλων από το ΕΔ, προκειμένου να διασφαλίζεται η επάρκειά τους για διαπραγμάτευση στη δευτερογενή αγορά. Λόγω των δυσμενών διεθνών εξελίξεων, οι αποδόσεις των κρατικών τίτλων όλων των χωρών της Ευρωζώνης παρουσίασαν απότομη άνοδο, ιδιαίτερα, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022 και διαπραγματεύονται πλέον με θετικές αποδόσεις για όλες τις διάρκειες εκδόσεων των ομολόγων.

Η διαφορά απόδοσης (yield spread) μεταξύ του δεκαετούς ελληνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου αναφοράς κινήθηκε ανοδικά συγκριτικά με το προηγούμενο έτος και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στα επίπεδα των 220 μονάδων βάσης κατά τη διάρκεια του 2022. Στο τέλος Σεπτεμβρίου η διαφορά απόδοσης διαμορφώνεται στα επίπεδα των 255 μονάδων βάσης, με την τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου να διαμορφώνεται γύρω στο 4,6%.

Το βραχυχρόνιο κόστος δανεισμού του ΕΔ, όπως αποτυπώνεται στις δημοπρασίες εντόκων γραμματίων 13, 26 και 52 εβδομάδων, αυξήθηκε σταδιακά από τον Φεβρουάριο του 2022, ενώ από τον Ιούνιο και μετά τα επιτόκια των εντόκων έχουν πλέον θετικό πρόσημο για όλες τις διάρκειες των εκδόσεων. Στις πρόσφατες δημοπρασίες του Αυγούστου και του Σεπτεμβρίου του 2022 τα επιτόκια διαμορφώθηκαν σε 0,45% για τα τρίμηνα, 1,05% για τα εξάμηνα και 1,97% για τα ετήσια έντοκα γραμμάτια.

3.3.1. Πρωτογενής αγορά τίτλων

Το ΕΔ πραγματοποίησε τον Ιανουάριο του 2022 κοινοπρακτική έκδοση δεκαετούς ομολόγου ονομαστικής αξίας 3.000 εκατ. ευρώ με σταθερό επιτόκιο 1,75% και ακολούθησε τον Μάιο του 2022 κοινοπρακτική επανέκδοση επταετούς ομολόγου, λήξεως 22/4/2027, σταθερού επιτοκίου 2,00%, ύψους 1.500 εκατ. ευρώ, με απόδοση 2,367%. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν, μέσω δημοπρασίας, τρεις επανεκδόσεις ομολόγων λήξεως 30/1/2033, 30/1/2037 και 30/1/2042, σταθερού επιτοκίου 3,90%, 4,00% και 4,20%, με αποδόσεις 3,611%, 3,512% και 3,555%, αντίστοιχα. Ακολούθησε, τον Ιούλιο του 2022, επανέκδοση μέσω δημοπρασίας του δεκαετούς ομολόγου σταθερού επιτοκίου 1,75%, ύψους 500 εκατ. ευρώ, με απόδοση 3,667%. Στα τέλη Ιουλίου του 2022 πραγματοποιήθηκε κοινοπρακτική έκδοση πενταετούς ομολόγου κυμαινόμενου επιτοκίου, ύψους 1.000 εκατ. ευρώ, με επιτόκιο 3M Euribor + 1,23%.

Κατά τη διάρκεια του έτους το ΕΔ συνέχισε να εκδίδει τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων και τριμηνιαίες 52 εβδομάδων, καθώς επίσης και σύναψη συμφωνιών repos κυρίως με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Στις 31/08/2022 το ανεξόφλητο υπόλοιπο των εντόκων γραμματίων ΕΔ (ΕΓΕΔ) ανερχόταν σε 11.800,00 εκατ. ευρώ, ενώ τα repos ανήλθαν σε 39.694,02 εκατ. ευρώ.

3.3.2. Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η συνολική αξία των συναλλαγών που καταγράφηκε στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της ΤτΕ, η οποία περιλαμβάνει τις αγοραπωλησίες τίτλων και τις συμφωνίες επαναγοράς στην εξωχρηματιστηριακή αγορά (over-the-counter) και τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαπραγμάτευσης, διαμορφώθηκε σε 705,62 δισ.

ευρώ το β' τρίμηνο του 2022 έναντι 592,44 δισ. ευρώ το α' τρίμηνο του 2022, ενώ το β' τρίμηνο του 2021 είχε διαμορφωθεί σε 108,32 δισ. ευρώ.

Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022, το 27,7% της συναλλακτικής δραστηριότητας στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) επικεντρώθηκε στους τίτλους με διάρκεια έως 5 έτη, το 25,8% στους τίτλους με διάρκεια από 5 έως 10 έτη και το 46,5% σε τίτλους με διάρκεια από 10 έως 30 έτη.

Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος αποτελείται από 4 ελληνικά και 14 διεθνή πιστωτικά ιδρύματα Ελλάδος.

3.4. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2023

Κατά το έτος 2022, οι χρηματοδοτικές ανάγκες τόσο των χωρών της Ευρωζώνης όσο και της χώρας μας ήταν αυξημένες λόγω της συνέχισης της πανδημίας του Covid-19, αλλά κυρίως λόγω των γεγονότων στην Ουκρανία και της ενεργειακής κρίσης που ακολούθησε.

Όμως, η εντυπωσιακή αύξηση του ελληνικού ΑΕΠ τόσο του πραγματικού όσο και του ονομαστικού, είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των δημοσίων εσόδων και ως εκ τούτου τον περιορισμό της εκδοτικής δραστηριότητας του ΕΔ που με τη σειρά της οδήγησε στη σταθεροποίηση του υφιστάμενου ύψους του δημοσίου χρέους και σε μεγάλη μείωσή του ως ποσοστό του ΑΕΠ, διατηρώντας παράλληλα το ύψος των ταμειακών του διαθεσίμων στα ίδια με τα περυσινά επίπεδα.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση του ΕΔ για όλο το έτος 2022 συνέχισε να υλοποιείται μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων, διάρκειας 13, 26 και 52 εβδομάδων, εξασφαλίζοντας συνεχή εκδοτική παρουσία σε όλο το βραχυχρόνιο τμήμα της καμπύλης αποδόσεων, διατηρώντας στα ίδια περίπου επίπεδα τη μέση σταθμική ωρίμανση του βραχυχρόνιου δανεισμού, καθώς και τους δείκτες κινδύνου αναχρηματοδότησης.

Πέραν των αυξημένων εσόδων, οι μικτές χρηματοδοτικές ανάγκες του ΕΔ, περιλαμβανομένων και των πρόωρων εξοφλήσεων των δανείων του ΔΝΤ και των διμερών δανείων με τις χώρες της Ευρωζώνης (GLF), για το 2022, καλύφθηκαν επίσης από δύο κοινοπρακτικές εκδόσεις ομολόγων σταθερού επιτοκίου και μία κυμαινόμενου επιτοκίου, με διάρκεια δέκα και πέντε ετών αντίστοιχα, συνολικής ονομαστικής αξίας 5.500 εκατ. ευρώ. Έτσι, το ΕΔ υλοποίησε μέρος του εγκεκριμένου δανειακού προγράμματος του έτους, καλύπτοντας συγχρόνως τα κενά ληκτότητας της καμπύλης αποδόσεων με επαρκούς ρευστότητας ομολογιακές εκδόσεις αναφοράς (benchmark issues) και βελτιώνοντας περαιτέρω τους όγκους συναλλαγών της δευτερογενούς αγοράς ελληνικών κρατικών χρεογράφων. Επίσης, κατά ένα μέρος, καλύφθηκαν και από δημοπρασίες ομολόγων συνολικού ποσού 1.400 εκατ. ευρώ που έλαβαν χώρα για πρώτη φορά μετά από 12 έτη. Οι εν λόγω δημοπρασίες, εκτός άλλων, σκοπό είχαν την παροχή περαιτέρω ρευστότητας σε επιλεγμένα σημεία της καμπύλης προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς των ελληνικών κρατικών χρεογράφων, ενώ αποτελούν ένα ακόμα σημαντικό βήμα επιστροφής του ΕΔ στην εκδοτική κανονικότητα.

Δεδομένων των υψηλών ταμειακών διαθεσίμων του ΕΔ, των αναμενόμενων αυξημένων επιπλέον εκταμιεύσεων προς το ΕΔ από τα χρηματοδοτικά σχήματα που έχουν ήδη αποφασισθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης, καθώς και των σχετικά περιορισμένων χρηματοδοτικών αναγκών του για το έτος 2023, λόγω και των προαναφερόμενων προπληρωμών, η δανειακή στρατηγική για το επόμενο έτος αναμένεται να είναι περιορισμένη, αναφορικά με το συνολικό ποσό εκδόσεων, ήτοι σε επίπεδα παρόμοια με αυτά του 2022. Συγκεκριμένα, η στόχευση της δανειακής στρατηγικής θα είναι η διασφάλιση της συνεχούς εκδοτικής παρουσίας του ΕΔ στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχονται από τη συμμετοχή της χώρας στο PEPP, καθ' όλη τη διάρκειά του, η περαιτέρω παροχή εκδόσεων υψηλής

ρευστότητας με διατήρηση της ήδη εκτεταμένης φυσικής ωρίμανσής τους, η μείωση των περιθωρίων δανεισμού του ΕΔ, καθώς και η περαιτέρω διασφάλιση της συνέπειας του ΕΔ ως κρατικού εκδότη με χαρακτηριστικά χώρας της Ευρωζώνης. Ταυτόχρονα θα επιχειρηθεί η αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχονται στο βραχυχρόνιο τμήμα της ευρωπαϊκής καμπύλης σε περιβάλλον αυξανόμενων επιτοκίων, αξιοποιώντας στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις υφιστάμενες θέσεις και τα χαρακτηριστικά του ελληνικού χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους. Τέλος, αναλόγως των συνθηκών των αγορών, κατά το νέο έτος θα επιχειρηθεί και έκδοση ελληνικών κρατικών χρεογράφων με προσανατολισμό των δανειακών τους προσόδων στην «πράσινη» και «βιώσιμη» ανάπτυξη, με στόχο την επέκταση της επενδυτικής βάσης και τη βελτίωση της εικόνας της χώρας στις διεθνείς αγορές.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, θα επιδιωχθεί, στο πλαίσιο λειτουργίας της πρωτογενούς αγοράς, πλέον της εκδοτικής δραστηριότητας, να εφαρμοστεί πολιτική διαχείρισης χαρτοφυλακίου, μέσω της οποίας θα διασφαλίζεται ο αναγκαίος χώρος για τη συνεχή παρουσία του ΕΔ στις αγορές, η περαιτέρω μείωση του κινδύνου αναχρηματοδότησης, η παροχή της αναγκαίας ρευστότητας και η βελτίωση της λειτουργίας της δευτερογενούς αγοράς των ελληνικών ομολόγων, με ταυτόχρονη αξιοποίηση της εκάστοτε κλίσης της ελληνικής καμπύλης αποδόσεων για τη διασφάλιση βέλτιστου αποτελέσματος, αναφορικά με το κόστος δανεισμού.

Κατά το 2023 θα διατηρηθούν οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους, όπως είναι η πλήρης αντιστάθμιση του συναλλαγματικού κινδύνου για τα δάνεια εκτός ευρώ και η διατήρηση της υφιστάμενης αναλογίας χρέους σταθερού επιτοκίου στο σύνολο του χαρτοφυλακίου.